

БОРИС АКУНИН
ВАЛЕ ПИКА
СПЕЦИАЛНИ ПОРЪЧЕНИЯ
1

Част 5 от „Приключенията на Ераст Фандорин“

Превод от руски: Татяна Балова, 2003

chitanka.info

„ВАЛЕ ПИКА“ СЕ САМОЗАБРАВЯ

Толкова нещастен човек като Анисий Тюлпанов нямаше по целия свят. Е, освен, да речем, нейде в черна Африка или примерно в Патагония, но по-наблизо — едва ли. Преценете сами. Първо на първо, що за име — Анисий? Знаете ли някой благородник, някой камерюнкер или поне началник-канцелария да се казва Анисий? Не ви ли замирисва на кандило и аналой?

Ами фамилното? Смешно донемайкъде. Калпавото семейно име бе останало от праядо му, селския дякон. Когато Анисиевият родоначалник учел в семинарията, отецът ректор решил да смени неблагозвучните имена на бъдещите църковни служители с богоугодни. За по-лесно и удобно едната година именувал семинаристите според църковните празници, другата — на плодове, та на потомъка му се паднала година на цветята: кой станал Зюмбюлов, кой Балсаминов, кой Лютичев. Праядото не завършил семинарията, но оставил глупашкото име за поколенията. Пак добре, че го нарекли Тюлпанов^[1], а не някакъв си Глухарчев.

Хайде, името как да е. Ами това външност ли е? Първо на първо ушите: щръкнали като дръжки на цукало. Позатиснеш ги с фуражката — те се инатят, напират да изскочат навън и стърчат, сякаш я подпират. Много жилави.

Преди Анисий се въртеше пред огледалото с часове. Насам се обърне, натам се завърти, пусне дългите си, нарочно оставени да израснат коси да падат отсам, и оттам, белким ги скрие, и уж май го догаждаше. Поне до време. Но като наизскачаха ония ми ти пъпки по цялото му лице (трета година вече), Тюлпанов скри огледалото на тавана, защото не можеше повече да гледа ужасната си физиономия. Анисий ставаше за работа в тъмни зори, зимно време, кажи го, по нощите. Че никак не беше наблизо. Къщицата от татко му, дякона, се намираще в градините на Покровския манастир, до Спаската застава. И да вървеше бързо по улица „Пустая“, през „Таганка“, покрай зловещата Хитровка, за да стигне до службата си в Жандармерийското

управление, Анисий имаше цял час път. Ако ли пък беше като днес — да свие студ, да се заледи, с износените обуца и дрипавия шинел съвсем го закъсваше. Затрака със зъби, помене доброто старо време, безгрижното детство, че и мама, лека й пръст.

Лани, когато Анисий почна като детектив, беше къде по-сносно. Заплатата — осемнайсет рубли, плюс за извънредни, за нощни, че и за пътни понякога. Случвало се е да се съберат до трийсет и пет на месец. Но клетият Тюлпанов не успя да се задържи на добрата и доходна работа.

Лично подполковник Сверчински го сметна за безперспективен агент и направо за некадърник. Първо го спипаха, че е напуснал наблюдателния си пост (как да не го напусне и да не прескочи до дома, като сестра му Соня от сутринта не беше яла?). После стана лошо — Анисий изтърва една опасна революционерка. По време на операцията за превземане на конспиративната квартира той остана да варди в двора, до задния вход. За всеки случай, да не би да стане бяля, понеже Тюлпанов беше още твърде млад, не го включиха в самото задържане. И не щеш ли, арестуващите — опитни вълкодави и майстори в занаята — изпуснаха студентката. Гледа Анисий — госпожицата с очилцата тича право към него, лицето й уплашено, отчаяно. Извика й „Стой!“, ама не посегна да я хване — такива тънки й бяха ръчиците. Остана като истукан да гледа подире й. Дори не наду свирката.

Искаха изобщо да го махнат от службата за тази въпиюща грешка, но началството се смили над сирака и го понижи до куриер. Сега за човек образован, завършил пети клас, Анисий заемаше дребна, дори срамна длъжност. И най-вече съвсем безнадеждна. Цял живот щеше да търчи като най-жалко копойче, няма да се издигне до приличен чин.

Всекиму е криво да пропадне на двайсет години, но хайде, честолюбието как да е. А я опитайте с дванайсет рубли и петдесет да вържете двата края. Да е сам, все някак ще се оправи, но как да обясни на Соня, че братчето й не извадило късмет с кариерата? Тя има нужда и от масълце, и от изварка, че и с бонбонче да се поглези. Пък цепениците за огрев днес са по три рубли връзката. Ако че е идиотка — стане ли й студено, мучи, плаче.

Преди да хукне за работа, Анисий успя да преоблече сестра си, че се беше подмокрила. Тя отлепи малките си, свински очички,

усмихна се сънено и продума: „Нисий, Нисий.“

— Стой кротко, глупаче, кротувай — уж строго ѝ нареди Анисий, докато преобръщаше тежкото ѝ, горещо от съня тяло. После остави на масата уговорените десет копейки за комшийката Сичиха, която наглеждаше безмозъчната. Сдъвка набързо баятия кравай, пийна няколко глътки студено мляко и хайде навън — в мрака и виелицата. Докато ситнеше през заснежения пущинак към „Таганка“ и току се подхлъзваше, Тюлпанов ужасно се самосъжаляваше. Не стига, че е сиромаш, грозник и некадърник, ами и тая Соня за цял живот на главата му. Отписана работа, никога няма да има ни жена, ни деца, ни свиден дом. Пред черквата „Вси скърбящи“ по навик спря да се прекръсти срещу кандилото под иконата на Божията майка. От малък обичаше тази икона: тя висеше не на топло и на сухо, ами направо на стената, срещу всички хали, само дете бе скътана от дъждовете и снеговете под тясна козирка с дървен кръст отгоре. Пламъчето ѝ малко, неугасимо, грее под стъкленото похлупаче и се вижда отдалеч. Толкова е хубаво, особено като го гледаш сред мрака, студа и вятъра. Но какво е това, дете белее върху кръста?

Бяла гълъбица! Кацнала там, оправя перцата си с човка и нехае за виелицата. Според поверията, в които покойната му майчица бе много сведуща, бяла гълъбица върху кръста е на късмет и ненадейна радост. Само че де го тоя късмет?

Вихрушката фучи ли, фучи. Ох, че студ.

Но за Анисий работният ден започна наистина доста добре. Кажи-речи, му провървя. С крайчеца на окото си колежният регистратор Егор Семьонич, който отговаряше за пратките, изгледа неубедителния му жалък шинел, поклати посивялата си глава и му даде хубава топла задача. Не да търчи насам-натам из безкрайния град, брулен от ветровете, а само да отнесе на негово високоблагородие Ераст Петрович Фандорин, чиновника за специални поръчения към негово сиятелство генерал-губернатора, папка с донесения и документи. Да я отнесе и да изчака евентуалния отговор от господин надворния съветник.

Колко му е, нищо работа. Анисий се окуражи и тутакси отнесе папката. Дори не успя да усети студ. Господин Фандорин живееше

съвсем наблизно, на „Малая Никитская“, в собствен дом, част от имението на барон Фон Еверт-Колоколцев.

Анисий обожаваше господин Фандорин. Отдалече, плахо, с благоговение, без изобщо да се надява, че големият човек някога ще го забележи, че неговото тюлпановско съществуване може да му направи впечатление. В жандармерийското надворният съветник беше на особена почит, нищо че Ераст Петрович служеше в друго ведомство. Лично негово превъзходителство московският главен началник на полицията Ефим Ефимович Баранов, ако че беше генерал-лейтенант, не се срамуваше да поиска от чиновника за специални поръчения конфиденциален съвет или дори да изходатайства някоя протекция. Има си хас! Всеки макар малко от малко осведомен за голямата московска политика знаеше, че бащината на първопрестолната, княз Владимир Андреевич Долгорукой, зачита надворния съветник и държи на мнението му. За господин Фандорин се чуваше какво ли не: че имал особена дарба — всеки човек му бил от ясен по-ясен и можел в миг да прозре и в най-тайнствената тайна.

Според длъжността си надворният съветник трябваше да е омото на генерал-губернатора във всички поверителни московски дела, с които се занимават жандармерията и полицията. Затова всяка сутрин от генерал Баранов и от жандармерийското му изпращаха необходимите сведения — обикновено в губернаторското на „Тверской“, но се случваше да ги получава и у дома, защото надворният съветник нямаше задължително работно време и ако искаше, можеше изобщо да не ходи в службата.

Ето каква значителна персона бе господин Фандорин, ала същевременно се държеше човешки и не се правеше на важен. Анисий два пъти му бе носил пратки на „Тверской“ и беше очарован от любезните маниери на този тъй влиятелен господин, който не унижаваше малкия човек, напротив, държеше се почтително, канеше го да седне, говореше на „вие“.

Пък и много интересно е да видиш отблизо личност, за която в Москва се носят наистина фантастични слухове. Веднага забелязваш, че е особен човек. Лицето му хубаво, гладко, младежко, а гарвановочерната му коса — съвсем побеляла на слепоочията. Гласът му спокоен, тих, като говори, леко заеква, но всяка дума е на място и

явно не е свикнал да повтаря два пъти едно и също. Внушителен господин, не ще и дума.

На Тюлпанов още не му се беше случвало да ходи в дома на надворния съветник, затова, след като мина през ажурната порта с чугунена корона отгоре, той със свито сърце се приближи към кокетната едноетажна къща. На такъв изключителен човек сигурно и жилището му е някак по-различно.

Натисна бутона на електрическия звънец. Предварително се беше подготвил какво да каже най-напред. „Куриер Тюлпанов от Жандармерийското управление. Нося книжа за негово високоблагородие“ Сепна се и натика под фуражката непокорното си дясно ухо. Дъбовата резбована врата се отвори широко. На прага стоеше нисък набит азиатец с дръпнати очички, дебели бузи и щръкнала черна коса. Носеше зелена ливрея със златни ширити и който знае защо — сламени сандали. Слугата впери недоволен поглед в посетителя и попита:

— Какво искас?

Нейде от дъното на къщата екна звучен женски глас:

— Маса! Колко пъти ще ти повтарям! Не „какво искас“, а „какво ще обичате“!

Азиатецът се извърна ядно, после измърмори на Анисий:

— Какво сте обицас?

— Куриер Тюлпанов от Жандармерийското управление. Нося книжа за негово високоблагородие.

— Айде врез — покани го слугата и му стори път да мине.

Тюлпанов се озова в просторен вестибюл, с интерес огледа наоколо и в първия момент остана разочарован: тук нямаше препарирана мечка с табла за визитни картички, а бива ли дом на големец без препарирана мечка? Или чиновниците за специални поръчения не приемат визити?

Впрочем, макар мечка да липсваше, вестибюлът бе обзаведен много приятно, а в ъгъла в една стъклена витрина имаше някакви странни доспехи: целите от метални пластинки, с особен монограм на бронята и рогат бръмбаровиден шлем.

От вратата за вътрешните стаи, където куриерът, разбира се, не можеше да влезе, се появи рядко хубава дама с червен копринен халат до земята. Гъстата ѝ тъмна коса бе подредена в сложна прическа,

стройната ѝ шия бе разголена, белите ѝ ръце, целите в пръстени — скръстени на високия бюст. Дамата разочаровано се взря в Анисий с огромните си черни очи, посбърчи класическия си нос и извика:

— Ераст, теб търсят. От канцеларията.

Кой знае защо, Анисий се изненада, че надворният съветник е женен, макар всъщност да нямаше нищо чудно, че човекът има прекрасна съпруга с царствена снага и високомерен поглед. Аристократично, без да отваря устни, мадам Фандорина се прозя и изчезна през вратата, а подир миг във вестибюла влезе самият господин Фандорин. Той също беше по халат, ала не червен, а черен, с пискюли и копринен колан.

— Здравейте, Т-Тюлпанов — каза надворният съветник, прехвърли няколко зърна от зелената си нефритова броеница и Анисий едва не примря от удоволствие — и през ум не му беше минавало, че Ераст Петрович го помни, камо ли по име. Каква ли гмеж се точи тук да му носи писма. Но я гледай ти.

— Какво е това? Я да видя? Заповядайте в гостната, седнете. Маса, вземи шинела на господин Тюлпанов.

Плахо, без да смее да се озърта, Анисий влезе в гостната, скромно приседна на крайчеца на тапицирания със синьо кадифе стол и едва подир минута-две започна полека да оглежда стаята. Тя беше много интересна: по стените висяха цветни японски гравюри, които, доколкото знаеше, напоследък бяха много на мода. Видя и свитъци с йероглифи върху дървена лакирана поставка — две извити саби: едната по-дълга, другата по-къса. Надворният съветник шумолеше с книгата и от време на време си отбелязваше нещо в тях със златно моливче. Без да обръща внимание на мъжете, съпругата му стоеше до прозореца и с отегчен вид гледаше към градината.

— Мили — каза тя на френски, — защо не излизаме никъде? Не мога повече така. Ходи ми се на театър, ходи ми се на бал.

— Ади, нали самата вие ми казахте, че е неприлично — отговори Фандорин и вдигна глава от книгата. — Може да срещнем някой ваш познат от Петербург. Ще е неудобно. Всъщност на мен не ми пречи.

Той погледна Тюлпанов, който се изчерви. Какво е виновен в края на краищата, че отбира френски, па макар и отгоре-отгоре!

Значи хубавата дама изобщо не била мадам Фандорина.

— Ах, извинявай, Ади — каза Ераст Петрович на руски. — Не ти представих господин Тюлпанов, той е от Жандармерийското управление. А това е графиня Ариадна Аркадиевна Опраксина, моя близка позната.

Анисий имаше усещането, че надворният съветник се смути, сякаш се позачуди как да представи хубавицата. Или може би заради заекването му се беше сторило така.

— О, Боже — мъченически въздъхна графиня Ади и устремно излезе от стаята. Почти тутакси долетя гласът ѝ: — Маса, веднага остави моята Наталия! Прибирай се, мерзавке! Не, това на нищо не прилича!

Ераст Петрович също въздъхна и отново зачете книгата си.

В този момент звънецът задрънча, откъм вестибюла се чуха приглушени гласове и в гостната влетя одевешният азиатец.

Той задърдори на някакъв странен език, но Фандорин му направи знак да млъкне.

— Маса, нали съм ти казвал, че когато имам гости, трябва да ми говориш не на японски, а на руски.

Издигнатият в ранг на гост Анисий се поизпъчи и с любопитство се вторачи в слугата: я, жив японец!

— От Ведисев-сан — кратко съобщи Маса.

— От Ведишчев? От Фрол Г-Григориевич? Да влезе.

Анисий знаеше кой е Фрол Григориевич Ведишчев. Известна личност, по прякор Сивия Кардинал. От малък живеел при княз Долгорукой и отначало му бил момче за всичко, после ординарец, освен това лакей, а през последните двайсет години — откакто Владимир Андреевич бе поел древния град в здравата си, желязна десница — личен камериер. Уж нищо работа — камериер, но се знаеше, че твърде умният и предпазлив Долгорукой не взема никакви решения, преди да се е посъветвал с верния Фрол. Ако човек искаше да измоли нещо важно от негово сиятелство трябваше да намери начин да умилостиви Ведишчев и тогава работата му беше в кърпа вързана.

В гостната влезе не, ами кажи го, влетя русоляво момче с губернаторска ливрея и от вратата занарежда:

— Ваше високоблагородие, Фрол Григориевич ви вика! Да заповядате колкото може по-скоро! При нас е ад, Ераст Петрович,

лудница! Фрол Григориевич каза, че няма да се оправим без ваша помощ! Аз съм с шейната на княза, в миг ще стигнем.

— Какъв ад? — навъси се надворният съветник, но стана и сне халата си. — Добре, да вървим да в-видим.

Под халата беше по бяла риза с черна вратовръзка.

— Маса, жилетката и сюртука ми, бързо! — извика Фандорин и заприбира книгата в папката. — Тюлпанов, ще трябва да дойдете с мен. Ще ги дочета пътъом.

Анисий бе готов да тръгне с негово високоблагородие където и да е и го показва, като бързо скочи от стола.

Чак такова нещо дребният куриер Тюлпанов не бе очаквал — някога да му се случи да се вози с шейната на генерал-губернатора. Хубаво возило беше — истинска карета с плазове. Отвътре обшита с атлаз, седалките кожени, а в ъгъла печича с бронзов кюнец. Но не беше запалена.

Лакеят се качи на капрата и четворката буйни губернаторски атове бързо литна напред.

Анисий усети плавно, почти нежно полюшване върху меката седалка, предназначена за къде по-благородни задни части, и си рече: и да се похваля, кой ли ще ми повярва?

Господин Фандорин разчупи с пукот восьмичния печат и разгъна някаква депеша. Свъси високото си чисто чело. Колко е хубав, не със завист, а с искрена възхита си помисли Тюлпанов, който с крайчеца на окото си наблюдаваше как надворният съветник подръпва тънкия си мустак.

За пет минути стигнаха до голямата къща на „Тверской“. Колата зави не наляво към канцелариите, а надясно към парадния вход и личните покои на „великия московски княз“, Володя Голямото гнездо, Юрий Долгорукий^[2] (наричаха всесилния Владимир Андреевич как ли не).

— Моля да ме извините, Тюлпанов — набързо каза Фандорин и отвори вратата, — но засега не мога да ви освободя. После ще драсна няколко реда до п-полковника. Нека първо се оправя с „лудницата“.

Анисий последва Ераст Петрович, влезе в мраморните чертози, но тутакси изостана — смути се, като видя важния портиер с позлатен жезъл. Тюлпанов ужасно се уплаши, че го чака унижението господин Фандорин да го зареже пред стълбището като някакво пале. Но надви

гордостта си и се настрои да прости на надворния съветник: та как би могъл той да отведе в покоите на губернатора човек с такъв шинел и фуражка със спукана козирка?

— Защо не идвате? — нетърпеливо се обърна Ераст Петрович, който вече бе стигнал до средата на стъпалата. — Хайде, бързо. Не виждате ли каква бъркотия е тук?

Чак сега Анисий схвана, че в дома на губернатора наистина става нещо. А напетият портиер, ако човек се позагледаше в него, комай не бе толкова важен, колкото объркан. От вѐн във вестибюла вкарваха ракли, сандъци и кутии с чуждестранни надписи. Да не би някой да се местеше? Тюлпанов чевръсто настигна надворния съветник и се помъчи да го следва на не повече от две крачки, като от време на време трябваше дори да подтичва, защото негово високоблагородие вървеше бързо.

Ех, че хубаво е в резиденцията на губернатора! Почти като в храм Божи: пѐстроцветни (може би порфирни?) колони, брокатени завеси, статуи на грѐцки богини. Ами полилеите! Ами картините с позлатени рамки! Ами лѐснатието като огледало паркет с инкрустации!

Анисий погледна паркета и изведнѐж забеляза, че жалките му обуща оставят по чудния под мокри и кални дири. Божичко, дано никой не ги види.

В просторната зала, където нямаше жива душа, а край стените бяха наредени меки столове, надворният съветник каза:

— Седнете тук и ме изчакайте. Д-дрѐжете папката.

Сетне се насочи към високата, украсена с позлата врата, но тя изведнѐж сама се разтвори пред него и с гълчава от разпалени гласове в залата нахлуха четирима души: снажен генерал, върлинест господин, който не приличаше на русин и бе облечен с карирано палто с пелерина, плешив старец с огромни бакенбарди и очилат чиновник с вицмундир^[3].

В генерала Анисий разпозна самия княз Долгорукой, скочи и се изпѐна като струна.

Отблизо негово сиятелство изглеждаше недотам младолик и свеж, както когато го гледаш от тѐлпата: цялото му лице в дѐлбоки брѐчки, кѐдриците — неестествено буйни, а дѐлгите мустаци и бакенбарди — твѐрде кестеняви за неговите седемдесет и пет години.

— Ераст Петрович, тъкмо навреме! — извика губернаторът. — Той говори френски толкова лошо, нищо не му се разбира, а на руски и дума не може да обели. Вие знаете английски, я ми разтълкувайте какво иска от мен! Как ли са го пуснали? От цял час се разправям с него, но полза никаква!

— Ваше високопревъзходителство, как да не го пусна, като е лорд и има право! — явно за пореден път проплака очилатият. — Откъде да знам...

В този миг англичанинът също се обади. Обърна се към новодошлия и възмутено размаха някакъв документ, целият в печати. Ераст Петрович безстрастно започна да превежда:

— Това е непочтена игра, така не се прави в никоя цивилизована страна. Вчера посетих възрастния господин, който ми подписа акта за покупка на къщата, и си стиснахме ръцете. А той сега, видите ли, отказва да се изнесе. Неговият внук мистър Шпейер каза, че възрастният джентълмен се мести в Дома за ветерани от наполеоновите войни, там щяло да му е по-удобно, защото щели добре да се грижат за него, а тази къща се продавала. Подобно непостоянство не прави чест никому, особено след като парите вече са броени. И то доста пари, цели сто хиляди рубли. Ето го акта за покупката!

— Тая хартийка отдавна я размахва, но не ми я дава — обади се плешивият старец, който до момента беше мълчал. Очевидно тъкмо той бе Фрол Григориевич Ведишчев.

— Аз да съм дядо на Шпейер? — смая се князът. — И да ида в приют?!

Чиновникът се промуши към англичанина, повдигна се на пръсти и надникна иззад гърба му в тайнствената хартийка.

— Наистина, сто хиляди. Заверен от нотариус — потвърди той. — И адресът е нашият: „Тверской“, къщата на княз Долгорукой.

Ераст Петрович попита:

— Владимир Андреевич, кой е този Шпейер?

Князът избърса с кърпа пламналото си чело и разпери ръце:

— Шпейер е много мил младеж. С чудесни препоръки. На коледния бал ми го представи... мм... кой ми го представи? Не, сетих се! Не на бала. Със специално писмо ми го препоръча негово височество херцог Саксен-Лимбургски. Шпейер е чудесно, много възпитано момче, има златно сърце и е толкова нещастно! Участвал е в

Кушкинския поход, бил е ранен в гръбнака, оттогава е сакат и не може да ходи. Придвижва се с инвалидна количка, но не пада духом. Занимава се с благотворителност, събира пожертвования за сираците и самият той прави огромни дарения. Вчера сутринта бяха тук двамата с този смахнат англичанин, който бил известният британски филантроп лорд Питсбрук. Помоли да разреши на англичанина да разгледа къщата, защото лордът бил познавач и ценител на архитектурата. Как бих могъл да откажа на клетия Шпейер подобна дреболии? Инокентий ги придружи — Долгорукой ядно бучна с пръст чиновника, които чак плесна с ръце.

— Ваше превъзходителство, откъде да... Нали лично вие ми наредихте най-любезно да...

— Стиснахте ли ръка на лорд П-Питсбрук? — попита Фандорин и на Анисий му се стори, че в очите на надворния съветник блесна искрица.

— Ами да, разбира се — сви рамене князът.

— Шпейер отначало му разправи на английски нещо за мен, тоя дългуч засия и ми подаде ръка.

— А п-преди това подписахте ли някакъв документ?

Губернаторът свъси вежди да си спомни.

— Да, Шпейер ме помоли да подпиша приветствено писмо по случай откриването на новия Екатеринински приют. Да се превъзпитат малолетните блудници е благородно начинание. Но не съм подписвал никакъв акт за покупка! Нали ме познавате, драги, аз винаги внимателно прочитам всичко, което подписвам.

— После той къде дяна писмото?

— Мисля, че го показа на англичанина, рече му нещо и го прибра в папка. Тя беше в количката му — лицето на Долгорукой, бездруго мрачно, притъмня като буреносен облак. — Ах, merde! Да не би...

Ераст Петрович се обърна към лорда на английски и синът на Албион, изглежда, му гласува пълно доверие, защото му подаде тайнствения документ да го разгледа.

— Изготвен е изрядно — промърмори надворния съветник, след като му хвърли едно око. — И г-гербов печат има, и нотариална заверка от „Мьобиус“, и подпис... Това пък какво е?! — върху лицето на Фандорин се изписа крайно недоумение.

— Владимир Андреевич, погледнете! Вижте този подпис!

С погнуса, сякаш пипаше жаба, князът взе документа и го отдалечи колкото можа от далекогледите си очи. След което прочете на глас:

— „Вале пика“... Чакайте, чакайте, какво е това „вале“?

— А така... — обади се Ведишчев. — Значи всичко е ясно. Пак „Вале пика“. И таз добра. Само това липсваше, света Богородице.

— „Вале пика“ ли? — продължаваше да не схваща негово сиятелство. — Май така се казваше онази мошеническа банда. Дето миналия месец продадох на банкера Поляков собствените му жребци, а по Коледа помагаха на търговеца Виноградов да промива златен пясък в река Сетун. Баранов ми докладва. Търсим ги, казва, тия злодеи. Пък аз се смях. Нима са дръзнали мен... мен, Долгорукой?! — генерал-губернаторът дръпна сърмената си яка и лицето му стана толкова страшно, че Анисий се сви.

Ведишчев се втурна като подплашена кокошка към вбесения княз и закудкудяка:

— Владимир Андреич, всичко става на тоя свят, не се отчайвайте! Ей сегичка ще ви капна малко валериан и ще извикам лекар да ви пусне кръв! Инокентий, дай стол!

Анисий обаче пръв успя да подаде стол на височайшето началство.

Настаниха развълнувания губернатор да седне на меко, но той все напираше да стане, все отблъскваше камериера.

— Като някакъв дребен търговец! Да не ме мислят за вчерашен? Ще им дам аз един приют! — не твърде свързано подвикваше той, докато Ведишчев надаваше какви ли не успокояващи звуци и по едно време дори погали негово сиятелство по боядисаните, а може би дори изкуствени къдрици.

Губернаторът се обърна към Фандорин и каза жално:

— Ераст Петрович, драги мой, как е възможно? Тия разбойници направо са се самозабравили. Оскърбиха ме, унижиха ме, подиграха ми се. А в мое лице — и на цяла Москва. Вдигнете на крак полицията и жандармерията, но намерете тия мерзавци. На съд! В Сибир! Вие можете всичко, драги. Смятайте, че от днес това е най-важната ви задача и моя лична молба. Баранов няма да се оправи сам, нека ви помага.

— Само не полицията — угрижено отвърна надворният съветник, в чиито сини очи вече не проблясваха никакви искрици. Лицето на господин Фандорин изразяваше единствено тревога за авторитета на управлението. — Ще се разчуе и целият град ще има да се превива от смях. Дума да не става.

— Но как? — отново взе да се пени князът. — Да оставим тия „валета“ на мира, така ли?

— В никакъв случай. Аз ще се заема с тази работа. Само че конфиденциално, без да го разгласяваме — Фандорин помисли малко и продължи: — Ще трябва да върнем парите на лорд Питсбрук от градската хазна, да му поднесем извиненията си, но да не му обясняваме нищо за „валето“. Уж че е станала някаква грешка. Че внукът ви си е позволил своеволие.

Като чу името си, англичанинът разтревожено попита нещо надворния съветник, той му отговори накратко и отново се обърна към губернатора:

— Фрол Григориевич ще измисли нещо правдоподобно за пред слугите. А аз ще се заема с издирването.

— Може ли сам човек да издири тия вагабонти? — усъмни се камериерът.

— Да, няма да е лесно. Но не е желателно да разширяваме кръга на посветените.

Фандорин погледна очилатия секретар, който князът нарече Инокентий, и поклати глава. Инокентий явно не ставаше за помощник. После Ераст Петрович се обърна към Анисий, който бе замръзнал на място с остро усещане за ужасния си вид: млад-зелен, мършав, клепоух, че и пъпчив.

— Аз ли... аз съм гроб — измънка той. — Честна дума.

— Този пък кой е? — ревна негово сиятелство, май чак сега забелязал жалката фигура на куриера. — За-защо е тук?

— Това е Тюлпанов — обясни Фандорин, — от Жандармерийското управление. Опитен агент е. Точно той би могъл да ми п-помогне.

Князът измери с поглед свития Анисий и свъси страховитите си вежди.

— Прави му сметка, Тюлпанов. Ако си полезен, ще ти помогна да станеш човек. Но сгазиш ли лука, ще те направя на нищо.

Докато вървяха към стълбището, Ераст Петрович и онемелият Анисий чуха Ведишчев да казва:

— Владим Андреич, ваша воля, но пари в хазната няма. Сто хиляди не са шега работа. Ще трябва англичанинът да се задоволи само с извиненията.

Навън Тюлпанов изживя нов потрес. Докато си слагаше ръкавиците, надворният съветник изведнъж го попита:

— Вярно ли е това, дете съм чувал, че гледате болната си сестра и отказвате да я настаните в държавен приют?

Анисий не беше очаквал такава осведоменост по домашните му проблеми, но понеже цял се беше вцепенил, се учуди по-малко, отколкото би трябвало.

— Не е за приют — обясни той. — Там ще свърши. Много е свикнала с мен.

И тогава вече Фандорин го смая окончателно.

— Блазе ви — въздъхна той. — Вие сте щастливец, Тюлпанов. Толкова млад, а вече имате за какво да се уважавате и с какво да се гордеете. Господ ви е дал стожер за цял живот.

Анисий още се опитваше да си обясни смисъла на странните думи, а надворният съветник продължи:

— Не берете грижа за сестра си. Докато трае разследването, наемете ѝ гледачка. За държавна сметка, разбира се. От днес нататък, докато приключим със случая „Вале пика“, ще останете под мое разпореждане. Ще порботим заедно. Надявам се, че няма да се отегчите.

Ето я ненадейната радост, внезапно се сети Тюлпанов. Ето го късмета, значи. Ах, ти, бяла гълъбице!

[1] Тюльпан (рус.) — лале. — Б.пр. ↑

[2] Юрий Долгорукий (90-те години на XI в. — 1157) — велик киевски княз, праправнук на „Стария“ Владимир — Красно слънчице. Основател на „Москов“ град — Москва.

Всеволод III Голямото гнездо (1154–1212) — велик владимирски княз, син на Юрий Долгорукий. Имал е 12 деца, оттам и прякорът му.

Владимир I Святославович — Красно слънчице (? — 1015) — новгородски и киевски княз, внук на княз Игор. През 988–989 приема християнството от Византия и го налага като държавна религия в Русия — Б.пр. ↑

[3] Вицмундир — униформена дреха на руските чиновници. — Б.ред. ↑

ЖИТЕЙСКАТА ФИЛОСОФИЯ НА МОМУС

Толкова имена смени през последните години, че започна да забравя първото, с което бе дошъл на този свят. Отдавна наричаше себе си Момус — на името на древногръцкия присмехулник и пакостник, сина на Никта, богинята на нощта. В пасианса „Египетската пития“ така се означава валето пика — лоша карта, вещае среща се изедник или зла шега на съдбата.

Момус обичаше картите, дори дълбоко ги почиташе, но в пасианси не вярваше и влагаше в избраното име съвсем друг смисъл. Както знаем, всеки простосмъртен играе карти с фортуната. Подредбата им не зависи от човека и е въпрос на късмет: на един се паднат само козове, на друг само двойки и тройки. На Момус природата бе раздала слаби, направо лоши карти — десетки и валета. Но добър играч би се оправил и с тях. А и според човешката йерархия пак към вале клонеше. Момус имаше трезва оценка за себе си: е, не е асо, нито поп, но и седмица не е, ами вале. Но не скучна спатия, почтено каро или, пази Боже, пиклива купа, а нещо по-особено — пика. Пиката е много специална боя. В някои игри е ниска, но понякога бие и спатията, и карото, и купата. Следователно човек сам трябва да реши каква игра ще играе с живота, та неговата боя да стане най-силната.

Още от малък Момус все се чудеше на поговорката за двата заека. Добре де, защо пък да не може да хване и двата? Какво сега, да се откаже от единия, така ли? Невръстният Момус (тогава още не Момус, а Митенка Савин) категорично не беше съгласен. И в крайна сметка излезе прав. Тая пословица явно се отнасяше за тъпите и мързеливите. Беше му се случвало да хване отведнъж не два, а много повече сиви и пухкави дългоушковци. Имаше си разработена психологическа теория. Хората са измислили какви ли не науки, повечето абсолютно ненужни за обикновения човек, ама ей ги на — и трактати пишат, и магистърски трудове, и докторски дисертации защитават, и академици стават. Момус от малък усещаше — с кожата, с

костите, с далака си — че най-важната наука е не аритметика или някакъв си латински, а умението да се харесаш. Ето това е то ключът за всяка вратичка. Странното е само, че в тази най-основна наука не го бяха посветили нито гувернантите, нито гимназиалните даскали. Трябваше сам да овладява нейните закони.

Но всъщност по-добре. Талантът на момчето в най-важната наука се прояви отрано, а че другите не се сецат за предимствата на въпросната философия — слава Богу.

Необяснимо защо хората не проявяват внимание и разбиране към ключовия въпрос. Казват си: харесват ли ме — добре, не ме ли харесват — насила хубост не става. Става, мислеше си малкият Митя, става, и още как. Харесаш ли се някому, успееш ли да намериш ключ към него, той е твой, прави го каквото си искаш.

Можеш да се харесаш на всеки и за това е достатъчно съвсем малко — да разбереш що за човек е: какво го вълнува, как вижда света, от какво го е страх. Разбереш ли го, можеш да свириш с него като с дудук каквато си искаш мелодия — било серенада, било кадрил.

От всеки десет души девет сами си казват всичко, стига да ги изслушаш. Най-странното е, че никой не слуша както трябва. Да речем, ако са възпитани, изчакват пауза в разговора, че пак да те занимават с проблемите си. А колко важни и интересни неща можеш да научиш, ако умееш да слушаш! Да слушаш правилно е един вид изкуство. Трябва да си представиш, че си празна стъкленица, прозрачна съдина, свързана със събеседника чрез невидима тръбичка. Нека съдържанието от събеседника ти капка по капка прелее в теб, така че да се напълниш с течност от същия цвят, вид и градус. За известно време да престанеш да си ти и да станеш той. Тогава започваш да разбираш човека в цялата му същност и предварително знаеш какво ще каже и какво ще стори.

Момус усвояваше своята наука постепенно и като дете я прилагаше за незначителни неща, по-скоро за да я опита и провери. Без да си е научил урока, да изкара добра бележка в гимназията; после, вече в кадетското, да си спечели уважението и обичта на приятелите; да вземе пари на заем; да накара някоя госпожица да се влюби в него.

По-късно, когато стана офицер, развилата се, укрепнала философия взе да дава още по-добри плодове. Да речем, обираш на карти някой паралия, а той мирува и не го е яд на чудесния корнет Митя Савин. Нито се взира излишно в ръцете на приятния си

партньор. Да не е лошо? Но и това беше само гимнастика, помпане на мускули. Науката и талантът свършиха истински добра работа преди шест години, когато съдбата даде на бъдещия Момус първия реален Шанс. Тогава той още не знаеше, че Шансът трябва да бъде не търсен, а създаден. Все беше чакал късметът сам да му падне в ръчичките и се бе страхувал само от едно — да не го изпусне.

Не го изпусна.

По онова време житието-битието на корнета взе да мухлясва. Втора година вече полкът им стоеше в губерньския град Смоленск и всички възможности за прилагане на талантите бяха изчерпани. Когото можа, обра на карти; колкото можа да вземе на заем, отдавна го взе; жената на полковника, макар от все сърце да обичаше Митенка, не даваше кой знае колко пари, пък и му беше додеяла със своята ревност. А не щеш ли, стана беля и със служебни суми: корнет Савин бе изпратен на конския панаир в Торжок, ама се увлече и попиля повече от допустимото.

Изобщо трябваше да избира от няколко злини: или да го осъдят, или да забегне, или да се ожени за пъпчивата щерка на търговеца Почечуев. Първата, разбира се, отпаднаше и кадърният младеж започна сериозно да се колебае между втората и третата. Точно тогава съдбата му подаде асо коз, с което обречената игра спокойно можеше да бъде спечелена. Почина леля му, помещица от Вятка, и завеща на любимия си племенник своето имение. Някога, още като юнкер, Митенка бе прекарал при нея един неимоверно отегчителен месец и от нямане какво да прави се бе поупражнявал в житейската наука. После дори не помисли повече за бабата, но ето че тя не бе забравила кроткия мил малчуган. Загърбила останалите племенници и племеннички и в завещанието споменала само него. На Митя не се падна кой знае каква латифундия: само някакви си десет хиляди декара, и то в затънтена губерния, където уважаващия себе си човек не би останал и седмица.

Как щеше да постъпи някой обикновен посредствен младеж, ако бе извадил подобен късмет? Ами продава лелиното наследство, връща дължимото на полка и част от заемите и продължава нещастникът да си живее като преди.

Че как другояче, ще попитате. Ей ви задача. Имате имение, което струва най-много двайсет и пет, е, да са трийсет хиляди. А дължите

петдесет. И най-вече до гуша ви е дошло да си броите копейките, искате да се порадвате на живота: собствена карета, най-добрите хотели, всичко да е като вечен празник и не да ви издържа дебела полковнишка жена, а вие да си намерите някоя кукличка — цвете с нежен поглед, тънка снага и кръшен смях.

„Стига съм се носил като треска в реката на живота — рече си Митенка, — крайно време е да хвана съдбата за лебедовата шия.“ И точно тогава психологическата наука си каза тежката дума.

Той прекара в затътената губерния не седмица и не две, а цели три месеца. Обиколи съседите си и успя да се хареса на всеки по съответния начин. С майора в оставка, борсук и грубиян, пи ром и ходи на лов за мечки (колко страх бра тогава!). С вдовицата на колежкия съветник — домакиня и къщовница, вари сладко от райски ябълки и си записа в бележника съветите за опрасването. С околийския дворянски предводител — недоизучил се паж, обмени светски клюки. С мировия съдия ходи оттатък реката до циганския табор.

Представи се чудесно: вече го знаеха и като наше момче, и като печен столичанин, и като сериозен младеж, широка душа, „нов човек“, ревностен радетел за традициите, а и като сериозен кандидат-годеник (в две семейства, които изобщо не се познаваха).

Когато сметна, че почвата е вече добре наторена, за два дни свърши цялата работа.

Дори днес, след толкова години, макар вече да имаше какво да си припомни и с какво да се гордее, Момус с удоволствие се връщаше към спомена за своята първа истинска „операция“. Особено към случката с Еврипид Калистратович Канделаки, който бе известен сред местните помешчици като невероятен скъперник и кавгаджия. Е, Митенка можеше да мине и без Канделаки, но понеже беше млад и по природа авантюрист, го привличаха костеливите орехи.

Скъперникът грък беше някогашен акцизен чиновник. На такъв можеш да се харесаш само ако го накараш да си мисли, че ще се облажи за твоя сметка.

Яхнал запенен от препускането кон, юначният корнет пристигна при съседа си пламнал, просълзен, разтреперан. И от вратата приплака:

— Еврипид Калистратович, спасете ме! Единствен вие можете да ми помогнете! Само на вас разчитам! Викат ме в полка при военния

заместник-прокурор! Дължа им пари! Двайсет и две хиляди!

От полка наистина се бе получило писмо във връзка с паричните прегрешения. Търпението на Савиновите началници се бе изчерпало, не можеха да го чакат повече да се прибере от отпуска. Митя извади писмото с полковия печат и още някакъв документ.

— Подир месец от Дворянската земеделска банка трябва да ми отпуснат ипотека двајсет и пет хиляди срещу имението на леля. Мислех — изхлипа той, като много добре знаеше, че гъркът не се трогва от нищо — да взема парите и да погася дълговете си. Ама не, няма да успея! Какъв позор! Не ми остава нищо друго, освен да се гръмна! Спасете ме, Еврипид Калистратович, много ви моля! Дайте ми двајсет и две хиляди, а аз ще ви дам пълномощно за ипотеката. Ще се прибера в полка, ще оправя работите и ще спася честта и живота си. А другия месец вие ще вземете двајсет и пет хиляди. Хем полза за вас, хем спасение за мен! Умолявам ви!

Канделаки си тури очилата, прочете застрашителното писмо от полка, внимателно проучи договора за ипотека (също истински, изготвен по всички правила), примлясна и предложи петнайсет хиляди. Спазариха се на деветнайсет.

Божичко, каква ли сцена се е разиграла в банката, когато подир месец в уречения ден там се събрали притежателите на всичките единайсет пълномощни, раздадени от Митенка. Е, добра сума си докара, но след това трябваше коренно да промени живота си. Добре де, много му здраве на досегашния живот.

Бившият корнет Савин не се страхуваше от неприятности с полицията. Империята, слава Тебе, Господи, е голяма, глупци колкото щещ, богати градове също. Човек с фантазия и кураж има къде да си разиграе коня. А името и документите са фасулска работа. Както искаш, така ще се наречеш. Какъвто пожелаеш, такъв ще станеш.

Колкото до външността, Момус направо беше извадил късмет. Той много харесваше лицето си и можеше да му се радва в огледалото с часове.

Косата — чудна, мръсноруса като на повечето славянски туземци. Чертите — дребни, никакви, очичките — сивосинкави, носът — с неопределена форма, брадичката издава слаб характер. Изобщо — нищо не хваща окото. Не физиономия, ами празно платно — можеш да рисуваш каквото ти хрумне.

Среден ръст, особени белези няма. Е, гласът му е малко особен — дълбок, звучен, но Момус се научи да владее този инструмент до съвършенство: можеше и да гъгне басово, и да те плени с тенор, и да пусне някой фалцет, и дори да писука като дамско сопрано.

Защото, за да промениш външността си до неузнаваемост, не е достатъчно да си боядисаш косата и да си залепиш брада. Човек се отличава по мимиката, походката и начина, по който сяда, жестовете, интонациите, специфичните думи, които употребява, енергията на погледа. Е, разбира се, важен е и антуражът — дрехите, първото впечатление, името, титлата.

Ако актьорите печелеха много пари, Момус със сигурност щеше да стане нов Шчепкин или Садовски. Но толкова, колкото му трябваша на него, не плащаха дори за главни роли в столичните театри. Пък и къде по-интересно е да разиграваш пиеси не на сцената, с два антракта по петнайсет минути, а в живота: всеки ден, от сутрин до вечер.

Кого ли не бе играл през тези шест години — вече не помнеше всичките си роли. А и пиесите бяха изключително собствено съчинение. Момус ги назоваваше с военната дума „операции“ и преди да започне поредното приключение, обичаше да си представя, че е маршал Мориц фон Саксен или Наполеон, но всъщност „операциите“, разбира се, не бяха кръвопролитни сражения, а весели спектакли. Тоест другите действащи лица може и да не оценяваха цялото остроумие на сюжета, но самият Момус винаги изпитваше голямо удоволствие.

Бяха разиграни много спектакли — и малки, и големи, триумфални и не толкова успешни, но да се стигне до провал, освиркване — засега не беше се случвало.

По едно време Момус реши да увековечи паметта на националните герои. Отначало, след като на един волжки параход загуби на карти и слезе в Кострома без пукнат грош, взе да събира пожертвования за бронзов монумент на Иван Сусанин^[1]. Но жалките търговци се стискаха, дворяните се опитваха да пробутат вноски в масълце или ръж и накрая почти нищо не събра — я имаше осем хиляди, я не. Затова пък в Одеса за паметник на Александър Сергеевич Пушкин даваха щедро, особено търговците евреи, а в Тоболск за Ермак Тимофеевич^[2] кожухарите и златотърсачите отпуснаха на речовития

„член на Императорското историческо дружество“ седемдесет и пет хиляди.

По-лани в Нижни Новгород стана много добре с Кредитно дружество „Бътерфлай“. Идеята бе простичка и гениална, ориентирана към твърде разпространената порода хора, у които вярата в безплатното чудо е по-силна от инстинкти за самосъхранение. Дружество „Бътерфлай“ събираше от наивниците вноски при нечувано високи лихви. През първата седмица внесоха пари само десет души, девет от тях подставени лица, наети от самия Момус. Но когато следващия понеделник (лихвите се изплащаха ежеседмично) до един получиха по десет копейки върху всяка вложена рубла, градът сякаш полудя. Пред кантората на дружеството се проточи опашка, дълга три преки. Подир седмица Момус отново изплати по десет процента, след което трябваше да наеме още две помещения и дванайсет нови служители. Четвъртия понеделник вратите на канторите останаха заключени. Пъстрокрилият „Бътерфлай“ бе отлетял завинаги от бреговете на Волга към нови обетовани земи.

Другиму само приходите от Нижни Новгород щяха да стигнат до края на живота, но при Момус парите не се задържаха дълго. Понякога той си представяше, че е вятърна мелница, в която се сипят банкноти и монети. Мелницата безспир размахва огромните си крила, смила парите на ситно брашно — диамантени игли за вратовръзки, чистокръвни жребци, многодневни гуляи, умопомрачителни букети за млади актриси. А вятърът духа ли, духа и брашното се разпилява из безбрежните простори, та не остава и прашина.

Ами нека се разпилява, „зърно“ за Момус има предостатъчно. Чудната мелница ще работи непрестанно.

Обиколи сума ти панаири и губернски градове и усъвършенства занаята. Миналата година стигна до столицата. Хубавичко обра Санкт Петербург. Придворните доставчици, хитрите банкери и търговските съветници имаше да споменават Валето пика.

Момус реши да демонстрира изключителния си талант пред публика съвсем отскоро. Изкуши го дяволът на честолюбието. Доядя го. Да измисля толкова умни, невиджани трикове, да влага толкова въображение, толкова артистичност и душа, и да не получава никакво признание! Приписват подвизите му ту на шайка аферисти, ту на чифутски машинации, ту на местните власти. На православните и през

ум не им минаваше, че всички тия chef-d'oeuvres са произведения на един майстор.

Парите вече не го задоволяваха, полакоми се за слава. Е, с фирмен знак се работи доста по-рисковано, но славата не спохожда малодушните. А хвани го де, като за всяка операция си е приготвил отделна маска. Кого да търсиш, кого ще хванеш? Някой да е виждал истинското лице на Момус? Друг път.

Порадвайте се, поклюкарствайте и се посмейте за сбогом, мислено се обръщаше към сънародниците си Момус. Поръкопляскайте на великия артист, защото няма да съм вечно с вас.

Не, той изобщо не възнамеряваше да умира. Но сериозно бе започнал да се замисля дали да не се раздели със свидните на сърцето му руски простори. Оставаше само да обработи старопрестолната столица и оттам нататък вече да се изяви на международното поприще — Момус усещаше, че е събрал достатъчно сили.

Москва е чудесен град. Московчани са още по-загубени от питерци, по-простодушни са, не са се парили, а са паралии. Момус се настани тук през есента и вече успя да демонстрира няколко изящни фокуса. Още две-три операции и — сбогом, отечество любезно. Ще пообиколи Европа, и ще прескочи до Америка. Беше чувал много неща за северноамериканските щати. Интуицията му подсказваше, че там ще има къде да се развърти. Може да предприеме прокопаване на някой канал, да направи акционерно дружество за изграждане на трансамериканска железница или, да речем, за издирване златото на ацтеките. Германските принцове пак бяха доста търсени, особено в новите славянски страни и на южноамериканския континент. Имаше върху какво да поразмисли човек. Момус вече беше взел някои предпазни мерки. Но трябваше да свърши някои неща в Москва. Туй дърво все още имаше доста ябълки за брулене. Много скоро московските писатели романи ще съчиняват за Валето пика.

На другата сутрин след забавния трик с английския лорд и стареца губернатор Момус се успа и се събуди с главоболие — бяха празнували цяла нощ. Мими обожаваше празниците, те бяха истинската ѝ стихия, тъй че здравата се повеселиха. В хотел „Метропол“ палавницата бе превърнала луксозния апартамент в

едемска градина: качета с оранжерийни тропически растения, полилеят — целият в хризантеми и лилии, килимът — обсипан с розови листенца, навред кошници с плодове от магазина на Елисеев и букети от цветарницата на Погодин. На шарен пръстен около една от палмите се бе навил питонът от зверилника на Морсели — същинска Змия изкусителка. Е, не съвсем убедителна, защото посред зима питонът спеше и нито веднъж не отвори очи. Затова пък Мими в ролята на Ева бе в стихията си. Като се сети за нея, Момус се усмихна и разтърка натежалото си слепоочие. Виновно беше проклетото „клик“. Когато, вече след грехопадението, се бе отпуснал в просторната порцеланова вана сред плаващите орхидеи (по петнайсет рубли едната), Мими взе да го полива с големи бутилки шампанско. А той посрещаше с уста пенливата струя и явно се бе престарал.

Но снощи и Мими също се налудя и капна. Ей я как спи — с топ да гръмнеш, няма да чуе. Пухкавите ѝ устенца — полуотворени, двете ръчички както винаги — под бузата, гъстите златисти къдрици — разпилени по възглавницата. Когато решиха да пътешестват заедно, Момус ѝ беше казал: „Какъвто е човек, моето момиче, такъв е и животът му. Ако човек е жесток, и животът му е жесток. Ако е плах — животът му е страшен. Ако е кисел, живее тъжно. А аз съм човек весел, животът ми е весел, и твоят ще е същият.“

И Мими се вписа във веселия живот така, сякаш бе създаден само за нея. Макар че май на своите двацет и две години бе вкусила доста горчилка. Впрочем Момус не я разпитваше — не му беше работа. Ако иска, ще му каже. Само че момичето не беше от тия, то бързо забравяше лошото, камо ли да се жалва.

Откри я миналата пролет в Кишинев, където Мими се подвизаваше като етиопска танцьорка в едно вариете и беше безумно популярна сред местните бонвивани. С потъмнена кожа, с боядисана и навита коса, тя подскачаше по сцената, облечена само в цветни гирлянди, и с гривни на ръцете и краката. Кишиневци я смятаха за съвсем истинска негърка. Тоест, отначало се бяха усъмнили, но един отбил се тук неаполитански търговец, който бил ходил в Абисиния, ги увери, че мамзел Земчандра наистина говори етиопски, тъй че всички подозрения отпаднаха.

Отначало тъкмо тази подробност възхити Момус, който ценеше в мистификациите съчетанието от нахалство и прецизност. Със сините

си като камбанки очи, с макар и черната си, но абсолютно славянска муцунка, да се прави на етиопка — не всеки е способен на подобна дързост. Че и етиопски научила!

После, като се сприятелиха, Мими му разправи как е станало. Живееела в Питер и след като оперетата фалирала, тя останала на сухо, затова се хванала гувернантка на две близачета — децата на абисинския посланик. Етиопският княз, по тяхному — рас, не можел да се нарадва на късмета си: добросърдечна и весела, госпожицата била доволна от скромното си възнаграждение, а децата я обожавали — все си шушукали нещо с нея, все имали някакви тайни и станали кротки като агънца. Веднъж, заедно с министър Мордер, расът се разхожда из Лятната градина и двамата обсъждат влошените италианско-абисински отношения. Не щеш ли, гледа — навалица. Приближава се той и о, абисински божества! Гувернантката свири на хармоника, а синът и дъщеря му пеят и танцуват. Публиката зяпа арапчетата, ръкопляска и хвърля пари в навитата от пешкир чалма. И то щедро, от сърце.

С други думи, Мими трябвало моментално да се изнесе от северната столица. Без багаж и без документи. Няма страшно, въздишаше тя, само ми е жал за арапчетата. Клетите Мариамка и Асефчо сега сигурно умират от скука. „Затова пък на мен не ми е скучно с теб“ — помисли си Момус, загледал с влюбени очи подалото се изпод одеялото рамо с трите симпатични бенчици, наредени в правилен триъгълник.

Той подложи ръце под главата си и огледа стаята, в която, прикривайки следите, се бяха настанили снощи. Шик апартамент: с будоар, гостна и кабинет. Позлатените орнаменти обаче са множество, простоят. В „Лоскутная“ апартаментите са по-изискани, но оттам трябваше да се изнесат, разбира се, съвсем официално, след като щедро раздадоха бакшиши и позираха пред рисувача от „Московски наблюдател“. Нищо не пречи да го изтипосат върху корицата на почтеното илюстрирано списание като „негово височество“ — току-виж, свършило работа.

Момус разсеяно погледна удобно настанилото се под балдахина позлатено бузесто амурче. Гипсовият пакостник бе насочил стрелата си право към челото на госта. Всъщност самата стрела не се виждаше, защото върху нея бяха увиснали Мимините дантелени кюлотки в цвят

„пламтящо сърце“. Как ли се бяха озовали там? И откъде се бяха взели? Нали Мими се правеше на Ева? Загадка.

Умопомрачителните гащи някак го заинтригуваха. Под тях сигурно имаше стрела — какво друго, то е ясно. Ами ако не е стрела? Ако купидончето е направило с пълните си пръстчета неприличен жест и ги е прикрило под яркия парцал, уж че отдолу е стрела?

Тъй, тъй, тук се очертава нещо.

Забравил за болката в слепоочието, Момус седна в леглото и продължи да гледа гащите.

Човек си мисли, че отдолу е стрела, защото на амурчето по служба и звание му се полага стрела, обаче ако отдолу не е стрела, ами неприличен жест?

— Хайде, момиче, събуждай се! — той плесна спящата си приятелка по розовото рамо. — Бързо! Хартия, молив! Трябва да измислим една обява за вестника!

Вместо да отговори, Мими се зави презглава. А Момус скочи от леглото, настъпи нещо грапаво и студено и изрева от ужас — върху килима, навит като градински маркуч, дремеше снощният питон, едемският изкусител.

[1] През 1612 г. в Костромска област се укрива Михаил Романов, последната издънка на рода Рюрик. Когато съборът на боярите избира Михаил за цар, отряд поляци потеглят към Кострома с поръчение да го убият, за да може синът на полския крал Сигизмунд III да заеме руския престол. Поляците вземат за водач местния селянин Иван Сусанин. За да спаси царя, Сусанин ги отвежда умишлено в непроходимо блато, за което заплаща с живота си. — Б.ред. ↑

[2] *Ермак Тимофеевич* (?1537/1540–1585) — казашки атаман, завоевател на западен Сибир. — Б.ред. ↑

КАКЪВ МЕРЗАВЕЦ!

Значи от служба до служба имало разлика. Можело да си агент и с часове да киснеш под дъжда, за да наблюдаваш откъм бодливите храсти втория прозорец на третия етаж вляво, или да се влачиш по улиците подир предадения ти по щафета „обект“, дето нито го знаеш кой е, нито какви ги е свършил.

Можело да си куриер и с изплезен език да препускаш из града със служебната чанта, пълна с бумаги.

А можело и да си временен помощник на негово високоблагородие чиновника за специални поръчения. Анисий трябваше да е в къщата на „Малая Никитская“ към десет часа. Тоест — върви като човек, не тича из тъмните улички, ами се движи спокойно, с достойнство, посред бял ден. Полагаха му се и пари за файтон, така че можеше да не губи цял час, а да пристига за работа като важен господин. Е, нищо няма да му стане, ако повърви и пеш, пък някоя и друга спестена копейка все ще да му е от полза.

Вратата му отваряше слугата японец Маса, с когото Анисий вече добре се познаваше. Маса се покланяше и казваше: „Добуро Тюрисан“, което значеше: „Добро утро, господин Тюлпанов“.

Японецът са затрудняваше да произнеся дългите руски думи, да не говорим за буквата „л“, затова „Тюлпанов“ при него се бе превърнало в „Тюри“. Анисий обаче не се сърдеше на Фандориновия камериер и отношенията помежду им бяха станали напълно приятелски, едва ли не заговорнически.

Най-напред Маса съобщаваше за „положението“ — така Анисий наричаше атмосферата в къщата. Ако японецът казваше: „Чихо“, значи всичко беше тихо и кротко, прекрасната графиня Ади се е събудила в добро настроение, тананика си и си гука с Ераст Петрович. Щеше да гледа Тюлпанов разсеяно, но благосклонно. Тогава той смело можеше да влезе в гостната, Маса щеше да му поднесе кафе и кифличка, господин надворният съветник щеше да разговаря с него весело и

шеговито, а любимата нефритова броеница щеше да потраква закачливо и енергично в пръстите му.

Ако ли обаче Маса прошепнеше: „Сюмно“, значи Анисий трябваше на пръсти да се шмугне в кабинета и тутакси да се залови за работа, защото в къщата вилнее буря. Ади отново е ридала и е викала, че се отегчава, че Ераст Петрович я погубил, че я съблазнил, че я отмъкнал от мъжа ѝ — най-достойния и благороден човек на света. „Така се отмъква жена като теб“ — мислеше си Анисий, плахо се вслушваше в гръмовния екот и прелистваше вестниците.

Сега това му беше сутрешната задача — да проучва московската преса. Приятно занимание: шумолиш с миришещите на мастило страници, четеш градски клюки и разглеждаш съблазнителните рекламни обяви. На масата са наредени подострени моливи — сини за обикновените бележки, червени за по-специалните. Не, наистина сега животът на Анисий беше съвсем различен.

Между другото, заплатата на тази златна служба беше двойна в сравнение с предишната, пък и получи повишение. Ераст Петрович драсна до управлението два реда и Тюлпанов тутакси стана кандидат за перспективна длъжност. Освободеше ли се място, трябваше да издържи един нищо и никакъв изпит и готово — бил куриер, става чиновник, господин колежки регистратор.

А всичко започна ето как.

Онзи незабравим ден, когато Анисий видя бялата гълъбица, двамата с надворния съветник поеха от къщата на губернатора право към нотариалната кантора, която бе регистрирала акта за покупка с подигравателния подпис.

Уви, зад вратата с месингова табелка „Иван Карлович МЪОБИУС“ нямаше никого. Титулярната съветничка Капустина, притежателката на къщата, отвори заключената врата със собствения си ключ и даде показания, че преди две седмици господин Мъобиус наел първия етаж и предплатил за един месец. Бил сериозен, почтен човек, пуснал обява за кантората си на най-видно място във всички вестници. От вчера не бил идвал, та и тя била изненадана.

Фандорин слушаше, кимаше, от време на време задаваше кратки въпроси. Нареди на Анисий да запише как е изглеждал изчезналият

нотариус. „Обикновен на ръст — старателно скърцаше с молива си Тюлпанов, — мустаци, остра брадичка. Русоляв. С пенсне. Непрекъснато потрива ръце и се подсмива. Любезен. На дясната буза има голяма кафява брадавица. Наглед е поне четиридесетгодишен. С кожени галоши. Сиво палто с черна шал-яка“.

— Няма нужда да пишете за г-галошите и палтото — каза надворният съветник, след като надникна в драсканиците на Анисий. — Само как изглежда.

Вътре намериха най-обикновена кантора: в приемната — бюро, откrehнатa огнеупорна каса, рафтове с папки. Всичките празни, само корици, а в сейфа върху едната желязна полица, на най-лично място — карта, вале пика. Ераст Петрович я взе, разгледа я през лупата си и я хвърли на пода. После обясни на Анисий:

— Най-обикновена карта, каквито се продават навсякъде. Аз, Тюлпанов, не мога да понасям картите, и особено в-валето пика (наричат го още Момус). Навява ми твърде неприятни спомени.

От кантората поеха към английското консулство, за да се срещнат с лорд Питсбрук. Този път албионецът имаше дипломатически преводач, така че Анисий можеше и сам да запише показанията на потърпевшия. Британецът събщи на надворния съветник, че нотариалната кантора „Мъобиус“ му е била препоръчана от мистър Шпейер като най-уважаваната и стара юридическа фирма в Русия. За потвърждение на думите си мистър Шпейер показал няколко вестника, във всеки от които рекламата на „Мъобиус“ се намирала на най-видно място. Лордът не знаел руски, но годината на създаване на фирмата — хиляда шестстотин и еди-коя си, му направила най-благоприятно впечатление. Питсбрук показа и един от вестниците, „Московские губернские ведомости“, които по свой английски начин нарече „Москоу нюз“. Анисий проточи шия иззад гърба на господин Фандорин и видя голяма, на четвърт страница обява:

НОТАРИАЛНА КАНТОРА

МЪОБИУС

Свидетелство за регистрация от Министерство на правосъдието 1672.

Изготвяне на завещания и актове за покупко-продажба, заверка на пълномощни, гаранции по кредити, посредничество за издирване на длъжници и други услуги.

Закараха британеца в злополучната кантора. Той с всички подробности разказа как, след като получил подписания от „възрастния джентълмен“ (тоест от негово сиятелство господин генерал-губернатора) документ, пристигнал тук, в „офиса“. Мистър Шпейер не дошъл с него, защото не се чувствал добре, но го уверил, че собственикът на фирмата е предупреден и очаква високопоставения чуждестранен клиент. Лордът наистина бил посрещнат много любезно, предложили му чай с „твърди кръгли бисквити“ (може би меденки?), хубава пура, и много бързо му изготвили документите. А парите, сто хиляди рубли, нотариусът взел на отговорно пазене и прибрал в сейфа.

— Отговорно, няма що — обади се Ераст Петрович и попита нещо, като посочи огнеупорната каса. Англичанинът кимна, отвори отключената желязна врата и изсъска някаква ругатня.

Лордът не можеше да добави нищо съществено към портрета на Иван Карлович Мьобиус и непрекъснато повтаряше за брадавицата. Анисий дори запомни английската дума — „урт“.

— Съществен белег, ваше високоблагородие. Голяма кафява брадавица на дясната буза. Може пък да го намерим този мошеник? — плахо изложи Тюлпанов нелишената си от логика идея.

Явно много се беше впечатлил от думите на генерал-губернатора за лука и как щял да го направи на нищо. Искаше да е с нещо полезен. Надзорният съветник обаче не можа да оцени неговия принос в разследването и разсеяно каза:

— Това са глупости, Тюлпанов. Психологически трик. Никак не е трудно човек да си лепне брадавица или някое родилно петно върху половината буза. Свидетелите обикновено запомнят само т-такива биещи на очи особености и на останалите вече обръщат по-малко внимание. Я по-добре да се заемем със закрилника на малолетните блудници „мистър Шпейер“. Записахте ли портрета му? Да видя. „Неустановен ръст, защото е в количка. Косата тъмна, съвсем ниско

подстригана на слепоочията. Погледът благ. (Хм...) Очите май светли. (Това е важно, ще трябва да разпитаме секретаря на негово високопревъзходителство.) *Лицето открито, приятно.* “М-да, няма за какво да се хванем. Ще трябва да обезпокоим негово височество херцог Саксен-Лимбургски. Да се надяваме, че той поне знае нещо за „внука“, щом със специално писмо го е препоръчал на „дядото“.

Ераст Петрович, докаран в мундира си, отиде да се види със знатната особа в „Лоскутная“ сам. Забави се доста и се прибра по-мрачен от облак. В хотела му казали, че предния ден негово височество заминал с влака за Варшава. Но на Брянската гара видният пасажер вчера изобщо не се появил.

Вечерта в края на дългия ден надворният съветник проведе с Анисий съвещание, което нарече „оперативен преглед“. За Тюлпанов подобна процедура беше нещо ново. Чак после, когато свикна да завършва всеки ден с „преглед“, той постепенно доби кураж, но първата вечер повече си мълчеше от страх да не изтърси някоя глупост.

— И тъй, нека помислим — започна надворният съветник. — Нотариуса Мьобиус, който не е никакъв нотариус, го няма. Изпарил се е. Това първо — нефритовото зърно на броеницата му тракна звучно. — Инвалида благотворител Шпейер, който не е никакъв благотворител и едва ли е инвалид, също го няма. Изчезнал е безследно. Това второ. (Отново — трак!) Особено пикантното е, че по необясним начин е изчезнал и херцогът, който за разлика от „нотариуса“ и „инвалида“ уж е бил истински. Е, дребни князе в Германия дал Господ и човек не може да ги знае всичките, но този е бил приетан в Москва както подобава и за пристигането му са писали в-вестниците. Това трето. (Трак!) На връщане от гарата се отбих в редакциите на „Неделя“ и „Руски вестник“. Попитах откъде са научили за предстоящата визита на негово височество херцог Саксен-Лимбургски. И разбрах, че вестниците са получили съобщението по обичайния начин — телеграфически — от петербургските си кореспонденти. Какво мислите по въпроса, Тюлпанов?

От напрежение Анисий изведнъж се изпоти и каза колебливо:

— Ваше високоблагородие, тия телеграми може да ги изпрати всеки.

— Точно така мисля и аз — кимна надворният съветник и на Тюлпанов веднага му олекна на сърцето. — Достатъчно е човек да знае

имената на петербургските кореспонденти, а телеграмата може да бъде изпратена откъдето и от когото и да било... А, да, между другото. Не ме наричайте „високоблагородие“, да не сме в армията. Достатъчно е Ераст Петрович или просто „шефе“, по-кратко е и по-лесно. — Фандорин тъжно се усмихна на нещо и продължи с „прегледа“. — И така. Някоя хитра личност, след като само е установила имената на неколцина кореспонденти (за което стига човек да прелисти вестниците), изпраща до редакциите телеграма за пристигането на германския фюрст и нататък всичко се нарежда от само себе си. Репортерите посрещат „негово височество“ на гарата, „Руска мисъл“ публикува разговора, в който почетният гост изказва твърде смели съждения по Балканския въпрос, категорично се дистанцира от политическия курс на Бисмарк — и край, Москва е покорена, нашите патриоти приемат херцога с отворени обятия. Ах, тази преса! Колко малко се осъзнава у нас истинската ѝ сила... Е, Тюлпанов, сега да минем към изводите.

Надворният съветник, тоест „шефът“ млъкна за малко и Анисий се уплаши, че ще трябва да прави изводите сам. В главата на клетия куриер цареше пълна мъгла. Господин Фандорин обаче се справи и без неговото съдействие. Енергично обиколи кабинета, ритмично потрака с броеницата, после скръсти ръце зад гърба си.

— Кой членува в бандата „Вале пика“ не се знае. Членовете са поне трима: „Шпейер“, „нотариусът“ и „херцогът“. Това първо. Изключително нахални, много изобретателни, невероятно самоуверени. Това в-второ. Никакви следи. Това трето... — Ераст Петрович направи кратка пауза, а после тихо, дори много предпазливо завърши: — но има неща, за които можем да се хванем, и това е четвъртото.

— Нима? — сепна се посърналият Анисий, който очакваше съвсем различен финал в смисъл: безнадеждна работа, така че, Тюлпанов, я се връщай в куриерската си служба.

— Мисля, че да. „Валетата“ са н-напълно сигурни, че ще останат безнаказани, а това значи, че най-вероятно ще искат да сторят още някоя пакост. Това първо. Защото и преди историята с лорд Питсбрук са успели да извъртят две успешни, извънредно дръзки афери. И двата пъти са направили голям удар, и двата пъти безочливо са оставили

„визитката си“, а дори не са и помислили да напуснат Москва с невероятните си трофеи. Сега... желаете ли пура?

Надворният съветник щракна капачето на абаносовата кутийка върху масата.

Макар да не пушеше, за да икономисва, Анисий не се удържа и взе една — подредените шоколадови пурички с червено-златни етикетчета изглеждаха прекалено апетитно. Докато палеше, примлясна досущ като Ераст Петрович и се приготви да изпита райско блаженство, достъпно само за богатите господа. Такива пури беше виждал на „Кузнецки“, на витрината на колониала на Сичов — по рубла и половина парчето.

— Следваща точка — продължи Фандорин. — „Валетата“ се повтарят в своите методи. Това второ. И в случая с „херцога“, и в епизода с „нотариуса“ те използват хорското доверие към печатното слово. Хайде, лордът как да е. Те, англичаните, са с-свикнали да вярват на всичко, което п-публикува техният „Таймс“. Но нашите московски вестници? Сами са известили столичаните за идването на „негово височество“, сами са вдигнали шумотевица и са баламосали целия град... Тюлпанов, димът от пурата не се гълта!

Късно. В радостно очакване, Анисий с пълни гърди пое тръпчивия, пощипващ небцето му дим. Светлината помръкна, отвътре сякаш го остърга шкурка, клетият Тюлпанов се преви одве, закашля се, задави се и усети, че ей сега ще умре. Фандорин съживи помощника си (с вода от гарафата и енергично потупване по мършавия гръб) и направи краткия извод:

— Задачата ни е да си отваряме очите на четири.

Така че от седмица насам Тюлпанов си отваряше очите на четири. Сутрин на път към чудесната си служба изкупуваше градските вестници. Подчертаваше в тях всичко забележително и необичайно, а по време на обяда докладваше на „шефа“.

На обяда трябва да се спрем по-специално. Когато графинята биваше в настроение и благоволяваше да седне на масата, храната беше изискана — все ястия, доставени от френския ресторант „Ертел“: или шофроа от бекаси с трюфели, римска салата, маседоан^[1] в пъпеш или други разни кулинарни чудеса, за които Анисий преди дори не

беше чувал. Ако обаче Ади още от сутринта се затваряше в будоара или отиваше да се поразходи из галантериите и парфюмериите, Маса завземаше властта в столовата и тогава картината ставаше съвсем различна. От японско-китайския ресторант на Петровския пазар Фандориновият камериер донасяше безвкусен ориз, Маринована ряпа, водорасли като хартия и сладникава пържена риба. Надворният съветник поглъщаше всичката тая отрова с явно удоволствие, а на Анисий Маса сервираше чай, топъл геврек и салам. Право казано, Тюлпанов предпочиташе подобна гощавка, защото присъствието на своенравната хубавица много го потискаше, та и без това не можеше да оцени прелестта на приказните деликатеси.

Ераст Петрович внимателно изслушваше резултатите от сутрешните търсения на Тюлпанов. Повечето отхвърляше, останалите вземаше предвид. Следобед тръгнаха да проверяват: Анисий — съмнителните обяви, шефът — важните персони, пристигнали в Москва (уж ги посещаваше с поздрав от генерал-губернатора, а в действителност искаше да види дали не става дума за някой самозванец).

Засега всичко беше напусто, но Анисий не губеше кураж. Ех, да можеше да работи все това!

Тази сутрин Соня я болеше коремът — изглежда, пак беше дъвкала вар от измазаната печка, поради което Тюлпанов не успя да закуси у дома. У Фандорин също не му сервираха кафе — денят се падна „сюмен“. Анисий се спотайваше в кабинета, прелистваше вестниците и сякаш нарочно в очите му се набиваха какви ли не хранителни реклами. „На «Сретенка» в бакалницата на Сафатов е получено изключително хубаво осолено говеждо «Антрекот»^[2] — четеше той ненужната му обява. — По 16 копейки фунтът, без кости, може да се използва вместо най-висококачествената шунка“.

Изобщо едва изкара до обяд. Нагъвайки геврека, докладва на Ераст Петрович за днешния улов.

Новопристигналите днес, на 11 февруари 1886 година, бяха малко на брой: петима военни — генерали и седем високопоставени цивилни с равни на техните чиновове. Шефът си отбеляза да посети двама: началника на военноморското интендантство контраадмирал

Фон Бомбе и ковчезникът на държавната съкровищница, тайния съветник Свинин.

Сетне Тюлпанов мина към по-интересната част — странните обяви.

„С постановление на Градската дума — четеше той на глас, като правеше многозначителни паузи, — всички притежатели на дюкяни от Градския пазар на Червения площад са поканени на съвещание за създаване на акционерно дружество с цел преустройството му и издигане на негово място на тържище със стъклен купол.“

— И какво п-подозрително виждате тук? — попита Фандорин.

— Ами глупости някакви. За какво му е на пазара стъклен купол? — не без основание попита Анисий. — Нали ми наредихте да обръщам внимание на всички обяви, в които се набират пари, шефе, а тук става дума за цяло акционерно дружество. Дали не е някоя афера?

— Не е афера — успокои го надворният съветник. — Думата наистина взе решение да събори Градския пазар и на негово място да п-построи покрит троен ходник в руски стил. Продължавай.

Тюлпанов заряза отхвърлената обява от „Московски градски ведомости“ и взе „Руско слово“.

„ШАХМАТЕН ТУРНИР.

В сградата на Московското дружество на любителите шахматисти в два часа следобед ще се проведе турнир на М. И. Чигорин с десет противници. Г-н Чигорин ще играе а l'aveugle^[3], без да вижда дъската и без да си записва ходовете. Залози по 100 рубли. Билет за вход — 2 рубли. Поканени са всички желаещи.“

— Без да вижда дъската? — изненада се Ераст Петрович и си записа в бележника. — Добре. Ще ида да поиграя.

Окуражен, Анисий продължи да чете от „Ведомости на московската градска полиция“:

„НЕБИВАЛА ЛОТАРИЯ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ.

Международното дружество на евангелистите «Сълзи Иисусови» за първи път провежда в Москва **МОМЕНТАЛНА БЛАГОТВОРИТЕЛНА ЛОТАРИЯ** за изграждането на Параклис на Плащаницата Господня в Йерусалим. **НЕВЕРОЯТНИ ПЕЧАЛБИ** от дарители в цяла Европа: имения, жилищни сгради, вили в най-хубавите европейски градове. **ПЕЧАЛБАТА СЕ ПРОВЕРЯВА НА МЯСТО!!!** Обикновен билет — 25 рубли. Побързайте, лотарията ще остане в Москва само **ЕДНА СЕДМИЦА**, подир което ще се премести в Санкт Петербург.“

Ераст Петрович прояви интерес:

— Моментална лотария? Много ползотворна идея. Публиката ще я хареса. Без да чака теглене на тиража, ще научи резултата веднага. Любопитно. И не прилича на мошеничество. Прекалено смело е някой да използва за афера „Полицейски ведомости“. Макар че от „валетата“ можем да очакваме всичко... Я идете, Тюлпанов. Ето ви двацет и пет рубли. Купете ми едно билетче. По-нататък?

„НОВИНА!

Имам честта да известя почитаемата публика, че тия дни в моя Музей срещу Безистена на Солодовников е получена от Лондон много жива и весела **ЧИМПАНИ С МАЛКОТО СИ**. Вход 3 рубли. Ф. Патек.“

— Какво ви е направила тази чимпанзи? — сви рамене шефът. — В какво я п-подозирате?

— Странно е — измънка Анисий, който, честно казано, просто ужасно искаше да види чудото, дето на всичко отгоре е „живо и весело“. — И входът е подозрително скъп.

— Не, за „Валето пика“ това не са пари — поклати глава Фандорин. — Пък и кой би могъл да се гримира като маймуна? Камо ли като нейното м-малко. Продължавайте.

„На 28 януари настоящата година е ИЗГУБЕНО КУЧЕ, мъжко, едър мелез, отговаря на името Хектор, черен на цвят, със сакат заден ляв крак и бяло петно на гърдите. Възнаграждение 50 рубли. «Большая Ординка», домът на графиня Толстая, търсете приват-доцент Андреев.“

След тази обява шефът само въздъхна:

— Тюлпанов, днес сте в някакво весело настроение. Добре де, за какво ни е този „едър мелез“?

— Ами че петдесет рубли, Ераст Петрович! За някакъв си помияр? Нима не е подозрително?

— Ах, Тюлпанов, разните такива сакати ги обичат повече от някои хубавци. Нищо не разбирате от любов. Продължавайте.

Анисий докачен подсмръкна и си помисли: вие пък много разбирате от любов. То затуй от сутринта тук се тряскат врати и не се сервира кафе.

После прочете последното от днешната реколта:

„Докторът по медицина Емануил Страус: лекува с електрически ток и галванични ванички мъжко безсилие, слабост и последици от младежки пороци.“

— Явен шарлатанин — съгласи се Ераст Петрович. — Само че не е ли доста мижав за „валетата“? Впрочем идете проверете.

Анисий се завърна от експедицията към три следобед, уморен и с празни ръце, но в добро настроение, което между другото не го бе напускало през цялата последна седмица. Предстоеше най-приятният етап от работата — оперативката с обсъждане на днешните събития.

— От липсата на блясък в очите ви, разбирам, че мрежите са празни — приветства го проникателният Ераст Петрович, който явно също се бе прибрал току-що, още беше с мундира и кръстовете си.

— А при вас как е, шефе? — с надежда попита Тюлпанов. — Какво стана с генералите? Ами шахматистът?

— Генералите са истински. Шахматистът също. Е, да, има феноменална дарба: седеше с гръб към дъските и нищо не си записваше. От десет партии спечели девет и загуби само една. Добър business, както казват днешните делови хора. Господин Чигорин взе деветстотин рубли и плати сто. Чиста печалба осемстотин, и то само за един нищо и никакъв час.

— А от кого загуби? — поинтересува се Анисий.

— От мен — отговори шефът. — Но няма значение, само си пропилях времето.

„Пропилял си го, няма що — помисли си Тюлпанов. — Сто рубли!“

И попита с респект:

— Значи добре играете шах?

— Отвратително. П-просто случайно извадих късмет — Фандорин оправи пред огледалото бездруго идеалните ъгълчета на колосаната си якичка. — Знаете ли, Тюлпанов, аз съм също един вид феномен. Не познавам хазартното чувство, не мога да понасям никакви игри, но винаги имам фантастичен късмет. Вече съм свикнал и отдавна не се изненадвам. Д-дори на шах. Господин Чигорин сбърка полетата и каза да сложат дамата не на f5, а на f6, точно срещу моя топ, а после така се ядоса, че не пожела да продължи. Все пак извънредно трудно е човек да играе десет партии, без да гледа. Сега обаче вие ми разправете.

Анисий цял се напрегна, защото в такива мигове се чувстваше като на изпит. Но изпитът беше приятен, не като в училище. Тук не му пишеха двойки, но затова пък често се случваше да бъде похвален, че е проявил наблюдателност или съобразителност.

Днес всъщност нямаше с какво особено да се похвали. Първо, съвестта му не беше чиста: все пак бе отишъл в музея на Патек, бе похарчил 3 рубли служебни пари и половин час бе зяпал онази

чимпанзи с малкото ѝ (двете бяха невероятно живи и весели, рекламата не лъжеше), обаче това не допринесе никак за случая. Отби се и на „Болшая Ординка“, вече от престараване. Поприказва с очилатия стопанин на сакатия помияр, изслуша цялата сърцераздирателна история, завършила със сдържани мъжки ридания.

Не му се разказваха подробности за електрическия доктор. Анисий подхвана, но се смути и замълча. В името на дълга трябваше да се подложи на срамна и твърде болезнена процедура, след която в слабините и досега сякаш го боцкаха игли.

— Тоя Страус е отвратителен — наковлади го Анисий. — Много е съмнителен. Задава разни гадни въпроси — и отмъстително довърши: — Ей с такива трябва да се занимае полицията.

Ераст Петрович беше деликатен човек, не го разпита за подробности, ами каза със сериозен тон:

— Похвално е, че решихте да се подложите на електрическата процедура, още повече че във вашия случай едва ли са възможни „последници от младежки пороци“. Саможертвата в името на работата заслужава да бъде всячески поощрена, но щеше да е напълно достатъчно да се ограничите с няколко въпроса. Например колко взема този лечител на сеанс.

— Пет рубли. Ето, имам и квитанция — Анисий бръкна в джоба си, където държеше всички отчетни пари.

— Няма нужда — махна с ръка надворният съветник. — „Валетата пика“ едва ли биха си цапали ръцете за пет рубли.

Анисий посърна. Проклетите игли така пареха тялото му, измъчено от тока, че той чак взе да се върти на стола, и за да може по-скоро да ликвидира неблагоприятното впечатление от собствената си глупост, започна да разказва за моменталната благотворителна лотария.

— Сериозно учреждение. Същинска Европа. Наели са мецанина в сградата на Попечителския съвет по грижи за сираците. Опашката се вие по цялото стълбище, хората са от различни звания и съсловия, има и доста благородници. Ераст Петрович, аз чаках четирийсет минути да ми дойде ред до гишетото. Колко отзивчиви са все пак хората в Русия, когато става дума за благотворителност.

Фандорин неопределено мръдна самурена вежда.

— Та според вас всичко е чисто, така ли? И не намирисва на мошеничество?

— Не, моля ви се! На вратата пази стражар със сабя на колана. Всекиму козирува, демонстрира уважение. Вътре като влезеш, има гише, а зад него една много скромна, мила госпожица с пенсне, цялата в черно, с бяла касинка и с кръстче на гърдите. Сигурно е монахиня, послушница или просто доброволка, можеш ли им разбра на чужденците. Плащаш ѝ и тя ти предлага да завъртиш барабана. Говори руски чисто, със съвсем лек акцент. Сам въртиш, сам вадиш билета — всичко е честно. Барабанът е стъклен, вътре са сгънати картончета: сините са по 25 рубли, а розовите — по 50, за тия, дето искат да дарят повече. Но аз докато бях там, никой не си взе розов. Отваряш билета веднага, пред всички. Ако нямаш късмет, пише: „Да ви пази Бог“. Това е. — Анисий показва красивото синьо картонче с готически букви. — А който спечели, влиза зад гишето. Там има маса и до нея седи председателят на лотарията, много представителен възрастен господин, свещеник. Той заверява печалбите. На който не му е провървяло, госпожицата му благодари и му закача на гърдите хубава хартиена розичка за проявеното милосърдие.

Анисий извади от джоба си грижливо скътаната розичка. Мислеше да я отнесе на Соня да ѝ се порадва. Ераст Петрович огледа цветето и дори го помириша.

— Мирише на „Пармска теменуга“ — отбеляза той. — С-скъп парфюм. Значи, казвате, скромна госпожица?

— Много приятна — потвърди Тюлпанов. — И толкова свенливо се усмихва.

— Тъй, тъй. И какво, на някого нещо падна ли му се?

— Ами да! — оживи се Анисий. — Още докато стоях на опашка на стълбището, се появи един късметлия господин, приличаше на професор. Целият пламнал, размахва документа с печатите — спечелил имение в Бохемия. Пет хиляди декара! Разправяха, че сутринта една чиновничка изтеглила жилищна сграда в самия Париж. На шест етажа! Какъв късмет! Било ѝ прилошало и я свестили с амоняк. А след оня професор, на когото се падна имението, мнозина почнаха да си купуват по два, че и по три билета. За такива печалби на човек не му се свидят двацет и пет рубли повече! Ех, защо нямах свои пари, че и на мен да ми излезе късметът — Анисий мечтателно присви

очи и загледа тавана, представяйки си как отваря картончето и вътре... Какво например? Ами, да речем, някое шато на брега на Женевското езеро (той беше виждал прочутото езеро на картинка — Боже, каква красота).

— Шест етажа? — ненадейно попита надворният съветник. — В Париж, така ли? А имението в Б-Бохемия? Тъй, тъй. Знаете ли, Тюлпанов, я да идем да поиграем на тая ваша лотария. Имаме ли време?

На ти хладнокръвен човек, на ти извисен дух. А разправяше, че не познавал хазартното чувство.

За малко да закъснеят. Опашката на стълбището не беше намаляла, лотарията работеше до пет и половина, а пет вече минаваше. Публиката се изнервяше.

Фандорин бавно се качи по стъпалата и пред вратата учтиво каза: — Моля ви, господа, само да п-попитам.

И представяте ли си? Безропотно го пуснаха да влезе. Мене сигур щяха да ме изпъдят — почтително си помисли Анисий, — но щом е за него, и през ум не им минава.

Пазещият на входа стражар, стегнат юначага със засукани мустаци, козирува, вдигнал ръка до сивия астраганен калпак. Ераст Петрович мина през просторното помещение, преградено на две от гишето. Анисий бе успял да огледа вътрешността още предишния път, затова веднага се вторачи завистливо във въртящия се барабан. Поглеждаше и към милата госпожица, която тъкмо забождаше цвете на ревера на натъжен студент и му говореше нещо утешително.

Надворният съветник най-внимателно огледа барабана и прехвърли вниманието си към председателя — благовиден избръснат господин в мундир с бяла права яка.

Председателят явно се отегчаваше и веднъж-дваж дори се прозя, деликатно прикрил устата си с длан.

Ераст Петрович, кой знае защо, докосна с пръст в бяла ръкавица табелката с надпис: „Господата, които купуват розов билет, ползват предимство“, и каза:

— Мадмоазел, бихте ли ми дали един розов?

— О да, разбира се, вие сте истински кристианин.

Госпожицата дари пожертвувателя със сияйна усмивка, прибора подалата се от касинката ѝ златиста къдрица и пое от Фандорин пъстрата петдесетрублева банкнота.

Анисий със стаен дъх гледаше как шефът му небрежно вади с два пръста от барабана първия паднал му розов билет и го разгръща.

— Нима е празен? — съжали госпожицата. — Ах, толкова бях сигурна, че вие непременно ще спечелите! Миналия път господин, който взе розов билет, получи истински „палацо“ във Венеция! Със собствен кей за гондолите и специален вход за каретите! Защо не опитате още веднъж, господине?

— Дори с вход за каретите? Колко интересно! — зацъка с език Фандорин, докато разглеждаше картинката върху билета: крилат ангел, молитвено събрал ръце, закрити от парцал, който по всяка вероятност трябваше да представлява плащаница.

После се обърна към публиката, почтително повдигна цилиндъра си и високо и категорично заяви:

— Дами и господа, аз съм Ераст Петрович Фандорин, чиновник за специални поръчения на негово сиятелство генерал-губернатора. Арестувам тази лотария по подозрение в мошеничество. Стражар, незабавно опразнете помещението и повече не пускайте тук никого!

— Слушам, ваше високоблагородие! — гракна мустакавият полицаи, без и през ум да му мине да се усъмни в пълномощията на решителния господин.

Стражарят се задейства пъргаво. Разпери ръце, сякаш да подгони гъски, и бързичко изкара шумно негодуващите клиенти през вратата. Допреди малко боботеше: „Заповядайте, заповядайте, благоволете сами да видите какво нещо“ и, ето че вече помещението е опразнено, а самият служител на реда се е изпълнал като струна на входа, готов да изпълни следващата заповед.

Надворният съветник кимна със задоволство и се обърна към Анисий, който от ненадейния поврат на събитията бе замръзнал на място с провиснала долна челюст.

Възрастният господин — пастор или патер, кой го знае — също май не беше на себе си: повдигна се над писалището и замря изблещен.

Затова пък скромната госпожица предприе нещо много интересно. Тя внезапно намигна на Анисий със синьото си око иззад

пенснето, прескочи на бегом стаята и с възглас „оппа!“ скочи върху широкия перваз на прозореца. Щракна дръжката и отвън лъхна на свежест и сняг.

— Дръжте я! — безпомощно извика Ераст Петрович.

Анисий се втурна след чевръстата девойка. Посегна да я хване за полата, но пръстите му само се плъзнаха по твърдата коприна. Госпожицата скочи от прозореца и Тюлпанов, който се метна по корем на перваза, видя как прекрасно се издуват полите ѝ в полета.

Мецанинът беше доста висок, но смелата скокла се приземи в снега с котешка ловкост и дори не падна. Обърна се, махна на Анисий и като запретна високо поли (отдолу се видяха изваяните ѝ крачета с боти и черни чорапи), хукна по тротоара. Още миг и бегълката изчезна от осветения от уличната лампа кръг и бързо се стопи в падащия мрак.

— Олеле, майчице — прекръсти се Анисий и се покатери на перваза. Беше сигурен, че лошо му се пише. Ако си счупи само крака, как да е, но гръбнака? Добре щяха да се подредят тогава двамата със Соня. Парализиран брат и сестра идиотка. Чудна двойка, няма що.

Той стисна очи и мислено се подготви да скочи, но здравата десница на шефа му го сграбчи за пеша.

— Остави я — каза Фандорин, с весело недоумение загледан подир пъргавата госпожица. — Г-главният субект ни е в ръцете.

Надворният съветник бавно се приближи до председателя на лотарията. Онзи вдигна ръце, сякаш се предаваше, и без да чака въпроси, занарежда:

— Ваше... ваше високо... аз какво, срещу малко възнаграждение... нито ги знам, нито ги познавам, правя каквото ми кажат... Ей онзи господин, него питайте... Дето се прави на стражар.

Ераст Петрович и Тюлпанов се обърнаха натам, накъдето сочеше треперещият му пръст, но не видяха никакъв стражар. Само униформеният калпак висеше на закачалката и леко се поклащаше.

Шефът се втурна към вратата, Анисий след него. На стълбите видяха многолюдната възбудена тълпа — беше немислимо да се промъкнат през нея. Фандорин ядно се блъсна с юмрук по главата и затвори.

В това време Анисий разглеждаше калпака, незнайно защо зарязан от фалшивия полицаи. Калпак като калпак, само дето отвътре

на подплатата бе закрепена карта за игра: кокетно усмихнат паж с перо на шапката и знаците на пиката.

— Но как? Откъде? — ядоса се Анисий и смяно се вторачи в разярения Фандорин. — Как се сетихте? Шефе, вие сте същински гений!

— Не съм гений, а глупак — горещеше се Ераст Петрович. — Станах за резил! Клъвнах на кукличката, а изпуснах главатаря. Безподобен мерзавец, направо безподобен... Как съм се сетил? Нямахше нищо за сещане. Нали ви казах, че никога не играя никакви игри, камо ли на късмета. Когато видях, че билетът е празен, веднага ми стана ясно, че е афера. — И като направи кратка пауза, допълни: — Освен това къде се е чуло и видяло венециански „палацо“ да има каретен вход? Та във Венеция няма карети, има само лодки...

Анисий понечи да попита откъде шефът му е разбрал, че тук е забъркано тъкмо „Вале пика“, но не успя — надворният съветник гневно се провикна:

— Какво сте го зяпнали тоя проклет калпак? Толкова ли е интересен?!

[1] Маседоан — букв. Македонска салатата — същото което у нас е руската салатата. — Б.ред. ↑

[2] Entrecôte — (фр.) — пържола, котлет. — Б.ред. ↑

[3] „сляпо“ (букв. фр.), в шаха — блинд. — Б.ред. ↑

ПИТО-ПЛАТЕНО

Това, което не можеше да понася, бяха загадките и неяснотите. Всяко събитие, дори цъфнала на носа пъпка, си има предистория и причина. Нищо на този свят не се случва просто ей така, ни в клин, ни в ръкав.

А сега не щеш ли — сил ву пле — чудесно разработена, прекрасна, какво да скромничим — гениална операция се провали, и то без никакви явни причини!

Вратата на кабинета изскърца гадно, откряна се и в пролуката се подаде муцунката на Мими. Момус смъкна от крака си кожената обувка и свирепо я запокити по златистия бретон — остави ме на мира, трябва да помисля, — но вратата бързо се хлопна. Той с ярост разчорли косата си (хартиените масурчета се разхвърчаха на всички страни), стисна в зъбите си цигарето и взе да скърца с медното перо по листа.

Счетоводството не показваше нищо добро.

По груба сметка печалбата от лотарията в края на първия ден беше 7–8 хиляди, но касата е арестувана, значи си е чиста загуба.

След като заработеше и набереше скорост за една седмица, лотарията трябваше да донесе поне шейсетина хиляди. Не биваше да продължават повече, че току-виж някой нетърпелив притежател на вила в Париж отишъл да се порадва на късмета си и видял, че под кюлотите в цвят „пламтящо сърце“, сиреч под плащаницата, има нещо съвсем различно от това, което си е мислел. Но една седмица със сигурност можеха да посъбират медец. И така, изтърваната печалба е шейсет хиляди минимум миниморум^[1].

Ами безвъзвратните загуби за подготовката? Е, не е кой знае какво: наемът за мецанина, отпечатването на билетите, дегизирането. Но в случая става дума за принципи — Момус бе на минус!

А и хванаха „фигуранта“. Всъщност той нищичко не знае, но не си е работа. Пък и жалко за стария глупак, впиянчен третокласен

артист от Малий театър. За някакви си трийсетина рубли аванс сега има да храни бълхите в кауша.

Най-жалко обаче за идеята. Моменталната лотария си беше чудно хубаво хрумване! Кое им куца на баналните мошеничества, наричани лотарии? Клиентът отначало плаща, после трябва да чака тегленето. Кое, забележете, няма да го види. Защо трябва да вярва, че всичко е честно и почтено? Пък и колцина са тия, дето са готови да чакат? Хората, както знаем, са нетърпеливи.

Докато в случая със собствените си ръце вадиш красивия новичък билет за рая. Ангелчето те зове, съблазнява те: сиреч, не се съмнявай, Глупако Будалов. Какво може да се крие под тази примамлива картинка освен истинско удоволствие? Нямам си късмет? Добре де, опитай пак.

Пък и подробностите са важни. Да не е просто благотворителна лотария, ами да е европейска, евангелистка. Православните не признават другояците, но когато става дума за пари, им имат повече доверие, отколкото на своите — това всеки го знае. И да се провежда не къде да е, ами в Попечителския съвет по грижа за сираците. Рекламата да е в полицейския вестник. Първо, московчани го харесват и го четат с удоволствие, и второ, кой би заподозрял в този случай нечиста игра? Освен това на вратата има стражар.

Момус махна книжното масурче от косата си и опъна кичура от челото към очите си — червеникавото почти се бе отмило. Жалко, че по краищата косата му се е обезцветила и цъфти от честото боядисване. Но какво да се прави — занаят.

Вратата отново скръцна и Мими каза набързо:

— Котик, не ме замеряй. Донесоха каквото беше заповядал.

Момус се сепна.

— Кой? Слюнков ли?

— Не знам, онзи гадният с праметнатата коса. Дето на Коледа го обра на карти.

— Извикай го!

Първото, което правеше Момус, когато се готвеше да завладее нова територия, бе да се заобиколи с полезни хорица. То е като лова. Пристигнеш ли в богата местност, огледай се, изследвай пътечките, намери си удобни кътчета, изучи навиците на животното. Та и в Москва Момус си имаше свои информатори на различни ключови

места. Примерно Слюнков. Не е на кой знае каква служба, деловодител в секретното отделение на губернската канцелария, но колко е полезен. И в историята с англичанина свърши работа, сега също е добре дошъл. Нямаше нищо по-лесно за Момус от това да вербува деловодителя: Слюнков загуби на карти три и половина хиляди и сега ще се скъса, за да си опрости дълга.

Влезе — зализан, дюстабанлия, с папка под мишница. Заговори почти шепнешком, като се озърташе към вратата:

— Антоан Бонифатиевич (той познаваше Момус като френски поданик), в Господа Исуса Христа ви заклевам, тая работа може да свърши с каторга. Хайде бързичко, да не загазя. Треперят ми мартинките!

Момус мълчаливо посочи папката: сиреч, сложи я на масата, и също мълчаливо махна с ръка — чакай отвън.

Върху папката имаше следният надпис:

Чиновник за специални поръчения
ЕРАСТ ПЕТРОВИЧ ФАНДОРИН

Горе вляво — печат:

Управление на московския генерал-губернатор.
Секретно деловодство

И дописано на ръка: „*Строго секретно*“.

От вътрешната страна на корицата залепен списък на документите:

Служебно досие
Поверителна характеристика
Сведения от личен характер

Я да видим какъв е тоя Фандорин, дето ни се мотае в краката.

След половин час със секретната папка и опростен дълг от петстотин рубли деловодителят си отиде на пръсти. Е, на тоя юда за подобна услуга можеше да му опрости целия дълг, но защо да го изпускате.

Момус замислено обиколи кабинета, разсеяно размахвайки пискюла на халата си. Така значи. Разкривал заговори, бил майстор на тайните разследвания? Ордени и медалите му като на бутилка шампанско. Кавалер на Ордена на хризантемите — не е шега работа. Отличил се и в Турция, и в Япония, със специални поръчения ходил и в Европа. М-да, сериозен господин.

Какво пишеше в характеристиката му? „Изключително способен за провеждане на деликатни и тайни разследвания, особено изискващите дедуктивен подход.“ Хм. Интересно как господин надворният съветник успя да раздедуктира лотарията още първия ден. Добре, японска хрътко, тепърва ще видим кой на кого ще застъпи опашката — закани се Момус на невидимия си опонент.

Не биваше обаче да се ограничава само с официалните документи, па макар и стократно секретни. Сведенията за господин Фандорин трябваше да бъдат допълнени и „опреснени“.

За „опресняването“ на сведенията отидоха още три дни.

През това време Момус предприе следните действия. Превърна се в лакей, който си търси работа, приятели се с Прокоп Кузмич — портиера в имението, където се намираще къщата на Фандорин. Пиха водка, замезиха с мариновани гъби и си побъбриха за това-онова.

Отиде в театъра на Корш, понаблюдава ложата, където седяха чиновникът за специални поръчения и дамата на сърцето му, избягалата съпруга на петербургския камерхер^[2] Опраксин. Не гледаше сцената, където като по поръчка се играеше комедията на господин Николаев „Специално поръчение“, а изключително надворния съветник и неговата изгора. Бинокълът „Цайс“ свърши много добра работа, наглед беше театрален, но с двайсетократно увеличение. Графинята, разбира се, беше красавица, но не Момусов тип. Той много добре знаеше какво представляват подобни жени и предпочиташе да се радва на хубостта им от разстояние.

Мими също даде своя принос. Направи се на шивачка, запозна се с прислужничката на графинята Наташа и ѝ продаде нова копринена рокля на много изгодна цена. По този случай пиха кафе със сладки, побъбриха си по женски въпроси и обмениха клюки.

Към края на третия ден планът на ответния удар бе готов. Фин, изящен, точно както трябва.

Операцията бе насрочена за събота, 15 февруари.

Бойните действия се разгърнаха според разработената диспозиция. В единайсет без четвърт преди обед, когато се отвориха щорите в къщата на „Малая Никитская“, пощальонът донесе спешна телеграма за графиня Опраксина.

Момус седеше в каретата, малко встрани от имението и си поглеждаше часовника. Зад прозорците на къщата настъпи някакво раздвижване и май дори се чуха женски викове.

Тринайсет минути след донасянето на депешата от къщата излязоха самият господин Фандорин и графинята. След тях ситнеше забрадена румена булка — гореспоменатата прислужничка Наташа. Мадам Опраксина явно не беше на себе си, надворният съветник ѝ говореше нещо — личеше, че се опитва да я успокои, но графинята определено не желаше да се успокои. Е, човек можеше да влезе в положението на нейно сиятелство. Донесената телеграма гласеше: „Ади, пристигам в Москва с влака в единайсет и право при Вас. Така повече не може да продължава. Или ще тръгнете с мен, или аз ще се застрелям пред очите Ви. Ваш обезумял Тони.“

Според получените от прислужничката сведения Ариадна Аркадиевна наричаше своя макар и изоставен, но законен съпруг, тайния съветник и камерхер граф Антон Аполонович Опраксин точно така. Естествено, мосю Фандорин ще се опита да спаси дамата от неприятната сцена. При евакуацията той, разбира се, ще я придружи, понеже Ариадна Аркадиевна е слабонервна и ще се наложи доста да я успокоява.

Когато впечатляващата шейна на Фандорин, застлана с кожа от американска мечка, свърна зад ъгъла, Момус спокойно допуши цигарата си, провери в огледалцето добре ли е маскиран и точно в единайсет и двамайсет изскочи от каретата. Беше сложил камерхерски

мундир с лента, звездата и шпагата, на главата с триъгълна шапка с пера. Странни одеяния за човек, който току-що е слязъл от влака, разбира се, но слугата азиатец би трябвало да се впечатли. Най-важното бе бързината и натискът. Да не му позволи да се окопоти.

Момус решително влезе през портата, почти тичешком прекоси двора и силно заудря по вратата на къщата, макар много добре да виждаше, че има звънец.

Отвори му камериерът на Фандорин. Японски поданик на име Маса, всецяло предан на господаря си. Тези сведения, а също проучената предния ден книга на господин Гошкевич^[3] за японските нрави и обичаи помогнаха на Момус да определи поведението си.

— Аа, мосю Фандорин! — кресна Момус на ниския азиатец с дръпнатите очи и го загледа кръвожадно. — Съблазнител на чужди жени! Къде е тя? Къде е моята обожаема Ади? Какво сте й сторили?

Ако вярваме на господин Гошкевич (а защо да не вярваме на уважаемия учен?), за японеца няма нищо по-ужасно от срамната ситуация и публичния скандал. Пък и те, жълтоликите синове на микадо, имат много силно развито чувство за отговорност пред своя сюзерен, а за този кръглолик надворният съветник си е сюзерен.

Камериерът наистина се паникьоса. Взе да се кланя и да мрънка:

— Избинече, избинече. Аз винована. Вася дзена откраднар, давам не мозе.

Момус не разбра какво плещи азиатецът и какъв е този Вася, но му беше ясно, че като истински японски васал камериерът е готов да поеме вината на господаря. Хубава Маса, ама не е наса.

— Убиваче мене, аз винована — продължаваше да се кланя верният слуга и да отстъпва навътре, примамвайки страшния гост.

Аха, не иска съседите да чуят — досети се Момус. Е, това напълно отговаряше на собствените му планове.

Когато влезе във вестибюла, той се направи, че се е усетил и че е разбрал заблудата си:

— Но вие не сте Фандорин! Къде е той? И къде е тя, моята ненагледна хубавица?

Заднишком, без да спира да се кланя, японецът стигна до вратата на гостната. Като схвана, че няма да успее да се направи на господаря си, той се изправи, скръсти ръце на гърдите си и заяви:

— Господар няма. Замина. Зафинаги.

— Лъжеш, негоднико — изстена Момус и като се втурна напред, блъсна Фандориновия васал.

В гостната свит уплашено седеше някакъв клепоух пъпчив слабушко в износен сюртук. Момус не се изненада от присъствието му. Казва се Анисий Тюлпанов, дребен служител от Жандармерийското управление. Мъкне се тук всяка сутрин, пък и на лотарията беше.

— Аа — хищнически проточи Момус. — Тук сте значи, господин развратнико.

Клепоухият скочи, преглътна трескаво и занарежда:

— Ваше сият... Ваше превъзходителство... Аз всъщност...

Аха, досети се Момус, значи младежът е осведомен за подробностите от личния живот на своя началник, веднага разбра кой е пристигнал.

— С какво, с какво я примамихте? — простена Момус. — Боже, Ади!!! — с цяло гърло закрещя той и се озърна наоколо. — С какво те прелъсти този изрод?

От това „изрод“ слабушкото пламна и се наежи, така че тактиката трябваше да бъде спешно сменена.

— Нима си се подвела по този порочен поглед и тези сладострастни устни! — изрева Момус, обръщайки се към невидимата Ади. — Та тоя похотлив сатир, тоя „кавалер на хризантемите“ се нуждае само от твоето тяло, а на мен ми е свидна душата ти! Къде си?

Слабушкото се изпъчи.

— Господине, ваше превъзходителство. Чиста случайност е, че съм запознат с известни деликатни подробности от тази история. Аз изобщо не съм Ераст Петрович Фандорин, за когото, изглежда, ме вземате. Негово високоблагородие го няма. Ариадна Аркадиевна също. Така че безсмислено е...

— Как да ги няма?! — тихо го прекъсна Момус и останал без сили, рухна върху стола. — Къде е тя, моята писанка?

Отговор не последва и той извика:

— Не, не вярвам! Със сигурност знам, че тя е тук!

Като вихър обиколи къщата, разтваряйки врата след врата. Междувременно си помисли: приятно жилище и обзаведено с вкус. В стаята с тоалетката, цялата отрупана с бурканчета и кристални флакони, замръзна на място.

Изхлипа:

— Боже, тази кутийка е нейна. И ветрилото е нейното — после скри лицето си в шепи: — Аз пък все се надявах, все вярвах, че греша...

Следващият трик бе посветен на японеца, който сумтеше зад него. Това трябваше да му хареса.

Момус измъкна малка шпага от ножницата и с изкривено лице изсъска:

— Не, по-добре да избира смъртта. Не мога да понеса този позор.

Пъпчивият Тюлпанов ахна от ужас, затова пък камериерът погледна опозорения съпруг с нескрито уважение.

— Самоубийството е тежък грях — обади се жалкият агент, който много развълнуван притискаше ръце към гърдите си. — Ще погубите душата си и ще обречете Ариадна Аркадиевна на вечни мъки. Та тук става дума за любов, ваше превъзходителство, какво да се прави. Трябва да ѝ простите. Като добър християнин.

— Да ѝ простя ли? — смути се нещастният камерхер. — Като християнин?

— Да! — разпалено възкликна младокът. — Знам, че не е лесно, но после все едно камък ще ви падне от сърцето, ще видите!

Момус с покруса избърса просълзените си очи.

— Наистина да простя и да забравя всичко... Нека ми се смеят, нека ме презират. Браковете се сключват на небето. Ще си я взема, милата ми душичка. Ще я спася! — той молитвено вдигна очи към тавана и по бузите му рукнаха качествени едри сълзи — Момус притежаваше и този чуден дар.

Камериерът изведнъж се съвзе:

— Да, да, вземес, вземес у дома, зафинаги у дома — закима той. — Много курасиво, много брагородно. Засю харакири, недей харакири, не по фрисчиански!

Момус стоеше със затворени очи и мъченически свъсени вежди. Другите двама със стаен дъх чакаха да видят кое чувство ще надделее: накърненото самолюбие или благородството.

Надделя благородството. Момус решително тръсна глава и заяви:

— Добре, така да бъде. Опази ме Бог от смъртен грях. — После прибра шпагата в ножницата и широко се прекръсти: — Благодаря ти, добри човече, че не позволи на християнската душа да загине.

Подаде на слабушкото ръка, която онзи стисна и задържа със сълзи на очи.

Японецът нервно попита:

— Откара господза у дома? Сафсем у дома?

— Да, да, приятелю — с благородна тъга кимна Момус. — Аз съм с карета. Отнеси нещата й, дрехите, без... без... безполезните дрънкулки. — Гласът му трепна, раменете се разтредоха.

Камериерът с готовност, сякаш опасявайки се скръбният съпруг да не се разколебае, се втурна да пълни сандъците и куфарите. Пъпчивият с пухтене мъкнеше багажа навън. Момус отново обиколи стаите, порадва се на японските гравюри. Между тях имаше и много интересни, с непристойни елементи. Една-две от по-пикантните той мушна в пазвата си — да повесели Мими. От бюрото в кабинета на домакина взе нефритовата броеница — за спомен. На нейно място остави нещо също за спомен.

Цялото товарене не продължи и десет минути.

Двамата — камериерът и агентът — изпратиха „графа“ до каретата и дори му помогнаха да се качи. Тя доста приклепна от тежестта на Адиния багаж.

— Тръгвай — меланхолично кимна Момус на кочияша и напусна бойното поле.

Държеше кутията със скъпоценностите на графинята и нежно оглеждаше лъскавите бижута. Между другото плячката си я биваше. Приятното по най-сполучлив начин се бе съчетало с полезното. Само сапфирената диадема, същата, която забеляза още в театъра, сигурно струваше трийсетина хиляди. Или да я подари на Мими? Много щеше да отива на сините й очи.

Докато минаваше по „Тверской“, насреща му профуча позната шейна. Надзорният съветник беше сам, с разкопчан кожух, с бледо и решително лице. Отива да се разбере със страшния съпруг. Похвално. Много е доблестен. Само че, драги, ще трябва да се разбереш с мадам Ади, и според сведенията и личните впечатления на Момус, обяснението няма да мине много гладко. Ади ще превърне живота ти в ад, не особено сполучливо изкаламбурства Момус, но все пак се разсмя, доволен от остроумието си. Да се научи господин Фандорин друг път да не му пакости. Пито-платено.

[1] Най-малкото, поне (лат.). — Б.ред. ↑

[2] Камерхер — придворен чиновник. — Б.пр. ↑

[3] *Йосиф Антонович Гошкевич* (1814–1874) — първи руски дипломатически представител в Япония (1858–1865), автор на книги за Япония и Китай. — Б.пр. ↑

НА ЛОВ ЗА ДИВИ ПАТИЦИ

Съвещанието по случая „Вале пика“ се провеждаше в тесен кръг: негово сиятелство княз Долгорукой, Фрол Григориевич Ведишчев, Ераст Петрович и в ъгъла, свит като мишле, раб Божи Анисий. Беше по вечерно време, лампата с копринен зелен абажур осветяваше само бюрото на губернатора и непосредствените околности, така че кандидатът за перспективна длъжност Тюлпанов почти не се виждаше — в ъглите на кабинета тъмнееха меки сенки.

Тихият, сух глас на докладчика бе монотонен и негово високопревъзходителство май взе да придремва: бе притворил сбръчканите си клепахи и дългите му мустаци потрепваха в такт със съненото дишане. А междувременно докладът приближаваше към най-интересното — към умозаклученията.

— Имаме основание да п-предполагаме — говореше Фандорин, — че в бандата влизат: „херцогът“, „Шпейер“, „нотариусът“, „полицаят“, момичето със забележителни гимнастически способности, „граф Опраксин“ и неговият кочияш.

Когато произнесе думите „граф Опраксин“, крайчецът на устните му мъчително трепна и в кабинета се възцари деликатно мълчание. Но като се взря, Анисий видя, че деликатно мълчи само той, а останалите, макар и да не се обаждат, го правеха без никаква деликатност: Ведишчев най-откровено се усмихваше ехидно, а и негово сиятелство, отворил едното си око, красноречиво изпъшка.

Между другото вчера никак не беше смешно. След като намери валето пика (в кабинета върху малахитовото преспание, където преди стоеше нефритовата броеница), неизменното хладнокръвие му изневери: разбира се, не упрекна Анисий нито с дума, но дълго се кара на японски на камериера. Клетият Маса така се тюшкаше, че понечи да се самоубие и се втурна да вземе от кухнята ножа за хляб. После Ераст Петрович сума време трябваше да го успокоява. Но това пак не беше нищо. Страшният съд настана, когато се върна Ади.

Споменът за вчера накара Анисий да потръпне. Ултимадумът към шефа беше категоричен: докато не й върне тоалетите, парфюмите и скъпоценностите, Ариадна Аркадиевна ще носи една и съща рокля, едно и също самурено палто, няма да се парфюмира и ще се кичи само с тези перлени обици. И ако от това се поболее, виновен ще е единствено и изцяло Ераст Петрович. По-нататък Тюлпанов не чу какво казва тя, защото малодушно изчезна, но като се има предвид, че днес сутринта надворният съветник беше блед и със сини сенки под очите, явно цялата нощ не беше мигнал.

— Предупредих ви, драги, че прищявката ви ще свърши зле — наставнически рече князът. — Лошо наистина. Прилична дама от висшето общество, мъжът й на висока длъжност. От придворната канцелария вече ми опяваха заради вас. Сякаш неомъжените са се свършили — или поне от по-скромни среди да беше.

Ераст Петрович пламна и Анисий се уплаши, че той може да каже нещо недопустимо рязко на високото началство, но надворният съветник се овладя и продължи по случая, сякаш нищо не беше чул:

— Така поне си представях бандата довчера. Но като анализирах разказа на асистента си за вчерашното п-произшествие, промених мнението си. Само благодарение на господин Тюлпанов, който оказа на следствието наистина неоценима помощ.

Анисий много се изненада от това заявление, а Ведищев (ама че лошаво старче) се обади заядливо:

— Не ще и дума, знаем какъв помощник си имате. Анисий, я разкажи как си мъкнал куфарите и си подхванал „валето“ под лакътя да му помогнеш да се качи в каретата, та не дай Боже да стъпи накриво.

На мъчително изчервилия се Тюлпанов в този момент му идеше да потъне вдън земя и там да остане.

— Фрол Григориевич — защити Анисий шефът му. — Злорадството ви е неуместно. Всички тук сме изиграни по един или друг начин... Моля за извинение, в-ваше високопревъзходителство.

Губернаторът, който отново бе клюмнал глава, изобщо не реагира на извинението, затова Фандорин продължи:

— Така че нека проявим взаимно снисхождение. Имаме изключително силен и дързък противник.

— Не противник, а противници. Цяла банда — поправи го Ведишчев.

— Разказът на Тюлпанов ме накара да се усъмня точно в това.

Шефът мушна ръката си в джоба, но тутакси я извади, сякаш се опари.

„Искал е да извади броеницата — досети се Анисий, — ама я няма.“

— Моят п-помощник запомни и подробно ми описа каретата на „графа“, като спомена по-специално за инициалите ЗГ на вратата и. Това е знакът на компания „Зиновий Годер“, която дава под наем карети, шейни и фиакри както с кочияши, така и без. Тази сутрин се отбих в компанията и лесно намерих въпросната кола: има драскотина на лявата в-врата, седалките са с малиновочервена кожа, дясното задно колело е с нова главина. Но каква бе почудата ми, когато разбрах, че вчерашният „важен господин“ с мундир и лента е наел каретата с кочияш!

— И какво от това? — попита Ведишчев.

— Как какво! Значи кочияшът не е съучастник, не членува в бандата на „валетата“, а е съвсем странично лице! Намерих го. Е, от срещата ни нямаше кой знае каква полза: и без него разполагахме с описанието на „графа“, а той не можа да ми съобщи п-повече нищо полезно. Нещата са били откарани на Николаевската гара и са били прибрани в багажното отделение, след което кочияшът е бил освободен.

— Какво за багажното отделение? — сепна се князът.

— Нищо. Час по-късно дошъл един файтонджия, прибрал всичко с квитанцията и заминал в неизвестна посока.

— Ето, виждате ли, а казвате, че Анисий ви бил помогнал — махна с ръка Фрол Григориевич. — Дрън-дрън.

— Съвсем не. — Ераст Петрович отново посегна да извади броеницата и се намръщи. — Какво излиза? Вчерашният „граф“ е дошъл сам, без съучастници, макар да разполага с цяла банда изпечени мошеници. Все някой е можел да се справи с лесната роля на к-кочияш. Но „графът“ усложнява плана, като ангажира външно лице. Това първо. На Владимир Андреевич „Шпейер“ е бил препоръчан от „херцога“, обаче не лично, а с писмо. Тоест „херцогът“ и неговото протеже не са се показвали заедно. А защо, п-питаю. Нямаше ли да е

по-лесно, ако единият от членовете на бандата беше представил другия лично? Това второ. А сега ми обяснете, господа, защо англичанинът е бил при „нотариуса“ без „Шпейер“? Щеше да е по-естествено, ако сделката бе изповядана пред двете страни. Това трето. Продължаваме нататък. В историята с лотарията „Валето пика“ използва председател, който пак не е член на бандата. Той е просто жалко пиянде, който не е бил посветен в нищо и е нает срещу мизерно заплащане. Това четвърто. Така че във всеки от тези епизоди пред нас непрекъснато има само един член на бандата: ту е „херцог“, ту е „инвалид“, ту е „нотариус“, ту е „полицай“, ту е „граф“. Оттук стигам до извода, че бандата от „валета пика“ е един-единствен субект. Измежду постоянните му помощници вероятно е само скочилата през прозореца девойка.

— Това е невъзможно — изгъгна генерал-губернаторът, който дремеше някак странно — без да изпуска нищо важно. — Не съм виждал „нотариуса“, „полицая“ и „графа“, но „херцога“ и „Шпейер“ изобщо не може да са един и същ човек. Преценете сам, Ераст Петрович. Моят внук самозванец беше блед, мършав, с тънък глас, с рядка черна коса и с нос като патешка човка. Саксен-Лимбургски пък беше същински левент: широкоплещест, с военна стойка, с школуван командирски глас. Орлов нос, гъсти руси бакенбарди, звънлив смях. Нищо общо с „Шпейер“!

— А колко беше висок?

— Половин глава по-нисък от мен. Сиреч среден на ръст.

— Според описанието на д-длъгнестия лорд Питсбрук „нотариусът“ също е стигал „малко над рамото му“, тоест пак е бил среден на ръст. „Полицаят“ — и той. А какво ще кажете за „графа“, Тюлпанов?

От смелата хипотеза на Фандорин Анисий пламна цял. Той скочи от мястото си и възкликна:

— Ами и той беше среден на ръст, Ераст Петрович. Малко по-висок от мен, с около два пръста.

— Ръстът е единственото, което човек т-трудно може да промени — продължи надворният съветник. — Освен с високи токове, но това пък прекалено се набива на очи. Е, в Япония се срещнах с един тип от тайната секта на професионалните убийци, който нарочно си беше ампутирал краката, за да може п-произволно да променя ръста си.

Тичаше с дървените си крака по-добре, отколкото с истински. Имаше три комплекта протези — за висок, среден и дребен ръст. Но подобна саможертва в името на професията е възможна само в Япония. Колкото до нашето Вале пика, сега вече бих могъл да ви опиша как изглежда и да ви дам примерен п-психологически портрет. Всъщност външността няма значение, тъй като въпросният субект много лесно я променя. Той е човек без лице, непрекъснато е с една или друга маска. Но все пак ще опитам да го опиша — Фандорин стана и се разходи из кабинета с ръце на гърба. — И така, този човек е на ръст... — шефът бегло погледна изправения Анисий — ... малко под един и седемдесет. Истинската му коса е светла — тъмната по-трудно може да се променя. При това от честата употреба на бои косата му най-вероятно е изтощена и обезцветена в краищата. Очите му са сиво-сини, доста близко поставени. Носът е среден. Лицето му е незабележимо, съвсем обикновено, трудно може да се запомни и да се различи сред други. Сигурно често бъркат този човек и се припознават в него. Сега за гласа... Валето пика го владее виртуозно. Ако съдим по това, че лесно преминава и на бас, и на тенор с различни модуляции, по природа гласът му е звучен баритон. Трудно можем да отгатнем възрастта му. Едва ли е млад, тъй като се усеща, че има житейски опит, но и на години не е — нашият „стражар“ изчезна доста пъргаво в тълпата. Много важен елемент са ушите. Както е установила криминологичната наука, при всеки човек те са неповторими и е невъзможно формата им да бъде променена. За съжаление аз видях Валето само като „стражар“, и той беше с калпак. Кажете ми Тюлпанов, „графът“ свали ли триъгълната си шапка?

— Не — кратко отвърна Анисий, който възприемаше болезнено всяко споменаване на ушите, особено на неповторимите.

— А вие, ваше високопревъзходителство, забелязахте ли какви бяха ушите на „херцога“ и на „Шпейер“?

Долгорукой произнесе строго:

— Ераст Петрович, аз съм генерал-губернатор на Москва и си имам достатъчно грижи, та да се вирам в нечи уши.

Надворният съветник въздъхна:

— Жалко. Значи от външността няма да можем да извлечем кой знае колко... Сега за личността на престъпника. От добро семейство е, дори знае английски. Превъзходен психолог и талантлив актьор — то е

очевидно. Има изключително обаяние, доста бързо печели д-доверието дори на непознати хора. Реакциите му са светкавични. Много е изобретателен. Със своеобразно чувство за хумор — Ераст Петрович строго погледна Ведишчев, дали няма да прихне. — Изобщо е безспорно рядко талантлив човек.

— Подобни дарования са само за изселване в Сибир — измърмори князът. — Хайде по-конкретно, драги, стига с хвалебствията. Няма да предлагаме господин Валето за орден я. Дали ще можем да го хванем, това е най-важното.

— Защо да не можем, всичко е възможно — замислено рече Фандорин. — Нека видим. Кой са уязвимите места на нашия герой? Или е прекалено алчен, или е фантастично разточителен — каквото и да плякоса, все не му стига. Това първо. Суетен е и много иска някой да му се възхищава. Това второ. Трето, което е най-ценно за нас: прекалено е самоуверен и е склонен да подцени противниците си. Ето кое можем да използваме. И накрая четвъртото. Колкото и да е перфектен в действията си, все пак понякога допуска грешки.

— Какви грешки? — бързо попита губернаторът. — Според мен е хлъзгав като риба, не се дава лесно.

— Грешките му са поне две. Защо „графът“ е казал вчера пред Анисий за „кавалера на хризантемите“? Аз наистина съм кавалер на японските ордени „Голяма и Малка Хризантема“, но в Русия не ги нося, пред никого не се кича с тях, за тези награди човек не може да научи и от п-прислугата ми. Е, да речем, истинският граф Опраксин като човек на държавна служба и с достъп до някои сфери все някак би могъл да установи подобни подробности, но Валето пика? Откъде? Само от личните ми данни и служебното досие, където са изброени наградите. Ваше високопревзходителство, ще ми трябва списък на всички чиновници от секретния отдел на вашата канцелария, особено на онези, които имат д-достъп до личните досиета. Не са много, нали? Някой от тях е свързан с Валето. Мисля, че в аферата с лорда също не е минало без вътрешен информатор.

— Как може! — възмути се князът. — Някой от моите хора да ми сервира такава гадост?!

— Нищо чудно — обади се Ведишчев. — Колко пъти съм ви казвал, че са все търтеи и разни въртиопашковци.

Анисий не издържа и попита тихо:

— А коя е втората му грешка, шефе?

Ераст Петрович отвърна с метална нотка в гласа:

— Че здравата ме ядоса. Не само служебно, но и лично.

Той с пружинираща стъпка мина край бюрото и Тюлпанов внезапно го оприличи на африканския леопард, затворен в клетката до незабравимата чимпанзи.

Но ето че Фандорин спря, хвана се за лактите и вече с друг, замислен и дори леко мечтателен тон изрече:

— Дали пък да не поиграем с г-господин Валсто, сиреч Момус, собствената му игра?

— За разиграване, можем да я разиграем — обади се Фрол Григориевич. — Но къде да го намерим сега? Да не би да имате нещо предвид?

— Нямам — отсеке шефът. — И не възнамерявам да го търся. Нека той ме намери. То ще е нещо като лов на диви патици с мюре. Нещо подобно на препарирана тлъстичка патица се пуска по водата, дивите д-долитат, бум-бум — и хайде готово.

— И кой ще играе мюрето? — открехна зоркото си око Долгорукой. — Да не би любимият ми чиновник за специални поръчения? Вие, Ераст Петрович, май също сте майстор на маскарадите.

Тюлпанов изведнъж осъзна, че малобройните реплики на стария княз почти винаги са изключително точни и уместни. Но Ераст Петрович като че ли изобщо не се изненада от проникателността на Долгорукой.

— Че кой друг освен мен би могъл да се направи на мюре, ваше високопревъзходителство? След това, което стана вчера, няма да отстъпя тази чест на никого.

— Ами той как ще кацне при мюрето? — с най-живо любопитство попита Ведишчев.

— Както става при лов на диви патици — ще се чуе призива на мамеца. А за мамец ще използваме пак негово средство.

— Човек, който е свикнал да върти номера на другите, не е чак толкова трудно да бъде изигран — каза шефът на Анисий, когато двамата се върнаха на „Малая Никитская“ и се уединиха в кабинета за

„оперативка“. — На този хитрец и през ум не му м-минава, че някой може да е толкова нагъл, та да надхитри хитреца и да обере крадеца. Особено пък не може да очаква подобно вероломство от официално лице, и то от т-такъв висок ранг.

Анисий, който го слушаше с благоговение, за малко да си помисли, че под „официално лице от висок ранг“ надворният съветник има предвид себе си, но както показаха по-нататъшните събития, Ераст Петрович залагаше на много повече. След като изложи първата си теза, Фандорин млъкна за известно време. Анисий седеше неподвижно, да не би да наруши мисловния процес на началника си, не дай Боже.

— Трябва ни такава примамка, че на нашия Момус да му потекат лигите и най-вече да се възпали честолубието му. Да го съблазни не само голямата плячка, но и гръмката слава. Той обича славата. — И шефът отново млъкна, обмисляйки следващото звено в логическата верига. След седем и половина минути (Анисий ги отброи на огромния часовник със старинен вид, копие на лондонската кула Биг Бен) Ераст Петрович промълви: — Някой гигантски скъпоценен камък... Да речем, от наследството на Изумрудения раджа. Чували ли сте за него?

Анисий отрицателно поклати глава, вперил поглед в шефа си.

Надворният съветник необяснимо защо се натъжи.

— Странно. Е, онази история бе запазена в тайна от широката публика, но някакви слухове се появиха в европейския печат. Наистина ли не са стигнали до Русия? Ах, ами да, разбира се. Когато предприех онова незабравимо плаване с „Левиатан“, вие сте били дете.

— С какво сте плували, с левиатан ли?! — не можа да повярва на ушите си Анисий, който живо си представи как Ераст Петрович плува по бурните вълни върху широкия гръб на митичното чудовище.

— Няма значение — махна с ръка Фандорин. — Беше отдавнашно разследване, към което имах известно отношение. Тук е важна идеята за индийския раджа и огромния диамант. Или сапфир, или изумруд. Все едно. Ще зависи от колекцията минерали — измърмори той нещо съвсем пък странно.

Анисий запримига, затова шефът сметна за необходимо да допълни (от което обаче нещата изобщо не станаха по-ясни):

— Е, грубичко е, но за нашето Вале с-става. Трябва да клъвне. Край, Тюлпанов, стига сте се пулили. На работа!

Ераст Петрович разгърна сутрешния брой на „Руско слово“, веднага намери нещото, което бе търсил, и зачете на глас:

индийският гост

Наистина несметни са елмазите в каменните пещери, особено ако тези пещери са владение на Ахмад хан, наследника на един от най-богатите раджи на Бенгалия. Принцът е на посещение в Москва на път от Техеран за Петербург и ще прекара в града със златните кубета поне една седмица. Княз Владимир Андреевич Долгорукой посреща височайшия гост с всички подобаващи почести. Индийският принц ще отседне във вилата на генерал-губернатора на Воробьовие гори, а утре вечер в чест на Ахмад хан Дворянското събрание организира бал. Очаква се да присъства елитът на Москва, който няма търпение да върне източния принц и особено прочутия смарагд „Шах Султан“, украсяващ чалмата му.

Говори се, че гигантският камък някога принадлежал на самия Александър Македонски. По наши сведения принцът пътува неофициално и почти инкогнито — без свита и прислуга. Придружават го само преданата му стара дейка Зухра и личният му секретар Тарик бей.

Надворният съветник кимна със задоволство и отмести вестника.

— Владимир Андреевич така го е яд на Валето пика, че разреши организирането на б-бала и лично ще участва в този спектакъл. Според мен д-дори не без удоволствие. Като „Шах Султан“ ни е предоставен шлифованият берил от колекцията минерали на Московския университет. Без специална лупа е невъзможно той да бъде различен от смарагд, а ние едва ли ще допуснем някой да разглежда нашата чалма със специална лупа, нали, Тюлпанов?

Ераст Петрович извади от кутия за шапки бяла брокатена чалма, завъртя я насам и натам и огромният зелен камък върху нея пръсна ослепителни искри. Анисий примлясна от възхищение — чалмата наистина беше прекрасна.

— Ами откъде ще я вземем Зухра? — попита той. — Пък и тоя секретар, как беше, Тарик бей. Кой ще играе техните роли?

Шефът погледна своя асистент с укор или може би със съжаление и Анисий изведнъж се сети.

— Не може да бъде! — ахна той. — Ераст Петрович, за Бога! Аз — индиец?! И дума да не става, ако щете ме убийте!

— Вие, Тюлпанов, все някак ще се съгласите — въздъхна Фандорин, — но с Маса ще си имам доста разпавии. Ролята на стара дейка едва ли ще м-му хареса...

Вечерта на 18 февруари в Дворянското събрание се тълпеше наистина цяла Москва. Бяха весели и безгрижни дни — Сирна неделя. В отегчения от дългата зима град се празнуваше едва ли не всеки ден, но днес организаторите бяха надминали себе си. Цялата снежнобяла стълба на двореца беше в цветя. Напудрените лакеи със зелени ливреи се втурваха да поемат кожуси, палта и наметки, от залата долитаха чудните звуци на мазурка, а в трапезарията примамливо звънтяха кристал и сребро — там сервираха масите за банкетата. Повелителят на Москва княз Владимир Андреевич, изпълняващ ролята на домакин на бала, бе стегнат и свеж, внимателен с мъжете и галантен с дамите. Но истинският притегателен център в мраморната зала днес бе не генерал-губернаторът, а неговият индийски гост.

Всички много харесаха Ахмад хан, особено госпожиците и дамите. Той беше с черен фрак и с бяла папийонка, но главата на набоба бе увенчана с бяла чалма с неимоверно голям смарагд. Катраненочерната брада на източния принц бе подстригана по последна френска мода, веждите — като пречупени стрели, а най-ефектни на матовото му лице бяха яркосините му очи (всички вече знаеха, че майката на негово височество е французойка).

Малко зад него и встрани скромно стоеше секретарят на принца, който също привличаше доста погледи. Тарик бей не беше така чаровен, нито представителен като господаря си, но пък за разлика от

Ахмад хан бе дошъл на бала с истинско източно одеяние: везана роба, бели шалвари и позлатени чехли с извити върхове. Жалко само, че секретарят не ползваше нито един цивилизован език и на всички въпроси и опити за разговор само докосваше ту сърцето, ту челото си и се кланяше.

Изобщо двамата индийци бяха изключително приятни.

Около Анисий, който до този момент никога не се беше радвал на внимание от страна на прекрасния пол, се бе събрал такъв дамски букет, че той просто се вцепени. Госпожиците чуруликаха, без да се притесняват коментираха подробностите от неговия тоалет, а една от тях — очарователната грузинска княгиня Софико Чхартишвили, дори нарече Тюлпанов „хубавко арапче“. Често се чуваше също думата „горкичкия“, от която Анисий пламваше като божур (добре че не му личеше, защото беше намазан с орехово багрило).

Но за да е ясно за това багрило и „горкичкия“, трябва да се върнем няколко часа назад, към момента, когато Ахмад хан и неговият верен секретар се готвеха за първия си великосветски бал.

Ераст Петрович, вече с катранената брада, но още по домашен халат, лично гримира Анисий. Първо взе някакво шишенце с тъмна на цвят течност, за която обясни, че е извлек от бразилски орехи. Втри гъстото миризливо масло в кожата на лицето, ушите и клепачите му. После му залепи гъста брада, но я махна. Сложи му друга, почти пръчовска, но бракува и нея.

— Не, Тюлпанов, не ставате за м-мюсюлманин — констатира шефът. — Прибързах с този Тарик бей. Трябваше да ви обявя за индус. За някой Чандрагупта.

— А може ли да съм само с мустаци и без брада? — попита Анисий, който отдавна мечтаеше за мустаци, защото неговите никнеха някак неубедително рехави.

— Няма как. Според източния етикет е прекалено контешко за секретар — Фандорин завъртя главата му наляво-надясно и заяви: — Няма как, ще трябва да ви направя евнух.

Дотури жълто мазило, взе да го втрива в бузите и шията му — „за да отпусна кожата и да я надипля“. Огледа резултата и този път остана доволен:

— Истински евнух. Както си е редно.

Но с това изпитанията за Тюлпанов не свършиха.

— Щом сте мюсюлманин, никаква коса — нареждаше надворният съветник.

Сразен от превръщането си в евнух, Анисий безропотно понесе обръсването на главата. С това се зае Маса, който го направи сръчно с много остра японска кама. Ераст Петрович намаза с кафявата гадост голия череп на Анисий и събщи:

— Лъщи като гюлле.

После магьоснически размаха четчицата над веждите му. Очите одобри: кафяви и леко дръпнати, идеални. Накара го да обуе огромни копринени гащи, копринена блуза, отгоре халат, а върху плешивото теме и злощастните му уши нахлупи тюрбан.

Бавно, с вдървени нозе Анисий отиде до огледалото с очакване да види нещо чудовищно, но остана приятно изненадан: от бронзовата рамка го гледаше живописен мавър — ни пъпки, ни клепнали уши. Жалко, че нямаше да може да си ходи из Москва все такъв.

— Готово — каза Фандорин. — Само се намажете с това нещо по ръцете и шията. Не забравяйте и глезените, нали ще сте по пантофи.

Отначало му беше трудно да върви с позлатените сахтиянени чехли, които Ераст Петрович прозаично бе нарекъл пантофи. Точно заради тях на бала Анисий стоеше като истукан. Беше го страх, че направи ли крачка, чехълът непременно ще се изхлузи, както вече се случи на стълбището.

Когато хубавата грузинка го попита на френски дали Тарик бей ще танцува с нея валс, Анисий се паникьоса и вместо, както гласеше инструкцията, да се поклони по ориенталски, се изтърва и тихо рече:

— Нон, мерси, же не данс па.^[1]

Добре че другите девойки май не чуха мрънкането му, инак положението щеше да се усложни. Не се предвиждаше Тарик бей да разбира какъвто и да било човешки език. Анисий тревожно погледна към шефа си, който от няколко минути насам разговаряше с един опасен гост, британския индолог сър Марвъл, отегчителен джентълмен с дебели очила. Одеве на горната площадка на стълбите, когато Ахмад хан разменяше поклони с генерал-губернатора, онзи развълнувано бе пошепнал (Анисий го чу откъслечно): „Да му се не види... точно пък индолог... Няма начин да го изпъдим, баронет е... но ако ви разкрие?“

Ала от кроткия разговор между принца и баронета личеше, че Фандорин не е заплашен от разкриване. Макар Анисий да не знаеше английски, често чуваше да се повтаря думата „Gladstone“ и „Her Britanic Majesty“^[2]. Когато индологът, след като шумно се изсекна в карираната си кърпа, се отдалечи, принцът повелително — с лек жест на тъмната си ръка, цялата в пръстени — повика своя секретар и му каза през зъби:

— Съвземете се, Тюлпанов. И по-мило с нея, не я гледайте като дивак. Само да не прекалите.

— С кого по-мило? — шепнешком се учуди Анисий.

— С грузинката. Това е тя, не виждате ли? Скоклата.

Тюлпанов се извърна и онемя. Разбира се! Как не я позна веднага. Да, белокожата лотарийна госпожица се бе превърнала в мургавелка, косата ѝ сега не беше златиста, а черна и на две плитки, веждите — удължени косо към слепоочията, а на бузата ѝ кой знае откъде се бе появила очарователна бенка. Но тя беше, тя! И искрицата в очите ѝ блесна точно като тогава иззад пенснето преди лудешкия скок от прозореца.

Значи е станала работата! Значи патицата кръжи над мюрето! Леко, Анисий,леко да не я сплашиш.

Той докосна челото си, после сърцето и с цялата източна церемониалност се поклони на звездооката чаровница.

[1] Не, благодаря, не танцувам (фр.). — Б.пр. ↑

[2] „Гладстон“ и „Нейно британско величество“ (англ.). — Б.пр.

↑

ПЛАТОНИЧНА ЛЮБОВ

Най-напред трябваше да провери дали не е шарлатанин. Само това оставаше, да се натъкне на колега, който също е пристигнал като гастролър да пооскубе тлъстите московски гъсоци. Индийският раджа, смарагдът „Шах Султан“ — всички тези локуми приличаха малко на посредствена оперета.

Провери. Негово бенгалско височество изобщо не приличаше на долнопробен мошеник. Първо, личеше, че във вените му тече истинска синя кръв: от осанката, от маниерите, от ленивата благосклонност в погледа. Второ, Ахмад хан поведе със „сър Марвъл“, прочутия индолог, толкова своевременно озовал се в Москва, тъй ерудирани интелектуален разговор за вътрешната политика и религията в Индийската империя, че Момус се уплаши да не се издаде. В отговор на любезния въпрос на принца какво мисли уважаемият професор за обичая Suttee^[1] и дали той отговаря на истинския дух на индуизма, се наложи да измести темата към здравето на кралица Виктория, да се направи, че изведнъж го е връхлетяла кихавица и хрема, а след това да се разкара.

И най-важното — изумрудът сияеше тъй убедително и апетитно, че от съмненията не остана и следа. Да можеше да свали това чудесно зелено павенце от чалмата на благородния Ахмад хан, да го разреже на осем тежки камъчета и да пласира всяко от тях за по двайсет и пет хилядарки. Щеше да е екстра!

Междувременно Мими обработи секретаря. Каза, че макар да е евнух, Тарик бей току хвърля по едно око към деколтето ѝ и изобщо явно не е безразличен към женския пол. В тия работи на Мими можеше да ѝ се вярва; тя имаше усет за тях. Кой знае как стоят нещата при евнусите. Може природните желания да не изчезват, нищо че възможностите липсват?

Планът за предстоящата кампания, която Момус бе нарекъл наум „Битка за смарагда“, се формира от само себе си.

Чалмата непрекъснато е на главата на раджата. Но нощем сигурно я сваля? Къде спи? В резиденцията на Воробьовие гори. Значи Момус трябва да е там. Вилата на генерал-губернатора е предназначена за почетни гости. Оттам се разкрива чудесна гледка към Москва и наоколо не се навъртат много зяпачи. Че къщата е усамотена е добре. Но вилата се охранява от жандармерийски пост и това е лошо. Да прескача нощем оградите и после да бяга, сподирян от остри полицейски свирки, е лош тон, не е в стила на Момус.

Ех, ако секретарят не беше евнух, всичко щеше да се нареди от лесно по-лесно. Влюбената грузинска княгиня, тази луда глава, щеше да посети през нощта тайно Тарик бей, а озовеше ли се в къщата, оттам нататък щеше да намери начин да се промъкне в спалнята на раджата и да провери дали на смарагда не му е омръзнало да се кипри върху чалмата. Останалото е изключително въпрос на техника, а в тези техники Мими е спец.

Но макар че само мислено си го представи, сърцето му се сви като одраскано от черна котка. Момус за миг си представи Мими в прегръдките на мустакат широкоплещест юначага, не евнух, а точно обратно, и картинката никак не му хареса. Глупости, разбира се, лигавщини, ама хайде де — изведнъж разбра, че не би избрал такъв лесен и естествен начин, дори възможностите на секретаря да съвпадаха с неговите желания.

Момент! Момус скочи от бюрото, на което бе седял до момента и си бе клатил краката (така мислите му вървяха по-гладко), и отиде до прозореца. Момент, момент, момент...

По „Тверской“ на поток се движеха файтони, шейни, и карети с вериги на зимните колела. Скоро щеше да дойде пролетта, кишата, Велики пости, но днес яркото слънце светеше, без още да грее, и главната московска улица изглеждаше жизнерадостна и гиздава. От четири дни Момус и Мими бяха напуснали „Метропол“ и бяха отседнали в „Дрезден“. Стаята им беше по-малка, но затова пък с електрическо осветление и телефон. Повече в никакъв случай не можеха да остават в „Метропол“. Там се отбиваше Слюнков, което бе опасно. Беше твърде неблагоприятно човече. Уж на отговорна, секретна длъжност, пък пристрастен към картите и няма мярка. Ами ако хитроумният господин Фандорин или някой друг от началниците го хване за реверите и го раздруса едно хубаво? А, не, покритото мляко

котки не го лочат. Е, „Дрезден“ е добър хотел и е точно срещу двореца на губернатора, който след историята с англичанина бе за Момус като бащин дом. Погледне го и сърцето му се стопли.

Вчера срещна Слюнков на улицата. Нарочно се приближи до него, дори го закачи с рамо — не, в дългосото конте със засукани мустаци деловодителят не позна марсилския търговец Антоан Бонифатиевич Дарю. Измърмори едно „пардон“ и заситни напред, свит под сипещия сняг. Момент, момент, момент, повтори си Момус. Дали не може и тук както обикновено да хване двата заека — ето каква идея му хрумна. Тоест по-точно чуждия заек да хване, а неговият жив да си остане. С други думи, хем да хапне рибка, хем от водата сух да изприпка. Не, най-точно щеше да е: хем да остане ни лук ял, хем да се сдобие с капитал.

Защо не, напълно е възможно! И се очертава доста успешно. Мими каза, че Тарик бей поназнайвал френски. Малко френски — това е добре. От този момент операцията промени наименованието си и бе наречена „Платонична любов“.

От вестниците се знаеше, че следобед негово индийско височество, обичал да се разхожда при Новодевическия манастир, където е разположен зимният увеселителен парк. Има и ледена, и дървена пързалка, и разни стрелбища — какво ли не за гледане.

Денят, както вече споменахме, беше наистина като за Заговезни — ярък, светъл, студен. Затова, след като се разхождаха около заледеното езерце близо час, Момус и Мими доста замръзнаха. Хайде, Мими как да е. Защото играеше ролята на княгиня и беше с кожухче от катеричи кожи, с качулка от златки и с маншон — само бузките ѝ се бяха зачервили, докато Момус бе премръзнал до кости. В името на идеята той се бе костюмирал като възрастна източна бавачка: залепи си гъсти склучени вежди, горната устна нарочно не я дообръсна и я поначерни, на носа си тури гърбица и той заприлича на същинска предница на фрегата.

Забрадката, от която се подаваха фалшивите му прошарени плитки, и заешкото елече върху дългото боброво палто не топлеха кой знае колко, краката му в плъстените ботушки бяха ледени, а дяволският раджа все го нямаше. За да позабавлява Мими и самият той

да не се отегчава, от време на време Момус нареждаше с напевен контраалт: „Софико, птичке моя ненагледна, старата ти бавачка саавсем се вледени“, или нещо от този род. Мими прихваше и потропваше с измръзналите си крачета с алени ботушки.

Най-сетне негово височество благоволи да пристигне. Още отдалеч Момус забеляза покритата шейна, тапицирана със синьо кадифе отвътре. На капрата до кочияша седеше жандарм с шинел и парадна каска с пера.

Загърнатият в самурена наметка принц бавно се разхождаше край пързалката, високата му чалма белееше и той с любопитство наблюдаваше как се веселят северняците. След височеството ситнеше ниска набита фигура с дълъг овчи кожух, рунтава шапка и фередже — вероятно преданата дойка Зухра. Секретарят Тарик бей с палто от дреб, под което се подаваха белите му шалвари, непрекъснато изоставаше: ту се загледа по някой циганин и мечката му, ту спре пред сергия с топла медовина. Отзад в ролята на почетен караул шестваше важен жандарм със сиви мустаци. Добре дошло: нека свикне с бъдещите среднощни посетителки.

Публиката проявяваше към колоритната процесия доста голям интерес. По-простите със зяпнали уста се пулеха срещу чужденците и сочеха с пръст чалмата, смарагда и закритото лице на източната старица. Изисканата публика се държеше по-тактично, но също ужасно любопитстваше.

Момус изчака московчани да се назяпат на индийците и да се върнат към предишните си забавления и леко побутна Мими — хайде.

Тръгнаха насреща им. Мими стори на негово височество лек реверанс и той благосклонно кимна. Тя с радост се усмихна на секретаря и изгърва маншона си. Както се очакваше, евнухът се втурна да го вдигне, Мими също клекна и двамата симпатично си чукнаха челата. След този малък, съвсем невинен инцидент процесията по естествен начин се удължи: напред в царствена самота както и преди вървеше принцът, след него секретарят и княгинята, после двете възрастни източни дами и най-накрая подсмърчащият с червения си нос жандармерист.

Княгинята оживено чуруликаше на френски и все се подхлъзваше, за да може по-често да се хваща за ръката на секретаря. Момус се опита да се сприятели с почтената Зухра и взе да ѝ изказва с

жестове и междуметия всяческа симпатия — в края на краищата имат много общо: и двете са възрастни жени, животът им е минал, отгледали са чуждите деца. Зухра обаче се оказа истински темерут. Не желаше никакво сближаване, само жлъчно крякаше изпод фереджето си и освен това тая мръсница размахваше късите пръсти на ръката си в смисъл: махай се, не ща да те знам. С една дума — дивачка. Затова пък при Мими и евнуха нещата вървяха от добре по-добре. След като изчака размекналият се азиатец най-сетне да предложи на госпожицата постоянна опора във вид на свита на кравай ръка, Момус реши, че на първо време това е достатъчно. Настигна своята подопечна и напевно заповяда:

— Софикоо, гълъбице моя, време е да се прибираме да пием чай и да ядем чурек^[2].

На другия ден „Софико“ вече учеше Тарик бей да кара кьнки (при което секретарят прояви смайващи способности). Евнухът изобщо си беше податлив: когато Мими го примамва зад елите и уж случайно повдигна пухкавите си устни точно до кафявия му нос, не се дръпна, ами покорно я целуна. После тя разказваше: „Знаеш ли, Момчик, много ми е жал за него. Прегърнах го през врата, а той цял се разтрепери, горкичкият. Все пак голямо зверство е така да осакатяват хората.“ „На бодлива крава Бог рога не дава“ — лекомислено отвърна порочният Момус. Операцията бе насрочена за утре вечер.

През деня всичко мина като по вода: безумно влюбената княгиня, напълно замаяна от страст, обеща на своя платонически обожател, че през нощта ще го посети. При това наблегна на възвишените чувства и на съюза на любящите сърца в най-висш смисъл, без пороци и мръснишки работи.

Не се знае каква част от казаното схващаше азиатецът, но явно се зарадва на посещението и на развален френски обясни, че точно в полунощ ще отвори вратата на градината. „Само че ще дойда с бавачката си — предупреди го Мими. — Знаем ви вас, мъжете.“

На което Тарик бей клюмна глава и въздъхна дълбоко. Мими едва не се просълзи от жал.

Нощта в събота срещу неделя бе лунна и звездна, съвсем като за платонически флирт. Момус освободи файтона пред портите на извънградската вила на губернатора и се озърна наоколо. Напред, зад къщата, беше стръмният склон към Москва река, отзад — елите на Воробьовския парк, вдясно и вляво — тъмните силуети на скъпи вили.

После щеше да се наложи да си идат пеш: през Аклиматичната градина към Живодьорна махала. Там в хана на Калужкото шосе по всяко време на денонощието можеха да наемат впряг с три коня. Ех, колко е хубаво човек да се вози по Болшая Калужкая, а звънчетата да звънят! Нищо че хвана студ, смарагдът щеше да стрее пазвата му.

Потропаха на портичката по уговорения начин и тя веднага се отвори. Нетърпеливият секретар явно вече ги чакаше. Той им се поклони дълбоко и с жест ги подкани да го последват. Минаха през заснежената градина и стигнаха до входа. Във вестибюла пазеха трима стражари, които пиеха чай с гевречета. Те погледнаха секретаря и неговите нощни посетители с любопитство, жандармът със сивите мустаци изпъшка и поклати глава, но не каза нищо. Какво го засяга?

В тъмния коридор Тарик бей долепи пръст до устните си и посочи някъде нагоре, после събра длани, допря ги до бузата си и затвори очи. Аха, значи, височеството вече отмаря, много добре.

В гостната гореше свещ и миришеше на някакви източни благовония. Секретарят настани бавачката на стола, примъкна фруктиерата с плодове и сладкиши, няколко пъти се поклони и изломоти нещо нечленоразделно, но общо взето, човек можеше да се досети за смисъла на молбата му.

— Ах деца, деца — благодушно измърка Момус и им се закани с пръст. — Само без глупости.

Хванати за ръце, влюбените изчезнаха през вратата на секретарската стая, за да се отдадат на възвишената си платоническа страст.

„Това индийско муле ще я налигави цялата“ — намръщи се Момус. Изчака евнухът хубавичко да се заплесне, хапна сочна круша, опита от халвата... Е, май е време.

Покоите на господаря сигурно са ей там, зад бялата резбована врата. Момус излезе в коридора, замижа и постоя така, за да свикнат очите му с тъмното. Но после тръгна бързо и беззвучно.

Открехна една врата — музикален салон. Друга — трапезария. Трета — пак не улучи.

Сети се, че Тарик бей посочи нагоре. Значи трябваше да се качи на втория етаж. Промъкна се във вестибюла, безшумно изтича по застланата с пътека стълба — жандармеристите не го усетиха. Отново дълъг коридор, отново врати.

Спалнята бе третата отляво. През прозореца светеше луната и Момус лесно различи леглото, неподвижния силует под одеялото и — ура! — бялото възвишение върху нощното шкафче.

Лунната светлина докосна чалмата и камъкът изпрати към очите му тънък сияен лъч.

Момус на пръсти се приближи до леглото. Ахмад хан спеше по гръб, скрил лице под одеялото, виждаше се само щръкналата му подстригана коса.

— Нани-нани-на — нежно прошепна Момус и сложи точно върху корема на негово височество едно вале пика. Внимателно посегна към камъка. Когато пръстите му докоснаха гладката хлъзгава повърхност на смарагда, изпод одеялото изведнъж се стрелна странно позната ръка с къси пръсти и го сграбчи за китката.

От изненада той изпищя и се дръпна назад, но къде ти — ръката го държеше здраво. Над крайчеца на свлеченото одеяло срещу Момус се пулеше дебелобузата физиономия на Фандориновия камериер с дръпнати очи.

— Отдавна м-мечтаех да ви срещна, мосю Момус — чу се отзад тих ехиден глас. — Ераст Петрович Фандорин, на вашите услуги.

Момус се обърна панически и видя, че в тъмния ъгъл, в креслото с висока облегалка е седнал някой, праметнал крак върху крак.

[1] Да се изгаря вдовицата заедно с трупа на мъжа ѝ. — Б.ред. ↑

[2] Чурек — кавказка пита. — Б.пр. ↑

ШЕФЪТ СЕ РАЗВЕСЕЛЯВА

— Дзъррр!

Пронизващият изкуствен звук на електрическия звънец долетя до размякнатото съзнание на Анисий нейде отдалеч, от горите тилилейски. Отначало Тюлпанов дори не разбра какво е това явление, дето така допълни изведнъж бездруго неимоверно обогатилата се картина на Божия свят.

Но блаженстващият агент се сепна от тревожния шепот в тъмното:

— On sonne. Q'est que ce?^[1]

Анисий подскочи, изведнъж си спомни всичко и се освободи от меката, но същевременно изненадващо здрава прегръдка.

Уговореният сигнал! Капанът е щракнал!

Ах, че лошо! Как можа да забрави за дълга си!

— Пардон — измърмори той, — ту'де сюит^[2].

Напипа в тъмното индийския си халат, налучка чехлите и се втурна към вратата, без да обръща внимание на настойчивия глас, който не спираше да задава някакви въпроси.

Изскочи в коридора и с две превъртания заключи вратата. Край, сега няма да отлети. Стаята не беше обикновена, имаше стоманени решетки на прозорците. Когато ключът щракна, сърцето му се сви, но дългът си беше дълг.

Анисий чевръсто затътри чехли по коридора. На горната стълбищна площадка надникналата през прозореца луна освети забързан насреща му бял силует. Огледалото!

Тюлпанов спря за миг и опита да огледа лицето си в здрача. Божичко, той ли е това? Анишка, синът на дякона, братът на идиотката Соня? По щастливия блясък в очите (повече и без това не се виждаше) личеше, че явно не е той, а съвсем друг човек, когото не познаваше.

Когато отвори вратата на спалнята на Ахмад хан, чу гласа на Ераст Петрович:

— ... ще си платите за всички пакости, господин клоун. И за жребците на банкера Поляков, и за „златната река“ на търговеца Патрикеев, и за английския лорд, и за лотарията. А също и за циничната постъпка спрямо мен и за това, че по ваше благоволение се мажа с орехов извлек и се разхождам с тази глупашка чалма.

Тюлпанов отдавна знаеше, че щом надворният съветник спре да заеква, това не вещае нищо добро — господин Фандорин е или крайно напрегнат, или дяволски ядосан. В дадения случай май беше последното.

В спалнята картинката бе следната.

Възрастната грузинка седеше на пода до леглото, а монументалният ѝ нос някак странно се бе изместил встрани. Зад нея със свирепо навъсени редки вежди и войнствено турил ръце на кръста се извисяваше Маса, облечен с дълга нощница. Самият Ераст Петрович седеше в креслото в ъгъла и с незапалената си пура почукваше по перваза на прозореца. Лицето му беше ледено, гласът измамно ленив, с такива спотаени гръмовни тътени, че Анисий настръхна.

Шефът се обърна към новодошлия и попита:

— Е, как е птичката?

— В клетка — по войнишки рапортува Тюлпанов и размаха перчатия ключ.

„Бавачката“ погледна триумфално вдигнатата ръка на агента и скептично поклати глава:

— Аа, господин евнухът — рече кривоносата с такъв звучен и еквив баритон, че Анисий трепна. — Много ви отива плешивата глава — и гнусната вещица му се изплези с широкия си червен език.

— А на вас — женските дрехи — озъби ѝ се докаченият Тюлпанов и неволно докосна голия си скалп.

— Браво — оцени бързата реакция на асистента си Фандорин. — Господин Вале, бих ви посъветвал да не се перчите толкова. Положението ви никак не е розово, защото този път ви пипнахме на местопрестъплението.

Завчера, когато по време на разходката „княгиня Чхартишвили“ се бе появила придружавана от бавачката си, Анисий отначало се

смути:

— Шефе, нали казахте, че са двама, Валето пика и момичето? Тогава каква е тая баба?

— Вие сте баба, Тюлпанов — изсъска „принцът“ и галантно се поклони на минаващата наблизо дама. — Това е той, нашият Момус. Наистина виртуозно се дегизира. Само дето краката му са твърде големи за жена, а погледът доста остър. Той е, драги, няма кой друг да е.

— Хващаме ли го? — разпалено прошепна Анисий, който се правеше, че отупва снега от рамото на господаря си.

— На какво основание? Хайде, да речем, че по време на лотарията момичето допусна гаф и има свидетели. Но този никой не го познава. За какво да го арестуваме? Че се е преоблякъл като баба ли? А, не, откога чакам да го пипна, но да няма грешка. На местопрестъплението.

Честно казано, тогава Тюлпанов си помисли, че надворният съветник малко прекалява. Но както винаги стана неговата: патицата се подмами по мюрето, сега не можеше да се отметне.

Ераст Петрович драсна клечка кибрит и запали пурата си. После сухо и твърдо каза:

— Най-голямата ви грешка, драги господине, с, че си позволихте да се подигравате с хора, които не прощават подигравките.

Понеже арестуваният мълчеше и само съсредоточено оправяше изкривения си нос, Фандорин сметна за необходимо да уточни:

— Имам предвид на първо място княз Долгорукой, а на второ — себе си. Още никой и никога не си е позволявал така да се гаври с личния ми живот. И то с толкова неприятни за мен последици.

Шефът страдалчески се смръщи. Анисий поклати съчувствено глава и си спомни какво му беше на Ераст Петрович, преди да се появи възможността от „Малая Никитская“ да се премести на Воробьовие гори.

— Е, признавам, че го направихте майсторски — продължи овладелият се Фандорин. — Разбира се, ще върнете вещите на графинята, и то незабавно, още преди да започне процесът. Снемам от вас това обвинение. За да не се разнася в съда името на Ариадна

Аркадиевна. — На това място надворният съветник се позамисли, после кимна, сякаш взе някакво трудно решение, и се обърна към Анисий: — Тюлпанов, ако не ви затруднява, после проверете вещите по списъка, изготвен от Ариадна Аркадиевна, и... ги изпратете в Петербург. Адресът е: „Фонтанка“, домът на граф и графиня Опраксини.

Анисий само въздъхна, без да посмее да изрази чувствата си. А Ераст Петрович, изглежда, ядосан от собственото си решение, отново се обърна към задържания:

— Е, добре се позабавлявахте за моя сметка. Но всяко удоволствие, както знаете, се заплаща. През следващите пет години, които ще прекарате в каторгата, ще имате достатъчно време да си извлечете полезни житейски поуки. Да знаете за в бъдеще с кого и как да се шегувате.

От равнодушния тон на Фандорин Анисий разбра, че шефът е крайно вбесен.

— Извинете, драги Ераст Петрович — свойски подхвана „бавачката“. — Благодаря, че ми се представихте в момента на задържането, инак щях да продължавам да ви смятам за индийско височество. Откъде, питам, ги събрахте тия пет години каторга? Я да си сверим аритметиките. Някакви коне, някаква златна река, лорд, лотария — същински загадки. Какво общо имам аз с всичко това? И после, за какви вещи на графинята ми говорите? Ако са на граф Опраксин, защо са били у вас? Да не би да съжителствате с чужда жена? Лошо, господине. Макар че не е моя работа. Обвиняват ли ме в нещо, искам очни ставки и доказателства. Особено доказателства.

Анисий направо онемя от тази наглост и с тревога погледна шефа. Той се подсмивваше злорадо:

— Бих искал да знам вие пък какво правите тук? С това странно облекло, в този среднощен час?

— Ами нищо, правя глупости — отвърна Валето и жално подсмръкна. — Полакомих се за изумруда. Само че това, господа, се нарича „провокация“. Че и стражари сте сложили да пазят долу. То си е същински полицейски заговор.

— Стражарите не знаят кои сме — не се стърпя да се похвали Анисий. — И не участват в никакъв заговор. За тях ние сме азиатци.

— Няма значение — махна с ръка тарикатът.

— Я колцина държавни слуги сте. И всичките против клетия човек, когото сами вкарвате в съблазън. Един добър адвокат така ще ви направи на пух и прах в съда, че ще има да го помните. Пък и камъкът ви, доколкото разбирам, не струва повече от десетачка. Един месец арест — пряко сили. А вие, Ераст Петрович, казвате пет години каторга. Моята аритметика е по-точна.

— Ами валето пика, което сложихте на леглото пред двама свидетели? — надворният съветник ядно забучи недопушената си пура в пепелника.

— Да, много грозно от моя страна — Валето разкаяно наведе глава. — Да речем, че съм проявил цинизъм. Исках да прехвърля подозренията върху бандата „Вале пика“. За тях говори цяла Москва. Поради това нещо към единия месец арест сигурно ще ми наложат и църковно покаяние. Е, ще се помоля за опрощение на греховете — той се прекръсти набожно и намигна на Анисий.

Ераст Петрович въртна глава, сякаш бялата яка, избродирана с източни орнаменти, го стягаше, макар да беше разкопчана.

— Забравяте за съучастничката си. Тя доста го загази с лотарията. И не вярвам да се съгласи да иде в затвора без вас.

— Да, Мими обича да ѝ се прави компания — реши да не спори арестантът. — Само се съмнявам, че ще кротува във вашата клетка. Господин евнух, бихте ли ми показали ключето още веднъж.

Анисий погледна шефа, здраво стисна ключа и отдалеч го показа на Валето.

— Да, не съм се излъгал — кимна то. — Долнопробен катанец от типа „бабина ракла“. С фибата си Мими може да я отключи за секунда.

Надворният съветник и неговият асистент се втурнаха към вратата едновременно. Фандорин извика на Маса нещо на японски, сигурно „не го изпускай от очи“ или нещо от този род. Японецът здраво хвана Валето за раменете, а какво стана после, Тюлпанов не видя, защото беше вече навън.

Те се спуснаха надолу по стълбата и прелетяха през вестибюла покрай стъписаните стражари.

Уви, вратата на стаята на „Тарик бей“ зееше. Пиленцето беше изхвъркнало!

Ераст Петрович изстена като от зъбобол и се завтече обратно към вестибюла. Анисий след него.

— Къде е тя? — изрева надворният съветник на фелдфебела.

Онзи се опули, като чу индийският принц изведнъж да проговаря на чист руски.

— Отговаряй! — подвижна му Фандорин. — Къде е момичето?

— Ами... — Фелдфебелът за всеки случай си нахлули каската и козирува. — Излезе преди пет минути. А придружителката ѝ беше казала, че щели да поостанат.

— Преди пет минути! — нервно повтори Ераст Петрович. — Тюлпанов, да я настигнем! А вие си отваряйте очите на четири!

Затичаха се към стълбите, прекосиха градината и изскочиха навън.

— Аз надясно, вие наляво! — заповяда шефът.

Анисий пое покрай оградата. Единият му чехъл веднага затъна в снега и той заподскача на куц крак. Ето че оградата свърши, напред белееше пътят и чернееха дървета и храсти. Нямахше жива душа. Тюлпанов се завъртя на място като заклана кокошка. Къде да търси? Накъде да тича?

Под стръмнината оттатък ледената река в огромната черна купа се бе проснал гигантският град. Той бе почти невидим, само тук-там се точеха редките нанизии на уличните лампи, но тъмнината не беше пуста, а явно жива — нещо там долу сънено въздишаше и пъшкеше. Подухна вятър, понесе над земята снежен прах и прониза до кости Анисий в тънкия му халат.

Трябваше да се връща. Може Ераст Петрович да е имал повече късмет? Срецнаха се пред портата. Уви, шефът също бе сам.

Треперейки от студ, двамата „индийци“ нахлуха в къщата. Странно — стражарите ги нямаше на поста им. Затова пък от горе, от втория етаж се чуваха тропот, ругатни и викове.

— Какво става, по дяволите! — още неуспели да си поемат дъх след тичането по улиците, Фандорин и Анисий се завтекоха към стълбата.

В спалнята всичко бе надолу с главата. Двамата жандармеристи бяха увиснали на раменете на раздърпания и пищящ от ярост Маса, а фелдфебелът бършеше с ръкав окървавения си нос и сочеше японца с револвера си.

— Къде е той? — озъртайки се попита Ераст Петрович.

— Кой? — не можа да схване фелдфебелът и изплю избит зъб.

— Валето! — извика Анисий. — Оная баба!

Маса заломоти нещо на своя си език, но жандармеристът с побелелите мустаци го ръгна с дулото в корема:

— Млъквай, невернико! Значи, ваше... — ветеранът се запъна, защото не знаеше как да се обърне към странния началник. — Значи, ваше индийство, стоим долу и си отваряме очите на четири, както ни бяхте заповядали. Изведнъж отгоре жената вика: „Стража! — вика. — Убиват ме! Помощ!“, и ние — право тука. Гледаме, тоя с дръпнатите очи съборил на пода одевешната бабичка, дете беше с госпожицата, и я стиснал за гърлото, гадът. Тя, горката, вика: „Помощ! Тоя китайски крадец ме нападна!“ А той ломоти нещо: „Мъс е, мъс е!“ Много е як, дяволът му неден. Ей на, изби ми един зъб, а на Терешченко му помля скулата.

— Къде е бабата? — сграбчи го за раменете надворният съветник и явно го стисна здравата, защото стражарят побеля като платно.

— Ами тука — изохка той. — Къде ще се дене? Сигурно се е уплашила и се е скрила някъде. Ще я намерим. Ох, моля ви се... Боли!

Ераст Петрович и Анисий се спогледаха мълчаливо.

— Какво, пак ли ще търсим? — с готовност попита Тюлпанов и хубавичко си нахлузи чехлите.

— Стига сме тичали, достатъчно развеселихме господин Момус — мрачно отвърна надворният съветник.

Той пусна стражаря, седна във фотьойла и безсилно отпусна ръце. По лицето на шефа ставаха някакви необясними промени. Напречна гънка прорязва гладкото му чело, ъгълчетата на устните му се извиха надолу, очите замижаха. После раменете му затрепериха и Анисий сериозно се уплаши да не би Ераст Петрович да се разридае. Но не щеш ли, Фандорин се тупна по коляното и избухна в беззвучен, неударжим и най-лекомислен смях.

[1] Звъни се. Какво става? (фр.) — Б.пр. ↑

[2] Веднага. — Б.пр. ↑

ГРАНД ОПЕРАСИОН

Запретнал поли, Момус препускаше покрай оградите и пустеещите вили към Калужкото шосе. Час по час се озърташе да види дали след него няма потеря и дали да не се шумугне в храстите, които, слава на Бога, растяха в изобилие от двете страни на пътя.

Когато минаваше покрай заснежения елак, оттам го повика жален гласец:

— Момчик, най-последно! Премръзнах.

Изпод една разперена ела се подаде Мими, която зиморничаво потриваше ръце. От Облекчение той се тръшна направо до пътя, гребна малко сняг и го долепи до изпотеното си чело. Дяволският му нос окончателно се бе изместил встрани. Момус отлепи гърбицата и я запокити в снега.

— Уф — Рече той. — Отдавна не съм тичал толкова.

Мими седна до него и отпусна глава върху рамото му.

— Момчик, трябва нещо да ти призная...

— Какво? — наостри уши той.

— Не съм виновна, честна дума... изобщо... той не бил евнух.

— Знам — измърмори Момус и свирепо отупа еловите иглички от ръкава й. — Това беше нашият познат мосю Фандорин и неговият жандармерийски Лепорело^[1]. Здравата ме разиграха. Екстра.

— Ще си отмъстиш ли? — плахо попита Мими, която го гледаше от долу на горе.

Момус се почеса по брадичката.

— Да вървят по дяволите. Трябва да се махнем от Москва. Колкото може по-скоро.

Но не се махнаха от негостоприемна Москва, защото още на другия ден се роди идеята за грандиозна операция, която Момус точно така и нарече — „Гранд операсион“.

Идеята възникна съвсем случайно, по много особено стечение на обстоятелствата.

Заизнасяха се от Москва в пълен боен ред, с всички възможни предпазни мерки. Щом съмна, Момус отиде до битпазара и купи необходимата екипировка на обща стойност три рубли и седемдесет и три и половина копейки. Сне от лицето си всичкия грим, сложи каскет, ватенка, ботуши с галоши и се превърна в невзрачен еснаф. С Мими беше по-трудно, защото полицията я познаваше. Той реши да я направи момче. С овче калпаче, лекьосана полушубка и огромни валенки тя заприлича досущ на пакостливите московски хлапаци, дето сноват по Сухаревка — само си пази джобове.

Впрочем Мими наистина можеше да пребърка чуждите джобове не по-зле от всеки изпечен джебчия. Веднъж в Самара, когато бяха закъсали, сръчно измъкна джобния часовник от жилетката на един търговец. Часовникът беше калпав, но Момус знаеше, че търговецът много държи на него. Неутешимият Тит Титич обеща награда от хиляда рубли за семейната реликва и дълго благодари на студентчето, което бе намерило часовника му в една крайпътна канавка. После с тази хилядарка Момус отвори в мирния град китайска аптека и развъртя хубава търговийка с чудодейни билки и корени против разни богаташки болести.

Всъщност какво да си припомня някогашни подвизи? Напускаха Москва като французите — с покруса. Момус предполагаше, че по гарите ще ги дебнат агенти, затова взе мерки.

Първо, за да умиловат опасния господин Фандорин, изпрати в Петербург всички вещи на графиня Ади. Е, не се стърпя и в придружителната квитанция написа: „На дама пика от вале пика.“ Нефритената броеница и забавните гравюри изпрати на „Малая Никитская“ по градската поща и не посмя да дописва нищо.

Реши да не се мярка на гарата. Предварително изпрати куфарите си на Брянската, за да ги натоварят на утрешния влак. А двамата с Мими тръгнаха пеш. След Дорогомиловската застава Момус мислеше да вземат шейна и с нея да стигнат до първата следваща гара — Можайската, след което, вече утре, да се присъединят към багажа си.

Настроението им беше вкиснато. А през това време Москва празнуваше Сирни заговезни, последния ден от безгрижната Сирна неделя. От утре сутрин започваше пост и молитва. Щяха да свалят

шарените балони от уличните лампи, щяха да разтурят пъстрите панаирджийски шатри и пияндетата доста щяха да намалее, но днес народът все още се веселеше, допиваше си и си дояждаше.

Край Смоленския пазар със смях, подсвирквания и писъци хората се пързалиха с „дилижани“ по огромната дървена пързалка. Навсякъде се продаваха горещи тиганици — със селъодка, с каша, с мед, с хайвер. Турски фокусник с червен фес пъхаше в белозъбата си уста криви ятагани. Палячо ходеше на ръце и риташе смешно. Някакъв мургавелко с кожена престилка, разголен до кръста, блъчаше пламъци.

Мими въртеше глава насам-натам като същинско хлапе. Беше се вживяла в ролята си и настоя да ѝ купи отровно червено захарно петле. С удоволствие заблиза с острото си розово езиче евтиното лакомство, макар в обичайния живот да предпочиташе швейцарски шоколад и можеше да излапа по пет на ден. Но на пъстрия площад хората не само се веселяха и се тъпчеха с тиганици. Пред богатата черква „Смоленска Богородица“, предпочитана от търговското съсловие, на дълга върволица бяха насядали просяци, които се кланяха доземи, молеха православните за прошка и те самите я даваха. Днес за сиромасите беше важен ден, доходоносен. Мнозина отиваха да им дадат по нещо — я тиганица, я водка, я пара.

От черквата, стъпвайки тежко, излезе някакъв важен господин с разкопчан хермелинов кожух и гола плешива глава. Прекръсти подпухналата си небогоугодна физиономия и се провикна гръмогласно:

— Прощавай, православни народе, ако Самсон Еропкин е съгрешил нещо!

Просяците един през друг завикаха:

— И ти прощавай, бащице! Прости, благодетелю!

Явно очакваха милостиня, но никой не напираше напред, всички бързичко се строиха в две редици и освободиха пътя за площада, където разкошна лакирана и застлана с кожи шейна очакваше важната особа.

Момус се спря да види как той шишко ще си откупи царството небесно. Защото по мутрата му личеше, че е неподобен кръвопиец и кождер, но също така е решил да влезе в рая. Интересно, на колко ли оценяваше входния билет за там?

Зад гърба на дебелия благодетел, извисявайки се на глава и половина, крачеше чернобрад здравеняк с лице на палач. На дясната ръка до лакътя му бе намотан дълъг кожен камшик, а в лявата си той носеше платнена торба. От време на време господарят се обръщаше към слугата си, гребваше от торбата шепа монети и ги раздаваше на просяците — на всеки по една. Когато един старец без крака нетърпеливо пререди за милостинята, брадатият измуча страховито, със светкавично движение размота камшика и с върха му парна сакатия по прошареното теме. Дядката само изохка.

А хермелиновият, който слагаше във всяка протегната шепа по парица, всеки път повтаряше:

— Не вам, не вам, пияндетата, а на Господ Бог Всеблаг и на Богородица Застъпница за опрощение на греховете на раб Божи Самсон.

Момус погледа малко и задоволи любопитството си: както беше предполагал, мутрестият се откупваше от пъкъла евтино, като даваше на сиромасите по една медна копейка.

— Явно, че греховете на раб Божи Самсон не са тежки — подметна Момус и понечи да продължи пътя си.

Дрезгав пиянски глас избуца току до ухото му:

— Тежки са, момче, много са тежки. Май не си тукашен, щом не познаваш Еропкин?

До него стоеше мършав жилав дрипльо с кафеникаво, нервно потрепващо лице. Дрипльото дъхаше на кръчма, а погледът му, устремен встрани към скъперника дарител, бе пълен с върла омраза.

— Самсон Харитонич пие кръвчица, кажи го, от половин Москва — осведоми го дрипавият. — Къщите в Хитровка, кръчмите в Грачи, в Сухаревка и Хитровка също — почти всичките са негови. Изкупува от апашите каквото са откраднали и отпуска заеми с огромни лихви. Същински вампир, змия гадна.

Момус с любопитство отново погледна неприятния шишко, който вече се качваше в шейната. Я какви колоритни типове имало в Москва.

— И не го ли е страх от полицията?

Дрипльото плю:

— Каква полиция! Той ходи на гости в чертозите на самия губернатор, княз Долгорукой. Ами да, Еропкин е вече генерал. Когато

вдигаха Храма, дари един милион и затуй царят го награди с лента със звезда и с богоугодна длъжност. Бил Самсонушка кръвопиец, ама станал „превъзходителство“. Тоя крадец, тоя мръсник и убивец!

— Е, чак пък убивец — усъмни се Момус.

— Чак пък ли?! — за първи път го погледна в очите пияндето. — Да, лично Самсон Харитонич не си цапа ръцете, то се знае. Ама немия Кузма видя ли го? Дето е с камшика? То не е човек бе, то е зло куче. Не ще те погуби, ами жив на парченца може да те разкъса. И се е случвало! Ей, момче, за тях двамата такива неща мога да ти разправя!

— Я ела да ми разправиш. Да седнем някъде, да те черпя — покани го Момус, защото бездруго нямаше закъде да бърза, а тоя човек явно беше интересен. От такива като него можеше да се научат доста полезни неща. — Ей сега, само да дам на хлапето парички за въртележка.

Влязоха в една кръчма. Момус си поръча чай с гевречета, а за човека — половин бутилка хвойнова и осолена платика.

Разказвачът пийна бавно и с достойнство и осмука рибята опашка. Подхвана издалеч:

— Ти, чини ми се, не познаваш Москва и май не си чувал за Сандуновската баня?

— Не, защо, известна баня е — отвърна Момус и му наля.

— А тъй, известна е. Там в богаташкото отделение аз бях най-главният. Всички ме познаваха, Егор Тишкин се казвам. Всичко можех: и кръв да ти пусна, и мазол да ти изрежа, и да те обръсна. Но най се бях прочул с разтривките. Умни пръсти имах. Така раздвижвах кръвта в жилите, така размачквах всяко кокалче, че графовете и генералите мъркаха като котета в ръцете ми. От разни болести също можех да лекувам — с отвари и мазила. Случвало се е да си докарам до сто и петдесет рубли на месец! Имах къща, градина. Една вдовичка попадия ми идваше. — Без да се церемони, Егор Тишкин гаврътна втората чаша на екс, и дори без да помирише рибата. — Еропкин, тая гнида, ме знаеше. Само мен признаваше. Колко пъти ме е викал вкъщи. Направо бях станал негов човек. И тлъстата му мутра съм бръснал, и отоците му съм махал, и от мъжка немощ съм го лекувал. Кой го отърва от маясъла тоя дебелак? Кой му оправи хернията?! Ех, златни ръце имах.

А сега съм сиромах, гол и бездомен. Заради него, заради Еропкин! Виж какво, момче, я ми поръчай още пиене. Душата ми гори.

Като се поуспокои, бившият лечител от банята продължи:

— Той, Еропкин, е суеверен. Бетер селска лелка. Вярва в какви ли не поличби: и в черни котки, и в петльово кукуригане, и в млада луна. А трябва да ти кажа, драги, че Самсон Харитонич наред брадичката, точно в ямката, имаше една чудновата брадавица. Цялата черна, а в средата ѝ три рижи косъма. Много си я тачеше, казваше, че му носела късмет. Нарочно си оставяше отстрани брада, а в средата си я бръснеше, та брадавицата да личи. Ей от тоя късмет го лиших... него ден не бях добре, предната вечер бях прекалил с пиенето. Рядко си го позволявах, само на празник, но тогава попадията почина, та я почетох както подобава. С две думи, ръката ми трепна, а бръсначът беше остър, от дамска стомана. И резнах брадавицата на Еропкин. То не бяха кървища, то не бяха кръсъци! „Късмета ми затри, сатана непрокопсан!“, че като се разрида, че като взе да си я лепи обратно, пък тя пада! Така озверя, че извика Кузма. Оня отначало ме нашари с камшика, ама на Еропкин му се видя малко. Ръцете ти, вика, ще отрежа пръстите ще ти откъсна. Кузма като ме сграбчи за дясната, че като я тури на отвора на вратата, че като я хлопне! Само изхрущя... Аз викам: „Милост, бащице, без къшей хляб ще остана, остави ми поне лявата!“ Къде ти, бастиса ми и лявата...

Пияницата махна с ръка и чак сега Момус забеляза, че пръстите му са някак неестествено разперени и вдървени. Наля на клетника още и го потупа по рамото:

— Бива си го тоя Еропкин — бавно каза той и си спомни подпухналата физиономия на благодетеля. Никак не обичаше такива хора. Ако не трябваше да замине от Москва, можеше да даде урок на това животно. — И какво, много пари ли му носят кръчмите и къщите?

— Ами речи го по около триста хиляди на месец — отвърна Егор Тишкин и ядно избърса сълзите си.

— Чак пък. Я посмали, братко.

Телякът кипна:

— Аз ли не знам! Нали ти казвам, бях негов човек. Всеки Божи ден Кузма ходи в „Каторгата“ и в „Сибир“, и в „Етапния“, и в другите кръчми, дето са на Еропкин. Събира по пет-шест хиляди. В съботен ден му носят наемите от къщите. Само в „Скворешна“ живеят близо

четиристотин семейства. Ами келепирът от леките момичета? Ами от крадената стока? Самсон Харитонич туря всички пари в един най-прост чувал и ги държи под леглото си. Така е свикнал. Някога с тоя чувал дошъл в Москва да става кундурджия и мисли, че той му е донесъл късмет. Изобщо вярва в разни глупости като дърта баба. На всяко първо число от месеца вади парите изпод леглото и ги откарва в банката. Качи се с мръсния чувал в каляската си с два чифта коне и е, ама толкова наперен, ама толкова доволен... Туй му е най-важният ден. Нали парите му са все тайни, от тъмни далавери, затова последния ден викне разни учени счетоводители да му спретнат фалшиви документи. Ту откара в банката триста хиляди, ту повече, зависи колко дни е месецът.

— Държи толкова пари вкъщи и още не са го обрели? — изненада се Момус, който слушаше все по-внимателно.

— А иди го обери. Къщата му зад ей такъв дувар, из двора пуснал песове, слугите щъкат, че и Кузма на това отгоре. На Кузма камшикът му е по-страшен от леволверт. Обзаложи ли се, може да съсече на две бягаща мишка. Никой от апашите не припарва при Еропкин. Шубе ги е. Веднъж преди пет години един се опита. После го намериха в кождерницата, Кузма му беше смъкнал кожата на ивици. Всичката. И никой не шукна. Еропкин храни, кажи-речи, цялата полиция. Парите му са безчет. Ама няма да види хаир от богатството си тоя проклетник, ще пукне от камъните си. Зле е. С бъбреците е закъсал, а освен Тишкин няма кой да го оправи. Да не би дохторите да могат да му стопят камъните? Самсон Харитонич ми беше пратил от хората си. Ела, викат, Егорушка, простил ти е. И пари ще ти даде, само се върни, оправи го. Не отидох! Той може да ми е простил, ама аз на него никога няма да му простя!

— И какво, често ли раздава милостиня на сиромасите? — попита Момус, който усещаше как кръвта в жилите му кипва от хазартна страст.

В кръчмата надникна отегчената Мими и той й направи знак: изчезвай, имам важна работа.

Тишкин положи мургавата си глава върху ръката — лакътят му предателски се плъзна по мръсната покривка.

— Чеесто. От утре, като почнат Велики пости, всеки ден ще ходи на „Смоленка“. Тоя гад има кантора тук, на „Плюшчиха“. Пътьом слезе

от шейната, раздаде една рубла на копейки и иде в кантората да гребне хилядарките.

— Виж какво, Егор Тишкин — рече Момус. — Много ми е жал за теб. Я ела с мен. Ще ти отпусна пари за спане и храна. Да ми разправиш повечко за тежкия си живот. Значи казваш, че Еропкин бил много суеверен, така ли?

„Ама че дивотия — мислеше си Момус, докато водеше препъвация се мъченик към изхода. — Какъв е тоя лош късмет напоследък! Февруари е най-късият месец! Само двајсет и осем дена! В чувала ще са с трийсетина хиляди по-малко, отколкото през януари или, да речем, през март. Добре поне, че днес е двајсет и трети. Хем до края на месеца остава малко, хем има време да се подготвя както трябва. Ще трябва да върна куфарите от влака. Голяма операция се задава: с един удар ще оправя всичките си московски гафове.“

На другия ден, първия от Велики пости, „Смоленка“ бе станала неузнаваема. Сякаш през нощта над площада бе прелетял магьосникът Черномор^[2], тръснал бе широкия си ръкав и бе помел от лика на земята всички грешници, пияници и кресльовци, беше издухал джебчиите, майсторите на медовина и пирожки, бе отнесъл пъстроцветните флагчета, книжните гирлянди и балоните и бе оставил само празните сергии, само черните врани на лъскавия от слънцето сняг, само просяците по стълбите на черквата „Смоленска Богородица“.

В храма още по тъмно бяха отслужили литургията и бе започнало богоугодно постене, което щеше да продължи седем седмици. Когато пристигна най-главният от енорияшите, лично негово превъзходителство Самсон Харитонич Еропкин, епитропът вече на три пъти бе минал сред постещите да събере пожертвованията и на три пъти бе отнесъл в олтара натежалото от мед и сребро блюдо. Днес Еропкин бе с особено благоприличен вид: едрото му месесто лице бе чисто и измито, редките коси сресани на път, дългите бакенбарди намазани с помада.

Близо четвърт час Самсон Харитонич, изправен точно срещу Царските двери, се кланя доземи и се кръсти широко. Отчето излезе със свещ в ръката, размаха кандилото пред Еропкин и занарежда;

„Господи и Владико на моя живот, дарувай ми смиреномъдрие...“, а подире му дотича и епитропът с празното блюдо. Богомолецът се изправи, отупа пешовете на кожуха си и сложи пред епитропа три стотачки — такъв беше адетът на Самсон Харитонич за понеделника на Великия пост.

После щедрият човек излезе на площада, където вече го чакаха просяците. Протягат ръце, бляят, бутат се. Но Кузма само поклати камшика и суетнята тутакси спря. Сиромасите се строиха в две редици досущ като войници на преглед. Накъдето погледнеш — сивота и дрипльовци, само отляво, съвсем в средата, нещо белее. Самсон Харитонич присви подпухналите си очички и що да види: сред просяците застанал прекрасен момък. Очите му големи, лазурни. Лицето нежно, чисто. Златистата коса подстригана на венец (ах, какъв вой беше, Мими все не даваше да отрежат къдриците ѝ). Чудният юноша бе облечен само в снежнобяла риза и изобщо не зъзнеше (има си хас, под ризата Мими беше с фина фланела от първокачествена ангора, а нежният ѝ бюст бе пристегнат с топло трико). Гащите му плюшени, цървулите липови, а навоите светли и чисти.

Докато раздаваше копейките, Еропкин току поглеждаше към странния просяк, а когато се приближи, му подаде не една, а две монети. И му нареди:

— Ей ти да се помолиш за мен.

Златокосият не взе парите. Вдигна ясните си очи към небето и подхвана със звънливото си гласче:

— Малко даваш, рабе Божий. На малка цена искаш да се откупиш от света Богородица. — После погледна Самсон Харитонич право в очите и почтеният човек изтръпна, толкова строг и втренчен беше този поглед. — Виждам душата ти грешна. На сърцето ти петно от кръв, а отвътре — гнилоч. Да се пречиистиш, да се пречиистиш — напевно рече чудакаът, — инак ще изгниеш, ще се вмиришеш. Коремът боли ли те, Самсон, бъбрекът върти ли те? От нечистотията е, трябва да се изчиистиш.

Еропкин направо онемя. Ами да. С бъбреците наистина беше зле, а отляво на гърдите имаше голямо родилно петно, винено червено на цвят. Сведенията бяха точни, получени от Егор Тишкин.

— Кой си ти? — уплашено попита негово превъзходителство.

Момчето не отговори. Отново вдигна сините си очи нагоре и замърда устни.

— Юродив е той, благодетелю — услужливо подсказаха на Самсон Харитонич от двете страни. — За първи ден е тук, бащице. Не знаем откъде се взе. Бае си. Казва се Паисий. Одеве падна в несвяст, от устата му заизлиза пяна, но духът му е райски. Божи човек е.

— На ти една рубла, щом си Божи човек. Моли се за опрощение на тежките ми грехове.

Еропкин извади от портмонето си една банкнота, но блаженият отново не я взе. И рече тихо, съкровено:

— Не давай на мен. Нямам нужда, за мен ще се погрижи Божията майка. Дай на някой сакат, а аз ще се помоля за теб пред света Богородица.

Един от просяците тутакси се приближи с количката си и протегна възлеста огромна лапа Еропкин гнусливо мушна банкнотата в шепата му.

— Да те благослови света Богородица — със звънлив глас изрече отрокът и подаде на Еропкин нежната си ръка. И точно тогава стана чудото, за което после дълго се говори в Москва. Незнайно откъде върху рамото на недъгавия кацна огромен гарван. Тълпата от просяци ахна. А като забелязаха, че на крачето си черната птица има златен пръстен, всички онемяха.

Еропкин стоеше ни жив, ни мъртъв, с разтреперани дебели устни, изблещен. Понечи да се прекръсти, но не успя. От очите на чудака рукогна сълзи.

— Жал ми е за теб, Самсоне — каза той и като свали пръстена от крака на птицата, го подаде на Еропкин. — Вземи го, твой е. Не ти ще рублата Богородица, връща ти я. А ти праща гарван, защото душата ти е черна.

После Божият човек се обърна и тръгна да си ходи.

— Стой! — извика Самсон Харитонич, объркано загледан в лъскавия пръстен. — Чакай малко! Кузма! Качи го в шейната! Ще го вземем!

Чернобрадият дългуч настигна момчето и го хвана за рамото.

— Ела у нас, чуваш ли, как ти беше името, Паисий! — извика го Еропкин. — Ще поживееш малко при мен, на топло.

— Не бива да влизам в каменни чертози — строго отвърна момчето, като се обърна. — Там душата ослепява. А ти, Самсоне, направи следното. Утре, щом свърши литургията, ела в „Иверская“. Там ще те чакам. Донеси една торба жълтици, но гледай да е пълна. Искам отново да се помоля за теб на Богородица.

И си отиде, изпроводено от погледите на околните. На рамото му — черният гарван. Поклъвва го и грачи дрезгаво.

(Гарванът се казваше Валтазар. Беше обучен, купен вчера на Птичия пазар. Умната птица бързо схвана простичкия номер: Мими слагаше в раменния шев просени зърна, Момус пускаше Валтазар и той политаше към бялата риза — отначало от пет крачки, после от петнайсет, а накрая и от трийсет.)

И кръволокът дойде. Дойде, къде ще иде. И торбата донесе. Е, не беше чак торба, но беше кесия, голяма, тежка, Кузма я носеше след господаря си. Както се и очакваше, през нощта благодетелният генерал бе споходен от съмнения. Чак изпробва със зъби богородичния пръстен, дори с киселина го поля. Не се съмнявайте, ваше кръвопитие, пръстенът си струва, старинна изработка е. Смахнатият Паисий стоеше встрани от параклиса. Стоеше кротко. На врата му — чашка за подаянията. Щом посъбере парици в нея, иде и ги раздаде на сакатите. Около момчето, но на почетно разстояние — тълпа от жадуващи за чудо. След вчерашния ден из черкви и параклиси се разнесе мълвата за чудното знамение, за гарвана със златния пръстен в човката (така го бяха преиначили в приказките си). Днес денят беше мрачен и застудя, но смахнатият отново беше с бялата си риза, само гърлото му бе омотано с шалче. Дори не погледна приближилия се Еропкин и не го поздрави. От позицията си Момус не можеше да чуе какво му каза кръволокът, но можеше да се досети, че е нещо скептично. Задачата на Мими беше да отведе кръвопиеца от оживеното място. Стига публични изяви, достатъчно. Божият човек се обърна, повика след себе си шишкото и пое напред през площада право към Момус. Еропкин се поколеба малко и тръгна подир чудака.

Зяпачите понечиха да ги последват, но чернобрадият еничар изплющя веднъж-дваж с камшика и те изоставаха.

— Не, не на този, в него няма благост — чу се кристалното гласче на Мими, която за миг се спря пред едно сакато войниче. До превития гърбушко недъгавият каза: — И на този не, душата му е сънлива.

Затова пък пред Момус, който бе застанал встрани от останалите просяци, отрокът се спря, прекръсти се и се поклони дълбоко. После заръча на Еропкин:

— Дай кесията ей на тази клета женица. Мъжът ѝ е починал, дечицата и ходят гладни. На нея дай. Богородица е милостива към тях.

С писклив фалцет Момус занарежда изпод забрадката, вързана едва ли не до носа му:

— Какво „дай“? Какво „дай“? Ти, момче, чие си? Откъде ме знаеш?

— Как се казваш? — наведе се към вдовицата Еропкин.

— Марфа Зюзина, бащице — нежно изломоти Момус. — Вдовица съм и саката. Мъжът ми почина. Със седем дечица ме остави, кое от кое по-малки. Дай ми някоя копейка да им купя хлебец.

Самсон Харитонич сумтеше шумно и я гледаше с подозрение.

— Добре. Кузма, дай ѝ. И гледай Паисий да не избяга.

Чернобрадият подаде кесията на Момус. Не беше чак толкова тежка.

— Що е туй, бащице? — уплаши се вдовицата.

— Е? — без да ѝ отговори, Еропкин се обърна към чудака. — Сега какво?

Отрокът занарежда нещо нечленоразделно. Рухна на колене и триж удари челото си в паветата. Долепи ухо до камъните, сякаш се вслушваше. После се изправи.

— Богородица каза утре призори да дойдеш в Нескучната градина. Копай под стария дъб, дето е зад каменната беседка. Копай там, където дъбът е обрасъл с мъх. Ще получиш отговор, рабе Божи — и допълни тихо: — Ела, Самсоне. И аз ще дойда.

— А не! — сепна се Еропкин. — Да не ме мислиш за будала! Ти, братле, ще дойдеш с мен. Вземи го, Кузма. Ще пренощуваш в „каменните чертози“, нищо няма да ти стане. И ако си ме измамил, сърди се на себе си. Моите жълтици ще ти излязат през носа.

Както беше коленичил, Момус полека се поотдалечи, изправи се и се шумгна в лабиринта от сергии.

Развърза кесията и бръкна вътре. Жълтиците не бяха много само трийсет. Самсон Харитонич се беше стиснал да даде на Богородица. Е, нищо, затова пък Божията майка нямаше да се стиска за своя верен раб.

Още по тъмно, след като се загърна хубавичко и си взе манерка с коняк, Момус се настани на мястото, което си бе харесал: в храстите, откъдето старият дъб се виждаше добре. Стройната ротонда едва доловимо белееше с колоните си в здрача. На разсъмване в Увеселителния парк нямаше жива душа.

Бойната позиция беше натъкмена и подготвена както трябва. Момус хапна един сандвич със свинско варено (много важно, че са Велики пости), гаврътна една капачка „Шустовски“ и видя, че по алеята се задава шейната на Еропкин.

Пръв слезе немият Кузма. Озърна се предпазливо (Момус се сниши), обиколи дъба и махна.

Самсон Харитонич дойде, здраво стиснал за ръката Паисий. На капрата останаха още двамина.

Отрокът се приближи до дъба, поклони му се дълбоко и посочи уговореното място.

— Копайте тук.

— Вземете лопатите! — викна Еропкин като се обърна към шейната.

Двама юнаци дотичаха, плюха си на ръцете и захванаха да ринат замръзналата пръст. Работата спореше изненадващо лесно и много скоро удариха на метал (Момус го беше домързяло да го зарови дълбоко).

— Има нещо, Самсон Харитонич!

— Какво има?

— Някакво гърне.

Еропкин падна на колене и зарови с ръце буците пръст.

Запъхтян, едва успя да измъкне от земята медния, позеленял от времето съд. Беше стара, явно още от преди пожара тенджерата (купена за пет копейки от един вехтошар). В полумрака, отразило светлината от фенера на шейната, се люшна матово сияние.

— Злато! — ахна Еропкин. — Много!

Загреба от тежките кръгчета и ги поднесе към очите си.

— Не са моите жълтици! Кузя, запали една клечка.

И зачете на глас:

— „Ан-на им-пе-ратри-ца само-дър-жи-ца...“ Старо имане! Тук има поне хиляда жълтици!

Момус искаше да намери нещо по-особено, с еврейски букви или поне с арабски, но щеше да му излезе твърде скъпо. Затова купи златни двурубльовки от времето на Анна и малко екатеринински жълтички за по двацет рубли парчето. Е, не бяха хиляда, но купи доста, добре че по сухаревските антиквариати е пълно с тая стока. Самсон Харитонич после щеше да преброи монетите, това поне е сигурно, но броят им не бе случаен, беше особен и щеше да си каже думата по-късно.

— Загазил си го, Самсон — изхлипа момчето, — не ти прощава Богородица, връща ти откупа.

— А? — попита влуденият от сиянието Еропкин.

Чудесно е, когато има много златни монети закуп. В банкноти не излиза чак астрономическа сума, но така действа. Направо може да побърка някой алчен човек. Момус вече неведнъж бе използвал това странно свойство на златото. Сега най-важното беше да не остави на Еропкин да си поеме дъх. Да му се замае главата на тоя лакомник, умът му да се вземе. Хайде, Мими, ти си на ред!

— Или пак си дал малко, или изобщо няма прошка за теб — жално рече недъгавият. — Жив ще изгниеш, клетнико.

— Как тъй няма прошка? — уплаши се Еропкин и дори от храстите, от десет метра, се видя как по челото му заблестяха капки пот. — Ако са малко, ще дам още. Пари имам безчет. Колко да дам, кажи!

Паисий не отговаряше и само се поклащаше насам-натам.

— Виждам. Виждам тъмна стаичка. Икони по стените. Кандилцето свети. Виждам пухена завивка, възглавници с лебедов пух, много възглавници... Под постелята е тъмно, много тъмно. И там е Златният телец... Един чувал, целият натъпкан с пари. От него е всичкото зло!

Немият Кузма и мъжете с лопатите се приближиха, лицата им бяха смаяни, а бръснатата брадичка на Еропкин цялата се затресе.

— Не ти ще Богородица паритее — със странен виещ глас занарежда Божият човек („Аха — рече си Момус, — пуска модуляции

от «Баядерка».) — Пресветата Дева иска да се пречистиш. Парите ти да се пречистят. Мръсни са, Самсоне, затова не те правят щастлив. Праведник трябва да ги благослови, с безгрешната си десница да ги осени и те ще се пречистят. Велик праведник, свят човек, сляп с едното око, с една изсъхнала ръка и куц с единия крак.

— Че къде да го намеря? — жално попита Еропкин и раздруса Паисий за крехките рамене. — Къде е тоя праведник?

Отрокът наведе глава, заслуша се в нещо и рече тихо:

— Глас... Ще чуеш глас изпод земята... Него слушай.

След което Мими извъртя един номер — изведнъж подхвана с обичайния си сопран френската шансонетка от оперетата „Тайната на Жужу“. Момус направо се хвана за главата — тая пакостница всичко провали!

— Запя с ангелски глас! — ахна един от мъжете и бързо взе да се кръсти. — На неземеен език пее, на ангелски!

— Това е френски, глупако — изръмжа Еропкин. — Чувал съм, че се случва такива чудаци да почнат да говорят на чужди наречия, каквито никога не са знаели — и също се прекръсти.

Паисий изведнъж рухна на земята и се затърчи конвулсивно, а от устата му заизлиза обилна пяна.

— Ей! — уплаши се Самсон Харитонич и се наведе. — Не бързай да припадаш де! Какъв глас? И в какъв смисъл светецът ще „очисти“ парите ми? Ще ги изгубя ли? Или ще се върнат в повече?

Но момчето само се извиваше на дъга и риташе по студената земя, подвиквайки:

— Гласът... от земята... гласът!

Еропкин се обърна към главорезите и каза смаян:

— Наистина ухае благодно, райски!

Има си хас, подсмихна се Момус. С тоя парижки сапун, дето мирише на ягоди и струва рубла и половина ей такова калъпче.

Но паузата не биваше да се точи повече, време бе да изпълни приготвения номер. За какво се беше мъчил снощи цял час да заравя градинския маркуч под опадалата шума и отгоре да го покрива с пръст? Единият край с фунията сега беше в ръката му, другият, също с фуния, но по-широка, се намираще точно между корените на дъба. За конспирация покрит с мрежа, а отгоре — с мъх. Системата беше

сигурна, експериментално проверена, само трябваше да си поеме повече въздух.

И Момус започна усърдно — изду гърди, долепи фунията плътно до устните си и задудна:

— В полунощ... Ела във Варсонофиевския парааклиис...

Получи се убедително, ефектно, дори прекалено. Но тъкмо прекаленият ефект създаде проблеми. Когато изпод земята задгробно отекна възглухият глас, Еропкин изквича и подскочи, неговите придружители също се стреснаха и не се чу най-важното — къде да занесат парите.

— ... близо до Новопименовската обитеел — провикна се Момус, за да им стане ясно, но влуденият Еропкин, тоя глух пън, пак не го чу.

— А? Коя обитеел? — плахо попита той земята.

Озърна се наоколо и дори си навря носа в хралупата.

Ама че глупава ситуация! Всевишната сила няма да му повтаря на тоя глухар по десет пъти едно и също нещо. То започва да прилича на същинска комедия. Момус се зачуди какво да прави. На помощ се притече Мими. Стана от земята и тихо продума:

— Варсонофиевският параклис близо до Новопименовската обитеел. Светият отшелник е там. Занеси чувала на него. Довечера в полунощ.

За Варсонофиевския параклис в Москва се носеха зловещи слухове. Преди седем години малката вътрешна черква близо до входа на Новопименовския манастир бе ударена от гръм, който катурна светия кръст и разцепи камбаната. Е, що за Божи храм е тогава, щом може да го порази гръм?

Заковаха параклиса и братството, и богомолците, и обикновените хора взеха да го заобикалят отдалеч. Нощно време иззад дебелите стени долитаха страховити, нечовешки викове и стонове. Дали там вилнееха котки, а каменните сводове засилваха писъците им или може би в параклиса ставаше нещо по-лошо?... Отецът игумен отслужи молебен и поръси със светена вода, но и това не помогна, само стана по-страшно.

Момус си бе харесал въпросното чудно местенце още преди Коледа, току-виж му потрябвало за нещо. И ето че потрябва, тъкмо за случая беше. Измисли му декори, подготви сценичните ефекти. Наближаваше финалът на Гранд операцион и той обещавахе да е главозамайващ. „Вале пика надмина себе си!“ — така щяха да пишат утре всички вестници, ако в Русия има истинска гласност и свобода на словото.

Когато малката камбана в манастира издрънча глухо да отбележи полунощ, зад вратата на параклиса се чува предпазливи стъпки. Момус си представи как Еропкин се кръсти и колебливо посяга към закованата врата. Пироните бяха извадени от дъските, достатъчно бе човек да дръпне вратата и тя щеше да се отвори със сърцераздирателно скърцане. И ето че се отвори, но вътре надникна не Самсон Харитонич, а немият Кузма. Малодушният кръволок бе изпратил напред своя предан раб.

Чернобрадият зяпна и усуканият камшик се свлече от рамото му като мъртва змия. Е, откровено казано, имаше защо да зяпне.

В средата на четвъртитото помещение имаше грубо скована маса. В ъглите ѝ, леко трепкайки с пламъчетата си, горяха четири свещи. А над нея, надвесен над старинна книга в дебела кожена подвързия („Travels Into Several Remote Nations Of The World In Four Parts By Lemuel Gulliver, First A Surgeon And Then A Captain Of Several Ships“^[3], издадена в Бристъл през 1726 година, купена от антиквар заради дебелината и внушителния ѝ вид), седеше старец в бяла роба с дълга бяла брада и бели копринени коси, с вързана на челото връв. Едното око на отшелника бе закрито от черна лента, лявата ръка — прихваната с платнена превръзка. Старецът сякаш не забеляза влезлия. Кузма измуча и се обърна, и иззад мощното му рамо надникна бледата физиономия на Еропкин. Тогава, без да вдига очи, светият отшелник изрече с ясен и звучен глас:

— Ела тука, Самсоне. Чаках те. В тази тайна книга пише за теб — и забучи пръст в гравюрата, където беше нарисуван Гъливер, наобиколен от великаните. Пристъпвайки плахо, в параклиса влезе цялата греховна компания: уважаемият Самсон Харитонич, здраво

стиснал за ръката момъка — Паисий, Кузма и двамата одевешни мъже, които мъкнеха издутия чувал.

Старецът стрелна Еропкин изпод рунтавата вежда със страховития поглед на единственото си око и вдигна десница. Подчинявайки се на жеста му, една от свещите внезапно изсъска и угасна. Кръволокът изпъшка и пусна ръката на момчето — което се и очакваше.

Номерът със свещта беше прост, но впечатляващ. Момус лично го бе изобретил някога за в случай, че види зор при игра на карти: наглед свещите бяха обикновени, но фитилът им се плъзгаше свободно вътре във восъка. Необикновеният фитил беше дълъг и минаваше през процеп в масата. Дръпнеш го незабелязано с лявата си ръка и свещта угасне (естествено, връвчицата бе закрепена за платнената превръзка на ръката на Момус.)

— Знам те, знам те кой си и какъв си — със зловеща усмивка каза отшелникът. — Дай ми тук чувала си, дето е пълен с кръв и сълзи, остави го... но не на масата, не върху вълшебната книга! — подвижна той на мъжете. — Турете го под масата да го настъпя с куция си крак.

После го подритна. „Тежък е, да му се не види. Сигурно е сложил всичките банкноти. Има към дващест и пет кила. Но нищо, няма да натежат.

Еропкин е суеверен и умът му не сече много, но за едното мерси няма да даде чувала. Ще трябва малко психологически натиск, скорост, изненадващи обрати. Да не успее да се усети, да не се замисли, да не забележи нещо. Ех, заблудени овце!“

Старецът се закани с пръст на Еропкин и втората свещ тутакси угасна.

Самсон Харитонич се прекръсти.

— Я не ми се кръсти! — заплашително ревна насреща му Момус. — Че ще ти изсъхнат ръцете! Не се ли сецаш при кого си дошъл, тъпако?

— Всичко... се сецам, отче — пресипнало изстена Еропкин, — при светия отшелник.

Момус отметна глава и се закикоти досущ като Мефистофел в изпълнение на Джузепе Бардини.

— Много си глупав, Самсон Еропкин. Преброи ли монетите от имането?

— Преброих ги...

— И колко бяха?

— Шестстотин шейсет и шест.

— Ами гласът, който чу, откъде беше?

— Изпод земята...

— А кой говори изпод земята, а? Знаеш ли?

Еропкин прилекна от ужас. Явно му се подкосиха краката. Понечи да се прекръсти, но се уплаши и бързо скри ръка зад гърба си, а освен това се обърна да види дали другите се кръстят. Не се кръстеха и също трепереха.

— Трябваш ми, Самсоне — Момус смени тона с по-приятелски и придърпа чувала с крак. — Мой ще бъдеш. На мен ще почнеш да служиш.

После щракна с пръсти и третата свещ също угасна. Мракът под тъмните сводове се сгъсти. Еропкин заотстъпва.

— Къде? На камък ще те превърна! — изръмжа Момус и отново, за по-голям контраст, взе да мърка: — Не бой се, Самсоне. Имам нужда от хора като теб. Искаш ли куп пари, в сравнение с които скапаният ти чувал е шепа прах? — презрително подритна зеблото той. — Чувалът ще си остане твой, не трепери. А аз ще ти дам сто като него, искаш ли? Или ти се виждат малко? Повече ли искаш? Искаш ли власт над човеците?

Еропкин преглътна, не отговори.

— Изречи словата на Великата клетва и ще си мой завинаги! Съгласен ли си?!

Момус изкрещя последните думи така, че хубавичко да отекнат сред древните стени. Еропкин се сниши като пред удар и кимна.

— Ти, Азazel, ела от лявата ми страна — заповяда старецът на момчето, което претича край масата и застана до него.

— Щом угасне и четвъртата свещ, повтаряйте след мен дума по дума — заповяда тайнственият старец — и гледайте не мен, а нагоре! Като се увери, че и четиримата бъдещи слуги на лукавия послушно са вирнали глави, Момус угаси последната свещ, замижа и сръга Мими: не гледай!

В тъмното отекна още веднъж:

— Нагоре! Нагоре!

С едната ръка дръпна чувала, с другата понечи да натисне копчето. Отгоре, докъдето светлината от свещите не стигаше дори когато те още горяха, Момус беше монтирал магnezиев „Блицлихт“ — най-новото германско изобретение за фотографиране. Щом то блеснеше в непрогледния мрак с непоносимото си бяло сияние, Еропкин и неговите главорези поне за пет минути щяха напълно да ослепеят. А междувременно веселата тройца — Момчик, Мими и Чувалчето — щяха да се изплъзнат през задната, предварително смазана вратичка.

Отвън ги чакаше шейна „американка“ с чевръсто конче, което сигурно вече се отегчаваше. Литне ли шейната, върви да гониш Михаля, Самсон Харитонич.

Не операция, а произведение на изкуството.

Хайде!

Момус натисна копчето. Чу, че нещо прошумоля, но през стиснатите си клепащи не долови никаква светкавица. Точно сега ли можа да стане гаф! Това е то, прехваленият технически прогрес! На репетицията всичко беше идеално, а на премиерата — конфуз!

Момус изруга наум, грабна чувала и дръпна Мими за ръкава. Мъчейки се да не вдига шум, заотстъпва към изхода.

И точно тогава проклетият „Блицлихт“ се събуди: изсъска, проблесна леко, блъвна облаче бял дим и параклисът се озари с бледа трепкаща светлина. Човек ясно можеше да види четирите застинали фигури от едната страна на масата и двете измъкващи се — от другата.

— Стой! Къде? — писна Еропкин. — Дай си ми чувала! Дръжте ги, момчета, те са измамници! Ах, мръсници!

Възползвайки се от падналия мрак, Момус се втурна към вратата, но в този момент във въздуха нещо изсвистя и здрава примка го стисна за гушата. Дяволският Кузма с неговия гнусен камшик! Момус изтърва чувала, хвана се за гърлото и изхриптя.

— Момчик, какво има? — вкопчи се в него Мими, която нищо не разбра. — Да бягаме!

Късно. В тъмното две груби ръце го сграбчиха за яката и го запокитиха на пода.

От ужас и невъзможност да си поеме дъх Момус припадна.

Когато се съвзе, първото, което видя, бяха червените сенки по черния таван и опушените фрески. Долу примигваше фенер, донесен сигурно от шейната. Момус разбра, че лежи на пода с вързани на гърба ръце. Завъртя глава насам-натам и прецени обстановката. Тя беше от лоша по-лоша. Мими клечеше, свита на кълбо, а над нея като планина се извисяваше немият изрод Кузма и нежно галеше камшика си, от който, само като го видя, Момус потръпна. Охлузената кожа по гърлото му смъдеше.

Самият Еропкин, целият зачервен и потен, седеше на стола. Негово превъзходителство явно доста бе вилнял, докато Момус е бил в блажено безпаметство. Двамата юнаци бяха стъпили на масата и повдигнати на пръсти, гласяха нещо. Момус се взря, видя две увиснали въжета и това приспособление никак не му хареса.

— Е, пиленца — нежно се обади Самсон Харитонич, като го видя, че се е съвзел. — Решили сте да оберете самия Еропкин, така ли? Много сте хитри бе. Само че Еропкин по го бива. Искали сте да ме направите за посмешище пред цяла Москва? Добрее — блажено издума той. — Ей сега ще се повеселите. Който се опитва да се подиграва с Еропкин, не знае каква лоша, страшна съдба го чака. За назидание.

— Каква е тая мелодрама, ваше превъзходителство? — събрал кураж, се захили Момус. Никак не ви отива. Действителният статски съветник, стожерът на благочестието. Нали има съд, нали има полиция. Нека те да наказват, защо вие ще си цапате ръцете? Освен това, драги, не сте претърпели никаква загуба. Старинен златен пръстен падна ли ви се? Падна ви се. Имане — също. Задръжте ги, така да се каже, като компенсация за обидата.

— Ще ти дам аз една компенсация — само с устни се усмихна Самсон Харитонич. Очите му лъщяха с мъртвешки зловец блясък. — Е, готово ли е? — подвикна той на младежите.

Те скочиха от масата.

— Готово е, Самсон Харитонич.

— Почвайте тогава, окачете го.

— Ама чакайте, в какъв смисъл „окачете го“? — ядоса се Момус, когато започнаха да го вдигат от пода нагоре с краката. — Това надхвърля всички... Стража! Помощ! Полиция!

— Викай, викай — разреши му Еропкин. — Дори и да минава някой посред нощ, само ще се прекръсти и ще хукне с всички сили.

Мими изведнъж писна колкото й глас държи:

— Пожар! Горим! Хора, пожар!

Правилно се беше сетила — от подобен вик някой минавач щеше не да се уплаши, ами да се втурне за помощ или към манастира, да бият клепалото. Затова Момус също подхвана:

— Пожар! Горим! Пожар!

Но не се наложи да викат дълго. Чернобрадият леко чукна Мими с юмрук по темето и тя, милата, омекна и падна по очи на пода. А парещата змия на камшика отново така се уви около гърлото на Момус, че вопълът му премина в хъркане.

Мъчително вдигнаха пленника и го туриха на масата. Вързаха единия му глезен за едното въже, другия — за другото, задърпаха и след малко той увисна над рендосаните дъски като буквата У. Бялата му брада се провеси и загъделичка лицето му, а робата се свлече надолу, разголвайки краката му с тесен панталон и ботуши с шпори. Момус мислеше навън да махне брадата, да захвърли расото и да се превърне в храбър хусар. Кой би го оприличил на „отшелник“? Сега вместо да препуска с тройката — с Мими от едната страна и чувала с пари от другата — той, коварно измамен от германското изобретение, виси с лице, обърнато към близката, но уви, недосегаема вратичка, зад която са снежната нощ, спасителната шейна, щастието и животът.

Отзад отекна гласът на Еропкин:

— Кузя, я ми кажи, с колко удара можеш да го разсечеш на две?

Момус се загърчи на въжетата, защото отговорът на въпроса също го интересуваше. Извърна се и видя, че немият е вдигнал четири пръста. Помисли и разпери и петия.

— Е, недей с пет де — примоли се Самсон Харитонич. — Няма къде да бързае. Я по-полечка, по по-малко.

— Право ви казвам, ваше превъзходителство — занарежда Момус. — Вече си взех поука и здравата се уплаших, честна дума. Имам някакви спестявания. Двайсет и девет хиляди. С готовност ще ги платя като глоба. Нали сте делови човек. Защо се поддавате на емоции?

— С хлапака ще се разправам после — замислено и с явно удоволствие продума Еропкин, сякаш говореше на себе си. Момус

потръпна, защото разбра, че участи на Мими ще е още по-ужасна от неговата.

— Седемдесет и четири хиляди! — извика той, защото наистина от предишните московски операции имаше точно толкова. — А момчето не е виновно, то е недъгаво!

— Хайде, покажи какво можеш — заповяда Навуходносор.

Камшикът хищно изплющя. Момус изрева неистово, защото между разпънатите му крака нещо изпука и изпраця. Но болка не последва.

— Сръчно му разпра гащите — със задоволство рече Еропкин. — Хайде сега малко по-надълбоко. Два пръста. Да извие. И нататък все така я карай, докато на възетата увиснат две половинки.

По най-уязвимата, деликатна част от тялото му лъхна хлад и Момус разбра, че с първия си виртуозен удар Кузма е разсякъл панталона му по шева, без да докосне плътта му.

„Господи, ако те има — примоли се човекът, който никога през живота си не се беше молил и който някога се наричаше Митенка Савин. — Прати ми архангел или поне най-калпавия си ангел. Спаси ме, Господи. Кълна се, че занапред ще обирам само гадове като Еропкин и никого повече. Честна благородна дума, Господи!“

В този момент вратата се отвори. През процепа Момус отначало видя нощта с полегатите щрихи на сипеция сняг. После нощта се отдръпна и се превърна във фон — затули я строен силует с дълго вталено кожено палто, висок цилиндър и бастунче.

[1] Лепорело — прислужникът на Дон Жуан от едноименната опера на Моцарт. — Б.ред. ↑

[2] Черномор — герой от поемата на А. С. Пушкин „Руслан и Людмила“, зъл магьосник. — Б.пр. ↑

[3] Пътешествие до земите на някои народи в отдалечени части на света (в четири части) от Лемюъл Гъливер, първоначално хирург, а после капитан на няколко кораба (англ.) — оригиналното заглавие на „Пътешествията на Гъливер“ от Джонатан Суифт. — Б.пр. ↑

ПО ЗАКОН ИЛИ ПО СПРАВЕДЛИВОСТ?

Анисий прави с физиономията си какво ли не: търка я и със сапун, и с пемза и дори с пясък, но мургавината не можа да се махне докрай. Ераст Петрович също, но на него, писания красавец, тя дори му отиваше, приличаше на хубав тен. По лицето на Тюлпанов ореховото мазило, след като поизбеля, остана на петна и сега той приличаше на африкански жираф — пъстър, с тънка шия, само че нисък. Но всяко зло за добро — от пъпките нямаше и помен. Все едно, че никога не бяха съществували. Е, след две-три седмици кожата му щеше да изсветлее — така обеща шефът. Остриганата коса също ще порасне, къде ще ходи.

На сутринта след като бяха хванали, а после изпуснали Валето и неговата съучастничка (за която Анисий си спомняше само с въздишка и сладък трепет в разни части на душата и тялото), двамата с надворния съветник имаха кратък, но важен разговор.

— Е, Тюлпанов — въздъхна Фандорин, — изложихме се. Но да се надяваме, че московските г-гастроли на Валето пика приключиха. Какво мислите да правите по-нататък? Искате ли да се върнете в управлението?

Анисий не отговори, само пребледня като платно, макар под мургавината да не му пролича. Мисълта след всичките невероятни приключения от последните две седмици да се върне към жалкото куриерско поприще му се видя непоносима.

— Аз, разбира се, по най-добрия начин ще ви препоръчам пред помощник-началника на полицията и пред Сверчински. Защото вие не сте виновен, че не съм бил на н-нужното ниво. Ще им препоръчам да ви преместят в следствието или в оперативната част — както пожелаете. Но имам за вас и друго предложение, Тюлпанов...

Шефът направи кратка пауза и Анисий цял се напрегна. От една страна, бе смаян от бляскавата перспектива триумфално да се завърне в жандармерийското, а от друга — усещаше, че сега ще чуе нещо още по-главозамайващо.

— ... ако нямате нищо против да работите п-постоянно с мен, мога да ви предложа мястото на мой помощник. Постоянен асистент ми се полага по длъжност. Досега не съм се възползвал от това право и предпочитах да се оправям сам. Но мога да кажа, че сте подходящ за мен. Не ви достигат познания за хората, твърде склонен сте да реагирате спонтанно и не сте достатъчно уверен в собствените си сили. Но същите тези качества, ако ги насочим правилно, може да са доста полезни в нашата работа. Непознаването на хората предпазва от стереотипни оценки, пък и, общо взето, не е непоправим недостатък. Да се колебае човек при вземането на решения също е полезно. Стига само след това да не протака. А неувереността в силите предпазва от високомерие и небрежност, то може да се развие в ползотворна предпазливост. Най-важното ви качество, Тюлпанов, обаче е, че най ви е страх да не изпаднете в срамна ситуация, следователно при всички случаи ще се стремите да се държите достойно. Това ми стига; Пък и доста добре се ориентирате в обстановката, като имаме предвид, че сте завършили само средно образование. Какво ще кажете?

Изгубил дар слово, Анисий мълчеше и ужасно се страхуваше да мръдне — току-виж чудният сън свършил, той разтърка очи и види сиромашката си стаичка, подмокрената Сонка хленчи, навън лапавица, а той трябва да тръгва на работа да разнася разни документи.

Надворният съветник сякаш се сепна и каза гузно.

— Ах, да, не споменах за условията, моля за извинение. Веднага ще получите чин колежки регистратор. Длъжността ви ще се нарича с дългото „личен помощник на чиновника за специални поръчения към московския генерал-губернатор“. Заплата — 50 рубли на месец и още някакви тримесечни надбавки, не помня точно колко. Ще получите пътни и служебна квартира, защото трябва да живеете близо до дома ми. Разбира се, местенето може да ви притесни, но ви обещавам, че жилището ще бъде удобно и добре нагледено към домашните ви проблеми.

„Има предвид Сонка“ — сети се Анисий и не сбърка.

— Понеже аз... мм... се връщам към ергенския живот — шефът направи неясен жест. — Наредил съм на Маса да намери нова прислуга: готвачка и к-камериерка. И понеже ще живеете в съседство, те ще могат да обслужват и вас.

Само да не ревна — панически си помисли Тюлпанов, — че ще стане пълен и окончателен конфуз.

Фандорин разпери ръце:

— Е, не знам с какво повече да ви съблазня. Искате ли...

— Не, ваше високоблагородие — извика съвзелият си Анисий. — Нищо повече не искам! И това ми е предостатъчно! Мълчах не защото... — той се запъна, понеже не знаеше как да продължи.

— Чудесно — кимна Ераст Петрович. — Значи, разбрахме се. И първата ви задача е следната: за всеки случай, понеже всичко става... Още седмица-две попрелиствайте вестниците. Освен това ще разпоредя от канцеларията на началника на полицията всеки ден да ви изпращат за преглеждане „Полицейския бюлетин за произшествията в града“. Няма да подминавате нищо, което е по-особено, необичайно и подозрително, и ще ми го докладвате. Току-виж въпросният Момус се окаже по-нахален, отколкото го м-мислим.

Два-три дни след тази историческа беседа, ознаменувала решителния поврат в живота му, Анисий Тюлпанов седеше на бюрото в домашния кабинет на началника, преглеждаше бележките си във вестниците и „Полицейската сводка“ и се готвеше за отчет. Минаваше единайсет часа, но Ераст Петрович още не беше излязъл от спалнята си. Напоследък изобщо нещо не беше добре, не говореше много и не проявяваше интерес към находките му. Изслуша го мълчаливо, махне с ръка и рече:

— Свободен сте, Тюлпанов. Стига за днес.

Тази сутрин Маса надникна при Анисий и зашепна:

— Много росо. Ностем не спи, дзенем не яде, дзадзен^[1] и ренсю не се упражнява.

— Какво не се упражнява? — също шепнешком попита Анисий.

— „Ренсю“, това е... — японецът направи някакви бързи отсечени движения с ръцете и рязко вдигна крак.

— А, японска гимнастика — сети се Тюлпанов и си спомни, че преди сутрин, докато той четеше вестници в кабинета, надворният съветник и камериерът се оттегляха в гостната, преместваха масите и столовете, а после дълго вдигаха тупурдия, като от време навреме рязко и звучно подвикваха.

— „Дзадзен“ е това — продължи Маса, стовари се на пода, сплете се, впери поглед в крака на стола и застина с опъната физиономия. — Разбра, Тюри-сан?

Анисий поклати глава отрицателно, но японецът заряза обясненията. Само каза загрижено:

— Зена трябва. Със зена рошо, без зена по-рошо. Мисря, добре бордей иде, мадам говори.

На Тюлпанов също му се струваше, че меланхолията на Ераст Петрович е, защото графиня Ади си замина, но да вземат чак такива радикални мерки, че да потърсят помощ от собственичка на публичен дом, май не беше за предпочитане.

В разгара на консилиума в кабинета влезе Фандорин. Беше по халат и с димяща пура в устата. Изпрати Маса за кафе и отегчено попита Анисий:

— Е, какво ново, Тюлпанов? Пак ли ще ми четете реклами за последните чудеса на техниката? Или като вчера — за кражбата на бронзовата лира от гробницата на граф Хвостов?

Анисий се смути, защото наистина беше отбелязал в „Неделя“ подозрителната реклама, превъзнасяща качествата на „самодвижещ се чудо-велосипед“ с някакъв мистериозен „двигател с вътрешно горене“.

— А, не, Ераст Петрович — с достойнство възрази той, търсейки нещо по-внушително. — В „Бюлетина“ от вчера има едно интересно съобщение. Докладват, че в Москва са плъзнали странни слухове за някаква вълшебна черна птица, която долетяла от небето, кацнала на рамото на статския съветник Еропкин и като му проговорила с човешки глас, му дала златен пръстен. Споменава се някакъв Божи човек, чудодеец младок, наричат го ту Паисий, ту Пафнутий. Тук има допълнение от началника на полицията: „Да се съобщи в консисторията, та свещениците по енории да разяснят на паството вредата от греховни вярвания.“

— На рамото на Еропкин? Черна п-птица? — изненада се шефът. — На онзи Самсон Харитонович? Странно. Много странно. И какво, слуховете продължават ли да се носят?

— Да, тук пише, че всички споменават Смоленския пазар.

— Еропкин е много богат и много суеверен човек — замислено каза Ераст Петрович. — Бих заподозрял някоя афера, но репутацията му е такава, че никой жител на Москва не би посмял да си има

вземане-даване с него. Той е злодей, какъвто светът не познава. Отдавна съм му вдигнал мерника, но за съжаление Владимир Андреевич не ми позволява да го закачам. Много са злодеите, казва, не можеш натика в затвора всичките, а този поне е щедър към градската хазна и се занимава с благотворителност. Та птицата му проговорила с човешки глас, така ли? И носела златен пръстен в клюна? Я да видя. — Взе от Тюлпанов „Полицейския бюлетин за произшествията в града“ и зачете отбелязаното. — Хм. „Във всички слухове се споменава «момче с чисто лице, златокосо и с риза по-бяла от сняг».“ Къде се е чуло и видяло тези смахнатите да са с чисти лица и ризи по-б-бели от сняг? Вижте, тук пише още нещо: „Изключителната подробност на детайлите, неприсъща за обичайните измишльотини, не ни позволява да смятаме дадения слух за пълна измислица.“ Вижте какво, Тюлпанов, вземете от Сверчински двама-трима агенти и установете негласно наблюдение над къщата и шейната на Еропкин. Не обяснявайте причините, кажете, че така е разпоредил негово сиятелство. Не знам дали е Валето или не, но тук май се очертава някаква интересна интрига. Да видим какви са тия свети чудеса.

Надворният съветник изрече последната фраза в явно мажорен тон. Новината за вълшебната черна птица бе подействала на Ераст Петрович по чудодеен начин. Той загаси пурата, протегна се бодро, а когато Маса донесе таблата с принадлежностите за кафе, каза:

— Я сервирай кафе на Тюлпанов. А ние двамата май отдавна не сме тренирали бой с мечове.

Японецът грейна цял, стовари таблата на масата така, че навред се разхвърчаха черни пръски, и презглава се втурна навън.

Пет минути по-късно Анисий стоеше до прозореца и настръхнал наблюдаваше как из двора, хищно пристъпвайки с леко прегънати колене, двете разголени фигури само с препаски на кръста газят снега. Надворният съветник беше строен и мускулест, Маса — набит като буре, но без грам сланинка. Двамата държаха в ръка яки бамбукови пръти с предпазни чаши на ръкохватките. Естествено, никой не може да бъде убит с това нещо, но може здравата да бъде осакатен.

Маса изпружи ръце, устреми „меча“ си нагоре, изрева страховито и подскочи напред. Последва звучно тракване на дърво в дърво и противниците отново заподскачаха по снега. Брр... потръпна Анисий и сръбна от горещото кафе. Шефът се втурна срещу niskия и

тракането се сля в непрекъснат шум. Тоягите така заиграха, че на Тюлпанов му се премрежи погледът.

Впрочем схватката не продължи дълго. Маса се изгърси назад и се хвана за темето, а Фандорин застана над него и разтърка удареното си рамо.

— Ей, Тюлпанов! — весело извика той, като се обърна към къщата. — Искате ли да ни правите компания? Ще ви науча на японска фехтовка!

„А, мерси — помисли си Анисий и се скри зад пердето. — Някой друг път.“

— Не желаете ли? — Ераст Петрович гребна шепа сняг и с явна наслада започна да разтрива с него стегнатия си корем. — Тогава върнете и се залавяйте със задачата. Стига безделие!

И таз добра! Сякаш цели два дни по халат се бе мотал Тюлпанов!

До негово високоблагородие г-н Фандорин
26 февруари, 2-ри ден от наблюдението.

Моля да ме извините за почерка. Пиша с молив и листът е върху гърба на агент Фьодоров. Бележката ще Ви донесе агент Сидорчук, а третия, Лацис, съм оставил да дежури в шейната за случай, че обектът внезапно тръгне за някъде. С обекта става нещо необяснимо.

Не е ходил в кантората си нито вчера, нито днес. От готвача научихме, че от вчера сутринта момчето чудотворец Паисий живеело в къщата. Ядяло много шоколад и казвало, че е позволено, защото шоколадът не бил блажно нещо. Днес рано сутринта, още по тъмно, обектът ходи някъде с шейната, придружен от Паисий и трима слуги. На „Якиманка“ доста се отдалечи от нас и свърна към Калужката застава — тройката му коне са изключителни. Къде е ходил, не знаем. Върна се след седем. С изпънати ръце носеше стара бакърена тенджерка. Май беше доста тежка. Обектът изглеждаше развълнуван и дори уплашен. По сведения на готвача отказал да закуси, заключил се в спалнята и дълго дрънчал с нещо. В къщата се шушука, че стопанинът намерил някакво „ама грамадно

имаме“. И още някакви пълни небивалици: че или на му се явила пресветата Дева, или че с него разговаряла някаква неземна сила.

От пладне обектът е тук, в черквата „Смоленска Богородица“. Моли се усърдно и се кланя доземи пред пресветата икона. Малкият Паисий е с него. Той изглежда точно както е описан в сводката. Ще допълня само, че погледът му е жив, буден, не е като на смахнат. Елате, шефе, тук става нещо. Пращам Ви Сидорчук и ще се върна в черквата да се помоля.

Писано в пет часа и четиридесет и шест и половина минути след пладне.

А.Т.

Ераст Петрович влезе в храма малко след седем, когато проточилата се служба вече привършваше. Мургав циганин — къдрокос, с кожух и обица на ухото, докосна рамото на уморения от тежката съгледваческа работа Тюлпанов (със сини очила и рижка перука, за да не го помислят заради бръснатата му глава за татарин).

— Момче, я предай огънчето Божие — каза циганинът и когато потръпналият от тази фамилиарност Анисий пое от него свещицата, прошепна с гласа на Фандорин: — Еропкин го виждам, но къде е момчето?

Тюлпанов премигна, окопити се и незабележимо посочи с пръст. Обектът беше коленичил, бърбеше молитви и непрекъснато се кланяше. Зад него, също коленичил, стърчеше чернобрад мъж с вид на разбойник, който обаче не се кръстеше, а просто се отегчаваше. Дори на два пъти широко се прозя и безупречно белите му зъби блеснаха. Отдясно на Еропкин, кръстосал дланите си на гърдите и вдигнал очи нагоре, с тънък гласец припяваше нещо миловиден юноша. Той беше с бяла риза, но не чак белоснежна, както гласеше мълвата. Явно отдавна не беше я сменял. По едно време Анисий забеляза, че смахнатият уж в молитвен екстаз падна по очи на пода и бързо мушна в устата си парче шоколад. Тюлпанов също бе ужасно изгладнял, но службата си е служба. Дори когато се отлъчи да пише донесението, пак не си позволи да си купи на площада пирожка с гарузи, макар много да му се ядеше.

— Защо сте се направили на циганин? — шепнешком попита той шефа си.

— Че на какъв да се направя, като ореховото мазило продължава да к-краси лика ми? На арапин ли? Арапите нямат работа в „Смоленска Богородица“. — Ераст Петрович погледна Анисий с укор и изведнъж, без никак да се запъва, каза нещо, от което Тюлпанов изтръпна: — Бях забравил един ваш съществен недостатък, който трудно може да се превърне в положителна черта. Имате слаба зрителна памет. Нима не виждате, че този смахнат е вашата добра и дори интимна позната?

— Не! — хвана се за сърцето Анисий. — Не може да бъде!

— Погледнете ухото й. Нали съм ви учил, че на всеки човек ушите му са неповторими. Виждате ли възкъсатата ушна висулка? Контурът, овалът е същият — идеален, което рядко се среща. И най-характерната подробност — леко издадената хрущялна част на слуховия канал. Тя е, Тюлпанов, тя е. Грузинската княгиня. Значи Валето наистина е по-нахално, отколкото си мислех. — Надворният съветник поклати глава, сякаш се изненада от загадките на човешката природа. После заговори отривисто: — Най-добрите агенти. На всяка цена Михеев, Суботин, Сейфулин и още седмина. Шест шейни и такива коне, че повече да не изпускат тройката на Еропкин. Най-строга конспирация по системата „заобиколени сме от врагове“ — не само обектът, но и което и да било странично лице да не забележи проследяването. Напълно възможно е тук някъде да се мотае и самото Вале. Защото всъщност не знаем как изглежда, нито сме му виждали ушите. Марш на „Никитская“. Бързо!

Като омагьосан Анисий гледаше тънката шия на „момъка“, идеалното му овално ухо с някаква си хрущялна част, и в главата на кандидата за перспективна длъжност се прокрадваха мисли, абсолютно недопустими за черква, камо ли по Велики пости. Накрая се сепна, прекръсти се и тръгна да излиза.

Еропкин се моли до късно и се прибра след десет. От покрива на съседната къща, където агент Лацис трепереше от студ, се виждаше как на двора започват да впрягат покритата шейна. Явно, че въпреки късния нощен час Самсон Харитонович не възнамерява да си ляга.

Фандорин и Анисий бяха вече напълно готови. От къщата на Еропкин на улица „Мъртва“ можеше да се тръгне в три посоки — към „Успение на Могилках“, към улица „Староконюшенная“ и към „Пречистенка“. На всяка от пресечките чакаха по две невзрачни шейни.

В единайсет и четвърт шейната на действителния статски съветник — ниска, обшита с тъмно сукно — излезе през здравите дъбови порти и пое към „Пречистенка“. На капрата седяха две яки момчета с полушубки, а отзад се бе настанил чернобрадият.

Първата от двете шейни, дето чакаха на изхода за „Пречистенка“, бавно тръгна след нея. Подире ѝ на върволица се наредиха останалите пет и на почетно разстояние поеха след „номер първи“ — така на специалния жаргон се наричаше предният ешелон за визуално наблюдение.

Отзад на „номер първи“ светеше червен фенер, който останалите виждаха отдалеч.

Ераст Петрович и Анисий пътуваха в малка шейна на разстояние стотина метра от фенера. Другите „номера“ се бяха проточили след тях. Имаше и селска шейна, и пощенска тройка, и йерейски чифт, ала и най-неугледната бе добре скована, със стоманен обков, пък и конете бяха подбрани както му е ред — макар и не расови, но чевръсти и издръжливи.

Според инструкцията след първия завой (към крайбрежната на Москва река) „номер първи“ изостана и по сигнал на Фандорин напред излезе „номер втори“, а „първи“ се нареди чак на опашката. „Втори“ води обекта точно десет минути по часовник, после зави наляво и отстъпи позицията си на „номер трети“.

Строгото спазване на указанията в случая не беше никак излишно, защото чернобрадият разбойник отзад на шейната не дремеше, ами пушеше цигара. На тоя дебелокож човек студът изобщо не му правеше впечатление, той дори не беше турил шапка върху косматата си глава, макар да излезе вятър и от небето да се сипеха едри мокри парцали.

След Яуза впрягът зави наляво, а „номер трети“ продължи направо, отстъпвайки мястото си на „четвърти“.

Шейната на надворния съветник не участваше в редуването и през всичкото време заемаше втора позиция.

Така проследиха обекта до крайния пункт — Новопименовския манастир, който белееше в нощта с ниските си кули. Отдалеч се виждаше как от покритата шейна слизат един, двама, трима, четирима, петима души. Последните двама носеха нещо — чувал или може би човешко тяло.

— Труп! — ахна Анисий. — Май е време да ги пипнем?

— Няма да бързаме — отговори шефът. — Нека видим какво ще стане.

Той разположи шейните с агентите по всички стратегически направления и едва тогава направи знак на Тюлпанов да го последва.

Приблжиха се предпазливо до изоставения параклис и го заобиколиха. От другата му страна до незабележима ръждясала врата откриха шейна и вързан за дървото кон. Той протегна към Анисий косматата си муцуна и тихо, жално изцвили — изглежда, му беше омръзнало да стои тук.

Ераст Петрович долепи ухо до вратата, после за всеки случай леко я подръпна. Ненадейно тя се откряна съвсем безшумно. През тесния процепа се процеди бледа светлина и нечий звучен глас изрече странните думи:

— Къде? На камък ще те превърна!

— Интересно — прошепна шефът и бързо затвори вратата. — Пантите са ръждясали, но са смазани наскоро. Добре, ще изчакаме.

След около пет минути отвътре се чу шум и тупурдия, но почти веднага отново стана тихо. Фандорин сложи ръка върху рамото на Анисий: не, рано е.

Минаха още десетина минути и изведнъж женски глас закрещя:

— Пожар! Горим! Хора, пожар!

Тутакси се обади и мъжки:

— Пожар! Горим! Пожар!

Анисий неудържимо се втурна към вратата, но стоманените пръсти на шефа го сграбчиха за шинела и го дръпнаха назад.

— Предполагам, че засега разиграват някакъв спектакъл и най-важното тепърва предстои — тихо му каза той. — Трябва да изчакаме финала. Вратата не случайно е смазана и кончето не чака току-тъй. Ние сме заели ключова позиция, Тюлпанов. И ще трябва да побързаме само в случай, че не можем повече да протакаме.

Ераст Петрович наставнически вдигна пръст и Анисий неволно се загледа в хубавата кадифена ръкавица със сребърни копченца.

Надворният съветник се бе облякъл много елегантно за нощната операция: с дълго палто от бобър с наметка от сукно, с бял шал и копринен цилиндър, а в ръката му имаше бастунче с дръжка от слонова кост. Макар и с рижата перука, Анисий за първи път се бе нагиздил с чиновнически шинел с гербови копчета и си бе сложил новата фуражка с лачена козирка. Но не ще и дума, че в сравнение с Фандорин беше като врабец пред лебед.

Шефът понечи да каже още нещо, не по-малко поучително, но изведнъж зад вратата се чу такъв сърцераздирателен, изпълнен с истинско страдание вопъл, че от изненада Тюлпанов също подвигна.

Лицето на Ераст Петрович се напрегна. Той явно не знаеше дали да изчака още малко или сега е моментът, когато не може повече да протака. Ъгълчето на устата му трепна нервно и той наклони глава встрани, сякаш да чуе някакъв недоловим за Анисий глас. Гласът явно заповядаше на шефа да действа, защото Фандорин решително отвори вратата и пристъпи напред.

Картината, която се разкри пред погледа на Анисий, наистина бе смайваща.

Над голата дървена маса, разперил крака, на две въжета висеше някакъв белобрад старец с хусарски мундир и провиснал надолу бял халат. Зад него, поклащайки дългия си усукан камшик, стоеше чернобрадият главорез на Еропкин, който пък седеше малко по-встрани на стол. До краката му се валяше натъпкан чувал, а край стената клекнали пушеха двамата одевешни юнаци, дето пътуваха на капрата.

Но Тюлпанов забеляза всичко това само пътъом, с крайчеца на окото си, защото първото, което зърна, бе крехката фигура, безжизнено просната по очи. На три скока Анисий заобиколи масата, спъна се в някаква голяма книга, но запази равновесие и коленичи до падналата.

Когато с треперещи ръце я обърна по гръб, сините очи върху бялото лице се отвориха и розовите устни продумаха:

— Какъв си рижав.

Слава Богу, жива е!

— Каква е тази стая за инквизиции? — чу се отзад спокойният глас на Ераст Петрович и верен на дълга си, Анисий се изправи.

Еропкин с недоумение гледаше ту контето с цилиндъра, ту пъргавия чиновник.

— Вие кои сте? — заплашително попита той. — Съучастници? Кузма, я...

Чернобрадият направи недоловимо движение с ръка и разсичайки въздуха, към гърлото на надворния съветник литна стремителна сянка. Фандорин вдигна бастунчето и с шеметен въртеж краят на камшика се омота около полираната пръчка. Едно кратко движение, и изтръгнат от лапата на мечкоподобния Кузма, той се озова у Ераст Петрович. Фандорин бавно го размота, захвърли бастунчето върху масата и без видимо усилие, само с пръсти, започна да къса кожата на ситни парченца. Колкото повече парченца падаха по пода, толкова повече Кузма сякаш губеше въздух. Той сви рунтавата си глава в широките рамене и заотстъпва към стената.

— Параклисът е обкръжен от полицейски агенти — каза Фандорин, щом свърши с камшика. — Този път ще отговаряте за произвола си, Еропкин.

Съобщението обаче не стресна седналия на стола.

— Нищо — озъби се той. — Мога да отговоря.

Надворният съветник въздъхна и наду сребърната си свирка. Отекна пронизителен звук и в същия миг в параклиса нахлуха агентите.

— Тия — в участъка — посочи шефът Еропкин и неговите помощници. — Направете протокол. Какво има в чувала?

— Чувалчето си е мое — бързо рече Самсон Харитонович.

— Какво има в него?

— Пари, двеста осемдесет и три хиляди, петстотин и две рубли. Мои парици са, от търговията.

— Такава сериозна сума и да е в чувал? — хладно попита Ераст Петрович. — Имате ли финансови документи за нея? Относно произхода ѝ? Данъците платени ли са?

— Вижте, господине, такава, може ли за момент... Да идем понастрани... — Еропкин скочи от стола и бързо се приближи до надворния съветник. — Какво сега, разбирам ги аз тия работи... — и

зашепна: — Нека вътре останат точно двеста хиляди, а останалите по ваше усмотрение.

— Отведете го — заповяда Фандорин и се извърна. — Да се изготви протокол. Парите да се преброят и да се заприходят по надлежния ред. С тях да се занимаят данъчните власти.

Когато четиримата задържани бяха изведени, изведнъж се чу бодър, само леко пресипнал глас:

— Да, много е благородно, че се отказвате от подкупа, но аз докога ще вися така? Взе да ми притъмнява пред очите.

Анисий и Ераст Петрович хванаха увисналия за раменете, а напълно възкръсналата госпожица — май „Мими“ се казваше, нали? — се качи на масата и развърза въжетата. Сложиха мъченика да седне на земята. Фандорин махна фалшивата му брада и бялата перука и видя наистина невзрачно лице: сиво-сини, близко поставени очи, светла, избеляла по краищата коса, неизразителен нос, леко сплескана брадичка — точно както го бе описвал. От притока на кръв лицето бе станало червено, но устните незабавно се разтегнаха в усмивка.

— Да се запознаем? — весело предложи Валето пика. — Мисля, че нямам честта...

— Тоест на Воробьовие гори не сте били вие — с разбиране кимна шефът. — Тъй, тъй...

— Къде, къде? — нагло се изненада тарикатът. — Аз съм хусарският корнет в оставка Курицин. Да ви покажа ли документите си за жителство?

— П-после — поклати глава надворният съветник. — Добре, да ви се представя още веднъж. Аз съм Ераст Петрович Фандорин, чиновник за специални поръчения към московския генерал-губернатор, и дръзките шеги не ми допадат. А това е моят п-помощник Анисий Тюлпанов.

По това, че в изговора на шефа отново се появи запъване, Анисий си направи извода, че най-голямото напрежение вече е свършило, затова си позволи да се поотпусне — крадешком да погледне Мими.

Откри, че тя също го гледа. Въздъхна лекичко и мечтателно повтори:

— Анисий Тюлпанов. Колко красиво. Направо като за театър.

Не щеш ли, Валето (а това, разбира се, въпреки хитруването си беше той) по най-непристоен начин намигна на Анисий и му се изплези с широкия си като лопата, невероятно червен език.

— Е, господин Момус, сега как да постъпя с вас? — попита Ераст Петрович, който наблюдаваше как Мими бърше покритото със ситни капчици пот чело на съучастника си. — Според закона или по справедливост?

Валето помисли малко и каза:

— Ако двамата с вас, господин Фандорин, не се срещаме за първи път днес, а вече се познавахме поне малко, аз, естествено, изцяло щях да разчитам на вашето милосърдие, защото отдалеч си личи, че сте човек чувствителен и благороден. Сигурно щяхте да се съобразите с понесените от мен нравствени и физически мъки, а също с неапетитния облик на субекта, с когото тъй неуспешно се опитах да се пошегувам. Но обстоятелствата се подредиха така, че мога да не злоупотребявам с вашата човечност. Май няма защо да се страхувам от суровата прегръдка на закона. Негово свинско превъзходителство Самсон Харитонич едва ли ще ме съди за невинната закачка. Няма интерес.

— Законът в Москва е негово сиятелство княз Долгорукой — със същия предизвикателен тон му отвърна Ераст Петрович. — Или вие, мосю Вале, сериозно вярвате в независимостта на съдебните институции? П-позволете ми да ви напомня, че жестоко оскърбихте генерал-губернатора. Пък и какво ще правим с англичанина? Градът трябва да му върне сто хиляди.

— Наистина не знам за какъв англичанин ми говорите, скъпи Ераст Петрович — разпери ръце спасеният. — А към негово сиятелство се отнасям с искрена почит. Дълбоко почитам боядисаните му бели коси. Ако Москва се нуждае от пари, ей колко съм набавил за градската хазна — цял чувал. От лакомия Еропкин се изпусна, че са негови, но като му помине, ще отрече. Ще каже: „нито ги знам, нито ги познавам“. И сумата с неизвестен произход ще отиде за нуждите на Москва. Ако трябва да сме честни, на мен дори ми се полага известен процент.

— Е какво пък, имате право — замислено рече надворният съветник. — Върнахте нещата на Ариадна Аркадиевна, не забравихте

и броеницата ми... Добре. Нека бъде според закона. Да не съжалявате, че сте пренебрегнали моята справедливост?

По лицето на невзрачния господин се мярна известно колебание.

— Най-покорно благодаря, но да ви кажа, свикнал съм да разчитам най-вече на себе си.

— Ваша воля — сви рамене Фандорин и тутакси допълни: — Можете да вървите, накъдето ви видят очите.

Анисий се вцепени, а Вале пика бързо скочи, сигурно от страх, че чиновникът може да си промени решението.

— Много благодаря! Кълна се, че кракът ми повече няма да стъпи в тоя град. Пък и православно отечество ми е дошло до гуша. Хайде, Мими, да не досаждаме повече на господин Фандорин.

Ераст Петрович разпери ръце:

— За съжаление обаче не мога да пусна спътничката ви. Като ще е според закона, нека е според закона. Тя ще трябва да отговаря по аферата с лотарията. Има и пострадали, има и свидетели. Срещата ѝ със съда е неизбежна, няма как.

— Олеле! — извика подстриганата девойка, и то тъй жално, че на Анисий сърцето му се сви. — Момчик, не искам в затвора!

— Какво да се прави, моето момиче, законът си е закон — лекомислено отвърна коравосърдечният мошеник и полека заотстъпва към вратата. — Но не се бой, ще се погрижа за теб. Ще ти изпратя най-скъпо платения адвокат, ще видиш. Е, аз си тръгвам, Ераст Петрович.

— Мръсник! — простена Мими. — Чакай! Къде отиваш?

— Мисля да отскоча до Гватемала — жизнерадостно заяви „Момчик“. — Във вестниците четох, че там отново имало преврат. На гватемалците им омръзнала републиката и си търсели някой германски принц за престола. Може да ставам за такъв?

И като махна с ръка за сбогом, изчезна през вратата.

Делото срещу госпожица Маря Николаевна Масленикова, бивша актриса от петербургските театри, обвинена в мошеничество, престъпно съучастие и бягство от ареста, се проведе в края на април, през блаженото време след Великден, когато клоните са напъпили, а покрай вече не чак толкова кишавите пътища тук-там вече никне млада тревица.

Процесът не предизвика интерес сред широката публика, защото случаят не беше от значителните, но в заседателната зала имаше към половин дузина репортери — бяха плъзнали мъгляви, но упорити слухове, че неуспялата лотарийна афера по някакъв начин е свързана с прочутите „Вале пика“, и за всеки случай редакциите бяха изпратили свои представители.

Анисий дойде измежду първите и зае място по-близо до подсъдимата скамейка. Беше доста развълнуван, защото през последните два месеца често бе мислил за веселата госпожица Мими и нейната злощастна съдба. Та сега значи приближаваше развързката.

Между другото, в живота на бившия куриер настъпиха доста промени. След като Ераст Петрович пусна Валето да върви накъдето му видят очите, последва неприятно обяснение с губернатора. Князът изпадна в неописуема ярост, не желаше да чуе нищо и дори навика надворния съветник, като го нарече „младок“ и „своеволник“. Шефът незабавно написа искане за оставка, но получи отказ, защото след като поразмисли малко, Владимир Андреевич разбра от каква конфузна ситуация го е избавила предвидливостта на чиновника за специални поръчения. Показанията на Валето пика по случая с лорд Питсбрук щяха да представят княза в неизгодна светлина не само пред московчани, но и пред висшите кръгове, където спривавият наместник имаше немалко врагове, които само чакаха да стори някой гаф. А да изпадне в смешно положение щеше да е по-лошо от гаф, особено като се има предвид, че вече е ударил седемдесет и пет и мераклии да заемат поста му има достатъчно.

С две думи, губернаторът пристигна в къщата на „Малая Никитская“, помоли Ераст Петрович за извинение и дори го предложи за поредния „Владимир“ — не заради Валето пика, разбира се, а за „отлична усърдна служба и специални заслуги“. Покрай щедростта на княза се облажи и Анисий, който за награда получи сериозна сума пари. Щяха да му стигнат и да се настани в новото жилище, да купи нещо на Соня и да си набави пълно обмундиране. Довчера просто Анисий, но сега вече негово благородие колежки регистратор Анисий Пителимович Тюлпанов.

Та днес в съда той бе дошъл с чисто новия си, за първи път облечен летен вицмундир. До лятото имаше още доста време, но с

белия си кител с тънък златен кант на петлиците Анисий изглеждаше толкова ефектно!

Щом доведоха подсъдимата, тя веднага забеляза белия мундир, усмихна се някак тъжно като на стар познат и седна с наведена глава.

Косата на Мимочка (така я наричаше наум Анисий) още не беше пораснала много и беше събрана на тила ѝ на малко скромно кокче. Обвиняемата бе облечена с обикновена кафява рокля и приличаше на малка гимназистка, изправена пред строг педагогически съвет.

Като видя, че заседателите гледат скромното момиче със съчувствие, Анисий се покуражи. Можеше пък присъдата да не е чак толкова строга?

Изказването на прокурора обаче го накара да се ужаси. Обвинителят — руменобузест честолюбец и безмилостен карьерист — обрисова личността на Мимочка в най-кошмарни краски, подробно описа целия отвратителен цинизъм на „благотворителната лотария“ и поиска за госпожица Маслени кова три години каторга и пет години заточение в Сибир.

Жалкият впиянчен актьор, който в лотарията играеше председател, бе освободен по делото заради незначителната му вина и сега се явяваше като свидетел на обвинението. Мимочка май щеше да си го отнесе за всичките. Тя оброни златна главица върху скръстените си ръце и беззвучно се разплака.

И Анисий взе решение. Ще отиде с нея в Сибир, там ще си намери някаква работа и със своята вярност и любов морално ще подкрепя клетото момиче. После, когато я освободят предсрочно, двамата ще се оженят и тогава... И тогава всичко ще е много хубаво.

„Ами Соня? — попита го съвестта му. — Ще изпратиш собствената си сестричка в приют, защото е инвалид и никому не е изтрябвала, тава ли?“

„Не — отвърна ѝ Анисий. — Ще се примоля на Ераст Петрович, той е благороден човек и ще ме разбере.“

Засега нещата със Соня вървят добре. Новата камериерка на Фандорин, едрогърдата Палаша, е много привързана към недъгавата. Грижи се за нея, наглежда я, сплита косата ѝ. Соня дори започна да произнася някои думи: „панделка“ и „гребен“. Може пък шефът да не зареже сирачето, а после, когато нещата се наредят, Анисий ще си я прибере...

В този момент съдията даде думата на защитата, затова Тюлпанов временно се откъсна от отчаяните си мисли и с надежда впери поглед в адвоката.

Той, честно казано, беше доста невзрачен. Мургав, леко прегърбен и с много дълъг подсмърчащ нос. Разправяха, че бил нает от неизвестно лице чрез прочутата петербургска фирма „Рубинщейн и Рубинщейн“ и се славел като спец по наказателните дела. Но външността на защитника не вдъхваше доверие. Когато той пристъпи напред, кихна силно в розовата си кърпа, а на това отгоре и изхълца, Анисий бе обзет от лошо предчувствие. Ах, какъв подлец е Момус, досвидяло му е да наеме добър адвокат и е изпратил тоя малък мухльо и еврей евреевич на всичкото отгоре. С какви кървясали очи го гледат юдофобите съдебни заседатели. Няма да повярват на ни една негова дума.

Съседът на Тюлпанов отляво, господин с рехава брада и златни очила, с малко татарски черти, огледа адвоката, поклати глава и пошепна заговорнически на Анисий:

— Ще провали всичко, ще видите.

Защитникът застана с лице към съдиите, тури ръце на кръста си и напевно заяви:

— Ах, господа съдии и господа заседатели, можете ли да ми обясните какви ги говори цял час този човек? — той пренебрежително посочи с пръст прокурора. — Интересно ми е да знам за какво е цялата дандания? За какво се пилеят парите на честните данькоплатци като вас и мен?

„Честните данькоплатци“ гледаха нахалния дърдорко с явно отвращение, но това изобщо не го притесни.

— Какво ни казва обвинението? — скептично се поинтересува той. — Някакъв мошеник, когото нашата доблестна полиция, между нас казано, така и не успя да открие, организира някаква афера. Наел милото, скромно момиче да продава билети и му казал, че парите ще отидат за благородни цели. Погледнете тази девойка, господа съдебни заседатели. Много ви моля. Нима можете да заподозрете подобно невинно съществуване в злодеяние?

Заседателите погледнаха обвиняемата. Анисий също. И въздъхна. Делото отиваше към провал. Някой друг може би щеше да успее да разчувства съда, но не и този дългоносско.

— Хайде стига — махна с ръка защитникът, — та тя е също толкова пострадала, колкото и останалите. Дори повече от тях, защото касата на въпросната лотария е била иззета и парите на всички, които са донесли билетите си, са били върнати. Не проваляйте живота на младото създание, господа съдебни заседатели, не я обричайте да живее сред престъпници. — Адвокатът отново кихна и заизважда от чантата си купчина хартийки.

— Слабичко — хладнокръвно изкоментира брадатият. — Ще осъдят момичето. А на бас? — и намигна иззад очилата си.

Намерил занимавка! Анисий ядно се отмести, готов за найлошото. Но защитникът още не беше свършил. Той подръпна козята си брадичка ала граф Биконсфилд и добродушно притисна ръка към не особено чистата си риза:

— Горедолу такава реч щях да произнеса пред вас, господа съдебни заседатели, ако в случая изобщо имаше за какво да си говорим. Но ние няма за какво да си говорим, защото тук — той размаха хартийките — са заявленията на всички ищци. Те оттеглят исковете си. Закрийте процеса, господин съдия. Няма за какво да се съдим — адвокатът отиде при съдията и шляпна заявленията на масата пред него.

— А така — разпалено прошепна съседът. — Я да видим какво ще каже прокурорът?

Прокурорът скочи и с треперещ от праведен гняв глас извика:

— Това е чист подкуп! И аз ще го докажа! Процесът не бива да се закрива! Случаят е от обществено значение!

Адвокатът се обърна към викация и го изимитира:

— „Чист подкуп“! Я какъв Катон се извъдил. Ами че по-евтино щеше да е да купя вас, господин обвинителю. Всички знаят, че не вземате скъпо. Между другото, имам и една ваша разписка. Къде е? А, ето я! — той извади от чантата си още някаква хартийка и я тикна под носа на съдията. — Само за хиляда и петстотин нашият прокурор е променил мярката за неотклонение на брачния аферист Брутян и той взел, че избягал.

Прокурорът се хвана за сърцето и се тръшна на стола. В залата се вдигна шум, а кореспондентите, които до този момент явно скучаеха, се сепнаха и взеха да дращят в бележниците си. Съдията зазвъня със звънчето, смутено загледа компрометиращата разписка, а неприятният

адвокат тронаво се обърна и от неизчерпаемата му чанта върху масата се изсипаха няколко снимки. Анисий не можеше да види какво представляват, но съдията изведнъж стана бял като платно и се вторачи във фотографиите с изцъклени от ужас очи.

— Направо се извинявам — каза защитникът, без да бърза обаче да събере снимките. — С днешния ни процес това няма нищо общо. Свързано е със съвсем друг случай — за поквара на непълнолетни момчета.

На Анисий му се стори, че на думите „днешния“ и „друг“ защитникът наблегна някак странно, макар че изговорът му поначало си беше особен и може просто да му се беше сторило.

— Е, закриваме ли го? — вперил поглед право в очите на съдията, попита адвокатът и бавно засъбира снимките. — Поради липса на престъпно деяние, а?

И подир миг процесът бе обявен за приключил.

Ужасно развълнуван, Анисий стоеше на стълбите отвън и чакаше чудният адвокат да изведе оправданата.

Ето ги и тях: Мимочка се усмихва наляво и надясно и вече не изглежда нещастна и тъжна. Леко приведен, адвокатът я води под ръка, а с другата ръка, с която държи чантата, отпъжда репортерите.

— Хайде, омръзнали сте ми! — гневно възкликна той и помогна на спътничката си да се качи във фойтона.

Анисий понечи да се приближи до Мими, но одевешният съсед, заинтригуваният коментатор на съдебния процес, го изпревари.

— Ще стигнете далеч, колега — каза той на дългоносия Мимин спасител, потупа го покровителствено по рамото и се отдалечи, тежко размахал бастуна си.

— Кой беше този? — попита Анисий един служител.

— О — с безкрайна почит му отвърна онзи, — лично Фьодор Никифорич, господин Плевако^[2].

В този миг Мими, която вече се беше наместила върху пружинената седалка, се обърна и изпрати на Анисий въздушна целувка. Адвокатът също се обърна. Надменно изгледа младия клепоух чиновник с бял мундир и изведнъж изплези широк яркочервен език.

Отдалечаващата се каляска весело затрополи по павираната улица.

— Стой! Стой! — извика Анисий и се втурна подире им, но къде ти!

Пък и за какво ли?

[1] Дзадзен — поза „лотос“. — Б.пр. ↑

[2] Тоест В. К. Плева (1846–1904) — министър на вътрешните работи, по-късно шеф на Жандармерийския отделен корпус, краен реакционер, убит от есера Е. Созонов. — Б.ред. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.